

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
VĒSTURES UN FILOZOFIJAS FAKULTĀTE
VĒSTURES UN ARHEOLOĢIJAS NODAĻA

Vēstures bakalaura studiju programmas

3.kursa studente

Megija Alksne

Stud.apl.nr. ma17061

**KAMANĪŅU SPORTA ATTĪSTĪBA LATVIJAS PSR
(1968 - 1991)
BAKALAURA DARBS**

Darba zinātniskais vadītājs

Dr. hist., docents

Jānis Ķeruss

RĪGA 2020

ANOTĀCIJA

Pētījums ir veltīts līdz šim historiogrāfijā neaplūkotai tēmai par kamaniņu sporta attīstību Latvijas PSR laika periodā no 1968. līdz 1991. gadam, kad šī sporta veida plānveidīgu attīstību Latvijas PSR uzņēmās Kamaniņu sporta federācija. Lai gan kamaniņu sports Latvijas teritorijā pazīstams jau kopš 19.gs. beigām, tieši pētījumā apskatītajā laika periodā kamaniņu sports Latvijas PSR izveidojās par modernu sporta veidu, kas iekaroja popularitāti sporta cienītāju vidū.

Mērķis ir izpētīt kamaniņu sporta attīstības posmus, sportistu panākumu cēloņus Latvijas PSR laika posmā no 1968. līdz 1991 .gadam. Sākotnēji tika aplūkota vispārēja kamaniņu sporta vēsture pasaulē un tā pirmsākumi Latvijas teritorijā. Tālāk pētījumā aprakstīta kamaniņu sporta organizēšanas struktūras izveide un darbība Latvijas PSR, un tā kā kamaniņu sports ir tehniskais sporta veids, aplūkoti attīstības veicinošie faktori - trases tuvums un kvalitāte, kamanu konstrukcijas attīstība.

Atslēgas vārdi: sports, kamaniņu sports, kamanas, Latvijas PSR, kamaniņu sporta federācija, kamaniņu sporta trase.

ANNOTATION

This bachelor's thesis is devoted to the study of the development of luge in Latvian SSR in period from 1968. to 1991 year, hitherto under – researched topic in Latvian historiography, when Latvian Sports Federation took over this sport development. Although luge sport in the territory of Latvia is know since the end of the 19th Century, but is the study looked period Latvian SSR luge sport developed into a modern sport, which become popular.

The aim is to study the development of luge sports during this period, cause of sportiest success Latvian SSR in tame period from 1968. to 1991 year. At first it was looked at the general history of luge sports in the world and its origins in Latvia. Further study examines the establishment and operation of the luge sport organization structure Latvian SSR, and since luge sport is a technical sport, the contributing factors are considered - the proximity and quality of the track, the development of team construction.

Key words: sports, sport of luge, luge, Latvian SSR, luge sports federation, luge sport track.

DARBĀ LIETOTIE APZĪMĒJUMI

att. - attēls

BSB – brīvprātīgā sporta biedrība

cm - centimetri

CVMM – Cēsu Vēstures un mākslas muzejs

FKSK – Fiziskās kultūras un sporta komiteja

gs. – gadsimts

kg – kilogrami

km – kilometri

kr. val. – krievu valoda

LKP CK - Latvijas Komunistiskās partijas Centrālā komiteja

LNA LVA - Latvijas Nacionālais arhīvs Latvijas Valsts arhīvs

LNA SZVA – Latvijas Nacionālais arhīvs Siguldas zonālais valsts arhīvs

lp. – lapa

lpp. – lapaspuse

mm – milimetri

nr. - numur

PFSR – Padomju Federatīvā Sociālistiskā Republika

PMK – pārvietojamās mehanizētās kolonnas

PSR – Padomju Sociālistiskā Republika

PSRS – Padomju Sociālistisko Republiku Savienība

PSKP CK – Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālā komiteja

REAR – Rīgas elektroarmatūras rūpnīca

red. - redaktors

sast. - sastādītājs

VDR – Vācijas Demokrātiskā republika

VFR – Vācijas Federatīvā Republika

SATURA RĀDĪTĀJS

ANOTĀCIJA	2
ANNOTATION	3
DARBĀ LIETOTIE APZĪMĒJUMI	4
IEVADS.....	6
AVOTU UN LITERATŪRAS APSKATS.....	9
1. KAMANĪŅU SPORTA VĒSTURE (19.GS. BEIGAS – 1968.GADS)	13
1.1. Kamaniņu sporta attīstība pasaulē: vispārīgais raksturojums.....	13
1.2. Kamaniņu sporta attīstība Latvijā līdz 1968.gadam.....	15
2. KAMANĪŅU SPORTA ORGANIZĒŠANAS STRUKTŪRA.....	18
2.1. Sporta organizēšana Latvijas PSR.....	18
2.2. Latvijas PSR Kamaniņu sporta federācija.....	22
2.3. Kamaniņu sporta organizēšana Latvijas PSR.....	26
2.4. Latvieši PSRS kamaniņu sporta izlasē.....	32
3. KAMANĪŅU TRAŠU BŪVE UN ATTĪSTĪBA	40
3.1. Cēsu “Cīrulīšu” kamaniņu trase	40
3.2. Dabīgā ledus trases Latvijas PSR.....	45
3.3. Siguldas bobsleja un kamaniņu trase.....	47
4. KAMANU TEHNISKĀ ATTĪSTĪBA	53
SECINĀJUMI.....	57
IZMANTOTO AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS	59
PIELIKUMS	66
1.pielikums. Fragmenti no intervijas ar Siguldas PMK valdes locekli Juri Ivaru Čivču .	66
2.pielikums. Jura Ivara Čivča atmiņas.....	67
3.pielikums. Latvijas PSR kamaniņu sportisti.....	68
4.pielikums. Cēsu “Cīrulīšu” kamaniņu trase.....	70
5.pielikums. Siguldas bobsleja un kamaniņu sporta trase	72

IEVADS

Arvien vairāk pieaugot fiziskajās aktivitātēs un sportā iesaistīto cilvēku skaitam, sporta attīstīšanai piesaistot gan finansiālos līdzekļus, gan zinātnes sasniegumus, 20. gadsimtā par cilvēku sabiedriskās dzīves neatņemamu sastāvdaļu un nācijas pašapliecināšanās veidu kļuva sports. Tajā pašā momentā tas atspoguļo konkrētās sabiedrības materiālos, garīgos un fiziskos centienus un iespējas. Otrā pasaules kara rezultātā, Latvijai nonākot PSRS sastāvā, nostiprinājās valsts kontrole ikvienā dzīves sfērā tostarp sportā, kas bija kļuvis par vienu no ideoloģijas nostiprināšanās līdzekli.

Beidzoties Otrajam pasaules karam un izveidojoties diviem savstarpēji naidīgiem blokiem starp ASV un tās sabiedrotajiem un PSRS ar tās satelītvalstīm, sports kļuva par vienu no savstarpējās “cīņas arēnām”, kuru abas lielvalstis izmantoja, lai pierādītu savas politiskās un ekonomiskās sistēmas varenību. PSRS izvirzīja par valsts mērķi panākt un apsteigt attīstītās industriālās lielvalstis. Ņemot vērā PSRS ierobežotās iespējas pēc kara, sports šķita piemērots šī mērķa sasniegšanai, kā joma, kur PSRS nevajadzēja ieņemt otro vietu aiz kapitālistiskajām valstīm.¹ PSRS sāka veidot sakarus ar starptautiskajām sporta institūcijām, pievienojoties starptautiskajām sporta federācijām un 1952.gadā Starptautiskajai Olimpiskajai komitejai.² Neilgi pēc tam Padomju Savienībai bija jāklūst par veiksmīgāko un daudzpusīgāko tautu sporta vēsturē, īpaši Olimpiskajās spēlēs. Tika veicināti un attīstīti Olimpisko spēļu programmā iekļautie sporta veidi. Ar oficiālās propagandas līdzekļiem tika likta vienlīdzības zīme starp uzvarām sporta laukumos un sabiedriskās sistēmas kvalitāti.³ Sportistu rezultātus izmantoja valsts starptautiskā prestiža stiprināšanai. Sporta nozarē plānots tika viss, sākot ar izcīnītajām olimpiskajām medaļām un sagatavotajiem PSRS izlases kandidātiem līdz pat regulārās sporta nodarbībās iesaistāmo fizikultūriešu skaitam. Valsts atmaksāja treniņnometnes, PSRS labākie sportisti bija kā privilīģēta šķira, tie tika atbrīvoti no darba un mācībām, kā arī tiem bija tolaik unikāla iespēja startēt sacensībās ārpus PSRS robežām.

Taču sports ne tikai PSRS kalpoja kā propagandas un ideoloģijas nostiprināšanas līdzeklis, bet arī tam tika atvēlēta būtiska loma sabiedrības modernizēšanā, ar tā palīdzību iesaistīja cilvēkus fiziskās aktivitātēs, veicināja veselību, higiēnu, vienoja dažādas etniskās grupas vienotā nācijā, kā

---

¹STEVEN WAYNE POPE, JOHN NAURINGH (ed.). Routledge companion to sports history. London and New York 2012, p. 548.

²MIKEO'MAHONY. Sport in the USSR. Physical Culture–Visual Culture. London 2006, p. 152.

³POPE, NAURINGH (ed.), Routledge companion to sports history, p. 547.

arī centās novērst alkoholismu un pievēršanos reliģijai.⁴ Šāda pieceja būtiski sekmēja sporta attīstību Padomju Savienībā, tostarp Latvijas PSR.

Starp ziemas sporta veidiem Latvijā populārs ir kamaniņu sports. Tas ir tehniskais sporta veids, kas prasa bezbailību un īpašas prasmes. Kamaniņu sports būtībā ir nobrauciens ar speciālām kamanām pa īpaši veidotu dabīgā vai mākslīgā ledus trasi. Speciālā ekipējumā starta estakādē, kamaniņu sportistam atrodoties sēdus, kājas atbalstot pret slieču priekšējo daļu, tiek izpildīts starta rāviens un pēc tā ar pirkstu galiem vairākas reizes atgrūžoties pret ledu uzņemts pēc iespējas lielāks ātrums. Braucējam ieņemot pozīciju guļus uz muguras pirms trases pirmās virāžas, tas veic nobraucienu pa aptuveni 800 – 1200 metrus garu, 140 - 150 cm platu trasi, ar kritumu 9 - 11% un kā minimums piecām virāžām,⁵ sportistam stūrējot gan ar aptecētājā⁶ iestrādātajiem rokturiem, gan ar kājām.

Kamaniņu sporta sacensības norisinās vīriešiem ar vienvietīgajām un divvietīgajām kamanām, bet sievietēm ar vienvietīgajām kamanām. Kamaniņu konstrukcija ir vienkārša un sastāv tikai no septiņām detaļām – 2 metāla sliecēm, 2 slieču pamatnēm jeb turētājiem, 2 kronšteinu⁷ un aptecētāja. Pēc starptautiskajiem kamaniņu sporta noteikumiem kamanas nedrīkst būt platākas par 550 mm, aptecētājs nedrīkst būt augstāks par 120 mm. Ragavu sliedes platumam jābūt līdz 450 mm. Vienvietīgo kamaniņu savaram jābūt no 21 līdz 15 kg, bet divvietīgo no 25 līdz 30 kg.

Sporta vēstures izpēte Latvijā, lielākoties, ir nonākusi sporta žurnālistu, bijušo sportistu un olimpiskās kustības pētnieku rokās, tādejādi uzmanību pievēršot nozīmīgiem panākumiem un sporta personībām. Par sporta attīstību Latvijas PSR, tostarp kamaniņu sportu, trūkst akadēmisku pētījumu. Kamaniņu sporta vēstures pētniecība padomju varas gados ir svarīga, jo tieši līdz ar entuziastu darbu pie Cēsu “Cīrulīšu” trases tapšanas, kamaniņu sports Latvijā PSR atsākās kā masveidīgs un moderns sporta veids. Padomju gados Latvijā tika attīstīta renes sporta veidu infrastruktūra, kas 1986. gadā vainagojās ar mākslīgā ledus Siguldas bobsleja un kamaniņu trasi, kas līdz pat šodienai ir ne vien viens no nozīmīgākajiem Siguldas simboliem jeb identitātes elementiem, bet arī tā ļāvusi Latvijas sportistiem bobslejā, skeletonā un kamaniņu sportā būt šo sporta veidu elitē pasaulē un turpināt renes sporta veidu attīstību Latvijā.

---

⁴JAMES RIORDAN. The Impact of Communism on Sport. In: Historical Social Research. 2007, Nr.1., p. 100-115, šeit p.110.

⁵ANDRIS STAĢIS. Latvijas sports: enciklopēdija par Latvijas sportistu nozīmīgākajiem panākumiem. Rīga 2011, 58.lpp.

⁶Kamaniņu sastāvdaļa, kurā sportists guļ brauciena laikā. Parasti to izgatavo no stiklplasta. Aptecētāja garums aizmugurē nedrīkst sniegties aiz sportista pleciem, bet priekšpusē pāri ceļgaliem.

⁷Tie savieno slieču pamatnes jeb turētājus ar aptecētāju. Tie parasti sastāv no divām vai vairāk daļām, izlīdzināšanas dēļ. Tiem jābūt droši nostiprinātiem ar skrūvēm vai bultskrūvēm, un nedrīkst būt pielāgoti vai mainīti sacensību laikā.

Bakalaura darba **mērķis** ir izpētīt kamaniņu sporta attīstības posmus, sportistu panākumu cēloņus Latvijas PSR laika posmā no 1968. līdz 1991. gadam.

Mērķa sasniegšanai tika izvirzīti trīs **uzdevumi**. Kā pirmais uzdevums izvirzīts raksturot kamaniņu sporta izveidi un attīstību no 19. gs. beigām līdz 1960. gadiem. Kā nākošais uzdevums izvirzīts izpētīt faktoros - kamaniņu trašu būvniecību un uzlabošanu, kamanu tehnisko attīstību, kas veicināja kamaniņu sporta attīstību un sportistu rezultātu uzlabošanu Latvijas PSR laika posmā no 1968. līdz 1991. gadam. Trešais uzdevums – izpētīt kamaniņu sporta organizēšanas struktūru un pārvaldi Latvijas PSR.

Bakalaura darba hronoloģiskais ietvars izvēlēts no 1968. līdz 1991. gadam, jo 1968. gadā tika dibināta Bobsleja un kamaniņu sporta organizācijas komiteja, tādējādi ļaujot plānveidīgi attīstīt šo sporta veidu un aizsākt nozīmīgus projektus kamaniņu sporta attīstībā. 1991. gadā, Latvijas Republikai atgūstot valstisko neatkarību, Latvijas Republikas Kamaniņu sporta federācija kļūst par Starptautiskās kamaniņu sporta federācijas biedru.

Bakalaura darbs strukturēts četrās nodaļās. Pirmajā nodaļā aplūkota kamaniņu sporta vēsture no 19. gs. beigām līdz 1968. gadam. Tā sastāv no divām apakšnodaļām: kamaniņu sporta attīstība pasaulē: vispārīgais raksturojums, kamaniņu sporta attīstība Latvijā līdz 1968. gadam. Turpmākajās darba nodaļās aplūkoti kamaniņu sporta attīstības veicinošie faktori laika posmā no 1968. līdz 1991. gadam, tas ir, otrajā nodaļā aprakstītas kamaniņu sporta organizēšanas struktūra, sevī ietverot četras apakšnodaļas – sporta organizēšana Latvijas PSR, Latvijas PSR kamaniņu sporta federācija, kamaniņu sporta organizēšana Latvijas PSR, latvieši PSRS kamaniņu sporta izlasē. Trešajā nodaļā aplūkota kamaniņu trašu būve un attīstība. Trešajai nodaļai ir trīs apakšnodaļas: Cēsu “Cīrulīšu” kamaniņu trase, dabīgā ledus trases Latvijas PSR, Siguldas bobsleja un kamaniņu trase. Ceturtajā nodaļā aprakstīta kamaniņu konstrukcijas tehniskā attīstība.

AVOTU UN LITERATŪRAS APSKATS

I Avoti

Nepublicētie avoti

1.1. *Arhīva materiāli*

Latvijas Nacionālais arhīvs Latvijas Valsts arhīvs. Nozīmīgākā informācija Latvijas PSR FKSK (982.) fondā ir 9. aprakstā atrodamie Kamaniņu sporta federācijas sēžu protokoli un plēnuma lēmumi laika periodā no 1969. līdz 1981. gadam. Kamaniņu sporta federācijas plēnuma lēmumos, balstoties uz Kamaniņu sporta federācijas priekšsēdētāja atskaites ziņojumu, tiek raksturots un vērtēts kamaniņu sporta attīstībā paveiktais republikā konkrētā laika periodā (parasti 4-5 gadu laikposmā) un dotas nākotnes perspektīvas sporta veida attīstībai, izvirzot tālākos federācijas darbības mērķus un uzdevumus, kas, lielākoties, bija vispārīgi. Arhīva materiālos pieejami 1969.⁸, 1975.⁹, 1980. gada¹⁰ Kamaniņu sporta federācijas plēnumu lēmumi.

Federācijas sēžu protokolos minētas aktuālās problēmas un organizatoriskie jautājumi ar kuriem nācās saskarties kamaniņu sporta funkcionāriem, piemēram, no 1976. gada arvien biežāk apspriests tika jautājums par Cēsu “Cīrulišu” trases betonēšanas darbu nepieciešamību.¹¹ Tiek analizēts sportistu sniegums, sacensību kvalitāte, sporta veida atspoguļojums masu saziņas līdzekļos, kā arī sēžu protokolos iezīmējas uzskatu atšķirības starp federācijas biedriem par kamaniņu sporta attīstības perspektīvām, kas visbiežāk saistītas ar sporta kamanu konstruēšanas un trašu izbūves problēmām. Tomēr šo materiālu trūkums ir tas, ka tie nav pilnīgi un nesniedz informāciju par visu apskatāmo laika periodu.

Latvijas Nacionālais arhīvs Siguldas zonālais valsts arhīvs. Informācija par to kā lēmums bobsleja un kamaniņu sporta mākslīgo ledus trasi celt Siguldā ietekmēja Siguldas pilsētu atrodama Siguldas pilsētas domes (15.) fonda 1. aprakstā starp Rīgas rajona Siguldas pilsētas Tautas deputātu padomes izpildkomitejas lēmumiem.¹²

Valsts mācību un treniņu centra kamaniņu sportā un bobslejā “Sigulda” (399.) fonds¹³ sevī ietver informāciju gan latviešu, gan krievu valodā par trases darbību laika periodā no 1986. līdz 1991. gadam. Šajā fondā ir trases darbinieku apstiprinātie štatu saraksti, objektu pieņemšanas akti,

---

⁸ Bobsleja- kamaniņu komitejas I plēnumā lēmums, Rīga, 27.01.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 279.-287.lp.

⁹ Bobsleja- kamaniņu komitejas III plēnumā lēmums, Rīga, 11.12.1975. In: LNA LVA, 982-9-1324, 1.-4.lp.

¹⁰ Kamaniņu sporta federācijas IV plēnuma lēmums, Murjāņi, 26.03.1981. In: LNA LVA, 982-9-1836, 1.-6.lp.

¹¹ Kamaniņu sporta federācijas prezidija sēdes protokols, Rīga, 06.05.1976. In: LNA LVA, 982-9-1324, 31.lp.

¹²LNA SZVA, 15-1-480.

¹³LNA SZVA, 399-1-3,15,16.

trases direktora lēmumi un tās ikgadējās finanšu atskaites, kas ļauj izprast trases saimniecisko un finansiālo darbību 1980. gadu beigās.

1.2. *Muzeja materiāli*

Cēsu Vēstures un mākslas muzejs. Kolekcijā “Kamaniņu sports Cēsīs”¹⁴ ietilpst kamaniņu sporta trenera Daiņa Odziņa vāktie materiāli par kamaniņu sportu Cēsīs, kas sastāda ap 190 vienības, starp kurām ir aprakstītas fotogrāfijas ar sportistu un “Cīrulīšu” kamaniņu trases attēliem, paša Daiņa Odziņa atmiņas par savu trenera darbību kamaniņu sportā, kā arī kolekcijā iekļauti trases plāni un izbūves dokumentācija. Kolekcija tapusi un bijusi par pamatu 2014. gada izstādei par kamaniņu sportu Cēsīs un 2016. gada izstāžu ciklam “Cēsinieki Latvijas valstij”. Daiņa Odiņa atmiņas, kas muzejā pieejamas gan rokrakstā, gan datorrakstā, palīdz izprast kamaniņu sporta treniņu metodiku un Cēsu “Cīrulīšu” trases darbību, piemēram, atmiņās treneris aprakstījis trases virāžas, to betonēšanas darbus 1980. gadu sākumā, Cēsu kamaniņu sportistu pieredzi sacensībās un savu treniņu sistēmu, pēc kuras vadoties tika trenēti jaunie kamaniņu braucēji. Atmiņas pierakstītas no 2013. līdz 2016. gadam, kas ir jau aptuveni 25 – 40 gadus pēc konkrētajiem notikumiem, kā rezultātā, strādājot ar tām, nevar izslēgt, ka atmiņās var būt faktoloģiskas neprecizitātes, un tas ir autora individuāls sakratījums uz notikumiem.

1.3. *Atmiņas*

Pētījumā izmantotas Siguldas PMK priekšsēdētāja, Siguldas bobsleja un kamaniņu sporta trases būvdarbu vadītāja Jura Ivara Čivča atmiņas, kurās viņš aprakstījis gan trases celtniecības gaitu, gan problēmas ar kurām nācās saskarties celtniecības procesā, piemēram, sakarā ar trases celtniecībai izvēlēto vietu, bija jāveic augsnes nostiprināšanas darbi un renes virāžas jāpielāgo dabas pieminekļiem.

Publicētie avoti

Prese izdevumi

Darba avotu bāze galvenokārt balstīta uz darbā apskatāmā laika perioda Latvijas PSR preses izdevumiem, kuros aprakstīti kamaniņu sporta notikumi Latvijas PSR un sportistu sasniegumi. Prese ir regulārs periodiskais izdevums, kas iznāk konkrētā laikposmā, sniedzot informāciju par aktuālajiem notikumiem. Strādājot ar padomju Latvijas periodisko presi jāņem vērā, ka Padomju Savienībā prese bija viens no ietekmīgākajiem drukātās propagandas avotiem, un tā tika cenzēta. Periodiskās preses rakstus par sportu var iedalīt divās grupās. Pirmkārt, tie ir īsi informatīvi raksti,

---

¹⁴CVMM, Kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM Ri 117416, CM 117415, CM 117423, CM 117424, CM 117425, CM Ri 115259

kur bez raksta autora publicēti tikai rezultāti. Otrkārt, tie ir analītiska rakstura raksti, kuru autori lielākoties ir paši kamaniņu sporta funkcionāri vai sporta žurnālisti. Preses izdevumos līdz 1970. gadam tiek raksturotas kamaniņu sporta attīstības problēmas un iespējas, nereti izceļot tieši entuziastu ieguldījumu sporta veida attīstībā, taču turpmākos gadus tā koncentrējās tikai uz kamaniņu sportistu sasniegumiem un to analīzi.

Latvijas PSR preses izdevumus var iedalīt valsts mēroga un reģionālajos preses izdevumos. No valsts mēroga preses izdevumiem visvairāk informāciju par kamaniņu sporta sniedz avīzes “Padomju Jaunatne” un “Cīņa”. “Padomju Jaunatne” ir periodisks izdevums, kas iznāca laika periodā no 1944. līdz 1990. gadam, kad tas tika pārdēvēta par “Latvijas Jaunatni”, un atspoguļoja jauniešu dzīvi padomju Latvijā saistībā ar tādām tēmām kā izglītība, audzināšana, zinātne, kultūra un sports. Avīzē atspoguļots kamaniņu sports no tā aizsākumiem 1960. gadu beigām, vēršot uzmanību uz sporta veida attīstības problēmām,¹⁵ līdz sporta žurnālistu, Anatolija Kreipāna, Viestura Serdāna, Gunta Kreislera, rakstiem par kamaniņu sportistu sasniegumiem starptautiskajās sacensībās, nevēršot uzmanību tikai rezultātiem, bet gan aplūkojot sasniegumus un to ietekmējošos faktoru sezonas garumā, nereti intervējot sportistus un trenerus.

Latvijas PSR informācijas un propagandas oficiālais laikraksts “Cīņa” laika posmā no 1944. līdz 1990. gadam bija LKP CK oficiālais preses izdevums. Laikrakstā 1960. gadu beigās kamaniņu sporta organizācijas komitejas priekšsēdētājs Maris Ozols raksturoja Latvijas PSR kamaniņu sporta attīstību uz PSRS fona – sasniegumus pirmajās starp republiku sacensībās, PSRS kamaniņu sporta federācijas izveidi, latviešu kamaniņu sporta entuziastu dalību tajā¹⁶ un VDR kamaniņu trašu būves speciālista vizīti Latvijas PSR un tā vērtējumu.¹⁷ Turpmākos gados laikraksts sniedz regulāru informāciju par kamaniņu sportistu sasniegumiem, galvenokārt, koncentrējoties uz uzvarām starptautiskajās sacensībās.

Starp Latvijas PSR reģionālajiem preses izdevumiem kamaniņu sportam visvairāk pievēršas “Rīgas Balss” un “Padomju Druva”. Laikraksts “Rīgas Balss” Latvijas PSR iznāca no 1957. gada. Tas sekoja līdzīgai daļai starptautisko sacensību kamaniņu sportā un sniedz īsi informatīvus raktus par sportistu sasniegumiem, norādot arīdzan sacensību uzvarētājus katrā kamaniņu sporta disciplīnā.

Cēsu rajona laikraksts “Padomju Druva”, kas iznāca laika periodā no 1962. līdz 1990. gadam, sniedz aktuālo informāciju par Cēsu “Cīrulīšu” trases tapšanu un darbību. Avīzē pirms kamaniņu

---

¹⁵ ATIS JANSONS. Neļķes, pavēle un skaistā pelnrušķīte. In: Padomju Jaunatne, 30.01.1972., 6.lpp.

¹⁶ MĀRIS OZOLS. Lai deg kopīgais uguns! In: Cīņa, 27.11.1969., 4.lpp.

¹⁷ MĀRIS OZOLS. Kurss uz pasaules meistarsacīkstēm. In: Cīņa, 19.09.1969., 4.lpp.

sporta sezonas iekļauti aicinājumi vietējiem iedzīvotājiem iesaistīties talkās Cēsu “Cīrulīšu” trasē un Cēsu BSB “Vārpa” trenera Daiņa Odziņa raksti par Cēsu sportistu startiem sacensībās un ikgadējie sludinājumi bērniem un jauniešiem pievienoties kamaniņu sporta treniņu grupām.

II Literatūra

Par kamaniņu sporta attīstību Latvijas PSR akadēmiskas literatūras nav, kā arī nav sistemātiska pētījuma par kamaniņu sportu Latvijā. Līdz šim nozīmīgākie darbi, kas veltīt tikai kamaniņu sportam, tapuši Latvijas PSR - uz Latvijas PSR kamaniņu sporta federācijas darbības 10 gadi 1978. gadā tapušais Viļņa Auziņa prospekts “Latvijas PSR kamaniņu sports - 1978”¹⁸ un 1980. gadā pirms Leikplesidas ziemas olimpiskajām spēlēm sporta žurnālista Ērika Kehra sarakstītā grāmata “Divi vienās kamanās”¹⁹, kas veltīta kamaniņu sportistiem Dainim Bremzem un Aigaram Kriķim, bet arī dzan sniedz plašāku ieskatu kamaniņu sporta vēsturē un attīstībā Latvijas PSR līdz 1980. gadam.

Otrā literatūras grupa ir Latvijas Republikas laikā tapušie vispārīgie izdevumi par sporta vēsturi Latvijā, kur faktoloģiskā informācija par kamaniņu sportu, īpaši tā aizsākumiem Latvijas PSR, nereti nesaskan ar vēstures avotiem. Šo darbu autori galvenokārt ir sporta žurnālisti, bijušie sportisti un sporta entuziasti, tādejādi priekšplānā izvirzot sportistu sasniegumus, mazāk vēršot uzmanību uz faktoriem kas veicina sportistu rezultātu izaugsmi un kamaniņu sportam nepieciešamās infrastruktūras attīstību. Viens no šobrīd nozīmīgākajiem darbiem Latvijas sporta vēsturē ir Latvijas sporta muzeja 2018. gadā izdotā autoru kolektīva grāmata “Latvijas sporta lepnums 100. Notikumi, personības, procesi.”²⁰, kurā atspoguļota ne tikai sporta sistēma Latvijas PSR, bet arī kamaniņu sportistu nozīmīgākie sasniegumi un Siguldas mākslīgā ledus trases būvniecība, par kuras tapšanu rakstīts arī sporta žurnālistu Daiņa Caunes un Māra Zemberga 2016. gadā izdotajā grāmatā “Latvijas bobsleja olimpiādes”²¹. Sporta organizēšanas vēsture Latvijā apskata arī Ērika Kehra (sporta žurnālista), Annas Ķīses un Ilgvara Foranda (Latvijas PSR sporta funkcionārs, profesors) grāmatā “Latvijas sporta vēsture”²².

Neraugoties uz informācijas trūkumu par kamaniņu sportu 1980. gadu otrajā pusē, darba izstrādē izmantoto avotu un literatūras daudzveidība ļāva veikt pilnvērtīgu pētījumu par kamaniņu sporta attīstību Latvijas PSR.

---

¹⁸VILNIS AUZIŅŠ (sast.). LPSR kamaniņu sports – 1978. Rīga 1979, 10 lpp.

¹⁹ĒRIKS KEHRIS. Divi vienās kamanās. Rīga 1980, 43 lpp.

²⁰GUNTIS KREISELS (red). Latvijas sporta lepnums. Notikumi, personības, procesi. Rīga 2018, 480 lpp.

²¹DAINIS CAUNE, MĀRIS ZEMBERGS. Latvijas bobsleja olimpiādes. Rīga 2016, 256 lpp.

²²ĒRIKS KEHRIS, ANNA ĶĪSE, ILGVARIS FORANDS. Latvijas sporta vēsture. Rīga 1994, 330 lpp.

1. KAMANIŅU SPORTA VĒSTURE (19.GS. BEIGAS – 1968.GADS)

1.1. Kamaniņu sporta attīstība pasaulē: vispārīgais raksturojums

Tobogana,²³ tostarp kamaniņu sporta, kā sporta veida pirmsākumi meklējami 19. gs. otrajā pusē Alpu kūrortos, Šveicē. Kad kūrortu apmeklētāji, no kuriem daudzi ieradās veselības apsvērumu dēļ, bieži vien tuberkulozes, no 1864. gada beigām Sanktmoricā (St. Moritz) un pēc 1865. gada sākuma Davosā (Davos) sāka tajos uzturēties arī ziemā, tiem, kuri nebija pārāk slimi, tika ieteikts katru dienu vingrot, kā arī ievērot veselīgu uzturu un atpūsties brīvā dabā.²⁴ Tā kā kūrortu apmeklētājiem vairākus mēnešus nācās uzturēties kalnos, viņi meklēja veidu kā atvieglot monotono ikdienu. Viens no veidiem bija kamanu izmantošana, kuras vietējie iedzīvotāji lietoja smagu kravu pārvadāšanai pa ledu un sniegu. Tobogans kūrorta iemītniekiem nodrošināja mērenus vingrinājumus, un tas bija viens no nedaudziem sporta veidiem, kuru varēja baudīt sēdus pozīcijā. Kūrortos vai to tuvumā tika iekārtoti pirmie ledus ceļi, kas bija speciāli paredzēti toboganam. Tobogana trases eksistēja arī citās pasaules valstīs, piemēram, Amerikas Savienotajās Valstīs, Kanādā, Krievijā, bet Šveicē salīdzinājumā ar šīm valstīm tobogana trases tika izbūvētas ar līkumiem, kas no dalībniekiem, braucot lejup pa kalnu, prasīja daudz lielākas prasmes un drosmi.²⁵

Pēc tobogana sacensību noteikumu izstrādes, pirmās oficiālās sacensības nacionālā mērogā Eiropas sportistu vidū norisinājās 1881. gadā no Davosas uz Klostersu (Klosters), Šveicē apmēram 4 km garā distancē.²⁶ Kūrortu viesi sāka organizēt tobogana klubus, par pirmo šāda veida klubu uzskatāms 1883. gadā Davosā dibinātais klubs ar tā priekšsēdētāju John Addington Symonds. Klubs 1883. gada februārī tieši tajā pašā distancē no Davosas uz Klostersu rīkoja pirmās starptautiskās sacensības, kurās piedalījās 21 sportists no septiņām valstīm – Zviedrijas, Šveices, Holandes, Austrijas, Vācijas, Norvēģijas un ASV.²⁷ Uz 1880. gadu beigām tobogans kļuva organizētāks un sacensībās sāka piedalīties elites sportisti. Šveices, Austrijas, Vācijas un Francijas Alpu reģionos tika dibināti arvien vairāk tobogana sporta klubi. Konkurentiem sākot eksperimentēt

---

²³Dažādas darbības, kas saistītas ar slīdēšanu uz šaurām sliedēm pa ledu klātu trasi ar līkumainiem pagriezieniem. Sacensībās izmanto trīs galvenos tobogana veidus – bobsleju, kamaniņas, skeletonu.

²⁴JOHN NAURIGHT, CHARLES PARRISH (ed.). Sports around the World: History, Culture, and Practice. Volume 4. Santa Barbara 2012, p.438.

²⁵Ibidem.

²⁶DAVID LEVINSON, KAREN CHRISTENSE (ed.). Encyclopedia of World sport. From ancient time to the present. New York, Oxford 1999, p.230.-231.

²⁷Ibidem. p.231.

ar dažādiem kamanu un braukšanas veidiem, sāka iezīmēties trīs dažāda veida tobogana disciplīnas – kamaniņu sports, skeletons un bobslejs.²⁸

1913. gadā Drēzdenē (Dresden), Vācijā darbu uzsāka “Internationaler Schlittensportverband” jeb Starptautiskā ragavu sporta federācija (International Sled Sport Federation).²⁹ Pirmās Eiropas meistarsacīkstes kamaniņu sportā notika 1914. gadā Liberecā (Reichenberg), tajā laikā Bohēmijā, mūsdienās Čehijā, bet otrajām Eiropas meistarsacīkstēm pēc Pirmā pasaules kara bija lemts aizritēt tikai pēc 14 gadiem, 1928. gadā tobrīd Vācijas pilsētā Šklarska Poremba (Szklarska Poręba).³⁰ Pēc Pirmā pasaules kara Starptautiskās slīdēšanas sporta federācija 1927. gadā tika atjaunota ar Vācijas un Austrijas kamaniņu un bobsleja organizāciju darbību, un tā 1935. gadā tika iekļauta Starptautiskajā bobsleja un tobogana federācijā (Internationale de Bobsleigh et de Tobogganing).³¹ 20. gs. 30. gados, iezīmējot modernā kamaniņu sporta sākumu, austrietis Tietze radīja pirmās kamanas, kuru stūrēšanai sportistam, guļot uz muguras, nebija jāizmanto rokas, pieskaroties ledum, bet ar kājām kontrolējot uzlocīto slieču kustību.³² Kamaniņas gatavoja no koka, slieces liecot dažādos specifiskos apstākļos. Sēdekļus veidoja no ādas siksnu pinuma.

Pirmais Pasaules čempionāts kamaniņu sportā notika 1955. gadā dabīgā ledus trasē Oslo, Norvēģijā un turpmāk, tāpat kā Eiropas čempionāts kopš 1951. gada, tika aizvadīts katru gadu. Kamaniņu sporta popularitātes pieaugums noveda pie Starptautiskās kamaniņu sporta federācijas (International Luge Federation) izveides 1957. gadā Davosā, tai atdaloties no Starptautiskās bobsleja un tobogana federācijas un sevī ietverot 13 valstu kamaniņu sporta federācijas ar Bertu Isatiču (Bert Isatitsch) kā pirmo tās prezidentu. Pirmo reizi trīs kamaniņu sporta disciplīnas – sievietes, vīrieši un vīriešu divnieks – 1964. gadā tika iekļautas Insbrukas ziemas olimpisko spēļu programmā, kurās piedalījās 12 valstu kamaniņu sportisti, pārliecinoši dominējot vācu kamaniņu braucējiem.³³

1969. gadā VFR pilsētā Kēnigszē (Königssee) darbu sāka pasaulē pirmā mākslīgā ledus trase, kur trases segumu mākslīgi atdzēsēja. 1980. gadā Starptautiskā kamaniņu sporta federācija veica izmaiņas Eiropas un pasaules meistarsacīkšu rīkošanā, nosakot ka Eiropas meistarsacīkstes tiks rīkotas pāra, bet pasaules nepāra gados, kā arī kopš 1981. gada sāka organizēt pasaules kausa izcīņu

---

²⁸NAURIGHT, PARRISH, Sports around the World, p.439.

²⁹Ibidem, p.441.

³⁰MĀRIS OZOLA. Olimpiskās kalnu kamanas. In: Liesma, 01.03.1968., 32.lpp.

³¹NAURIGHT, PARRISH, Sports around the World, p.441.

³²LEVINSON, CHRISTENSE, Encyclopedia of World sport, p.231.

³³STAĢIS, Latvijas sports, 58. lpp.

vairākos posmos. 1985. gadā kamaniņu sportā tika ieviesta handikapa sistēma, kura joprojām tiek izmantota, respektīvi, tā kā, jo smagāks ir kamaniņu sportists, jo ātrāk viņš brauc, vieglākajiem sportistiem, vadoties pēc katra individuālā svara, to pēc noteikumiem ir atļauts palielināt ar papildus smagumu, zem kombinezona uzvelkot svina vesti un / vai bikses.³⁴

2012. gadā Starptautiskā kamaniņu sporta federācija pieņēma lēmumu par ikgadējo kontinenta kamaniņu sporta čempionāta rīkošanu, Pasaules kausa posmu ietvaros. Pamatojoties uz dzimuma vienlīdzību kopš 2020. gada Jaunatnes ziemas olimpiskajām spēlēm Lozannā kamaniņu sporta programmā ir uzsākta sieviešu divnieka ieviešana starptautisko sacensību programmā. Šobrīd par kamaniņu sporta vadošajām valstīm pēc uzrādītajiem rezultātiem uzskatāmas Vācija, Austrija, Krievija, Itālija, ASV un Latvija.

1.2. Kamaniņu sporta attīstība Latvijā līdz 1968.gadam

Krievijas impērija. Kamaniņu sporta pirmsākumi Latvijas teritorijā meklējami jau 1887.gadā, kad ar kņaza Nikolaja Kropotkina atbalstu Siguldā, viņa muižas teritorijā tika izveidota pirmā kamaniņu trase Baltijā. Trase bija 900 metrus gara ar vienu virāžu, un tā sākās kādreizējā pils nocietinājuma grāvja vietā.³⁵ Veicinot kamaniņu sporta attīstību, 1911. gada 21. decembrī Siguldā tiek nodibināts sporta klubs „Bobsleigh”, kurā apvienojās kamaniņu braukšanas, skeletoņa un bobsleja cienītāji. Tā kā renes sporta veidi bija samērā dārga izprieca, kluba biedri bija pārtikuši cilvēki, galvenokārt baltvācieši, kas šo sporta veidu tāpat kā daudzus citus jauninājumus Baltijas guberņās bija ieviesuši pēc Rietumeiropas parauga. Kluba priekšsēdētājs 1913. gadā bija Vilhelms Kerkoviuss, sekretārs – Nikolajs Ercdorfs - Kupfers (Cēsu privātais pilnvarotais), bet lietvedis – Kurts Zebalds (Vācijas ģenerālkonsulāta Vidzemes un Kurzemes guberņas sekretārs).³⁶ Līdz pat Pirmajam pasaules karam klubs ik gadu janvārī un februārī rīkoja sacensības. Siguldas trasē 1913. gadā tika sasniegts Viskrievijas rekords braucienā ar bobsleju.³⁷

Ar bobsleju un kamaniņu sportu sāka nodarboties arī Rīgā. 1907. gadā nodibinājās Āgenskalna strēlnieku biedrība, kura savu namu – lielo koka ēku – uzcēla pašā Āgenskalna sila vidū. 1910. gadā ziemā Āgenskalna strēlnieku biedrība Āgenskalna priedēs līdzās Kristapa ielai, toreizējā Švarcmuižas mežā par saviem līdzekļiem izveidoja īpašas ledus trases, kas bija paredzēta

³⁴LEVINSON, CHRISTENSE, Encyclopedia of World sport, p.231.

³⁵IEVA VITOLA (sast.). Kņazi Kropotniki un Sigulda. Sigulda 2013, 19. lpp.

³⁶VALTERS ŠĶERBINSKIS. Bobsleja pirmie soļi 20. gs sākumā. In: Latvijas Arhīvi, 200, Nr.1, 90. – 95.lpp., šeit 92.lpp.

³⁷P-E. Sports. In: Dzimtenes Vēstnesis, 13.03.1913., 6.lpp

kamaniņām, bobslejam un skeletonam. Renes sporta veidiem paredzētās trases šai laikā bija labiekārtotas un darbojās kā maksas trases.³⁸ Laika gaitā tika izveidotas un darbojās četras trases – „Vecā līkā”, „Apaļā”, kas skaitījās visātrākā un skeletonistu iecienītākā, „Kalnu un leju” trase un „Tuneļa”, kas vijās zem pārējām, tādejādi katrs sportists varēja izvēlēties sev piemērotāko un atbilstošāko spējām.³⁹ Līdzīgi kā Siguldā arī šeit tika organizētas sacensības gan bobslejā, gan kamaniņu sportā. Kopumā šai laikā kamaniņu sporta kļuva populārs daudzviet Latvijas teritorijā, uz pauguriem vai krauju malām tika veltīti sniega vaļņi un būvētas trases, par šādām trasēm var runāt Cēsīs, Ogrē, Tukumā.

Latvijas Republika. Pēc Pirmā pasaules kara, izveidojoties Latvijas Republikai, bobslejs un kamaniņu sports piedzīvoja panīkumu, neatgūstot sākotnējo popularitāti. Siguldas trase netika atjaunota. Rīgā 1921. gada 19. janvārī tika reģistrēta Āgenskalna slidkalna biedrība „Hagenberger Rodelverein”, kurā pulcējās vācu tautības kamaniņu braukšanas entuziasti.⁴⁰ Biedrība darbojās 10 gadus un saskaņā ar Āgenskalna kamaniņu sporta biedrības „Hagenberger Rodelverein” biedru sapulces lēmumu 1931. gada 1. novembrī pašlikvidējās.⁴¹ Lai gan vēl 1930. gadu sākumā Āgenskalna trasē tika rīkotas sacensības, trīsdesmito gadu beigās trase Āgenskalna priedēs tika atdzīta par ekonomiski neizdevīgu un atstāta novārtā.⁴² Latvijā kamaniņu sports galvenokārt kalpoja par izklaidi, nekādu stingru sacensību noteikumu vēl nebija, brauca ar kādām kamanām katram ērtāk.

Latvijas PSR. Pateicoties kamaniņu sporta iekļaušanai 1964. gada Insbrukas ziemas olimpiskajās spēlēs, Latvijas PSR sāka popularizēt un ar to nodarboties Rīgas Vagonbūves rūpnīcas konstruktors Uldis Bergmanis un Māris Ronalds Ozols konstruējot pirmās sporta kamanas. Taču, lai pārbaudītu spēkus uz atrādītu paveikto sacensību formātā, vajadzēja pāiet 3 gadiem. 1967. gadā kamaniņu sporta entuziasti no Rīgas gaļas konservu kombināta, Rīgas Vagonbūves rūpnīcā un auto un elektrorūpnīcas „Pribor” Cēsīs “Cīrulišu” apkārtnē uz līkumota meža ceļa sarīko pirmās sacensības kamaniņu sportā Latvijas PSR.⁴³

---

³⁸MAIRITA SOLIMA. Bobsleja uvertīra. Rīga 1982, 9.lpp.

³⁹ANDRIS CAUNE. Rīgas Pārdaugava pirms 100 gadiem. Rīga 2012, 84.lpp.

⁴⁰RITA APINE, GUNTIS KEISELS, DAINIS CAUNE...Latvijas olimpiskā vēsture: no Stokholmas līdz Soltleiksitijai. Rīga 2003, 33.lpp.

⁴¹Tiesu sludinājumi. In: Valdības Vēstnesis, 28.11.1931.,2.lpp.

⁴²SOLIMA, Bobsleja uvertīra, 9.lpp.

⁴³AUZIŅŠ, LPSR kamaniņu sports – 1978, 6.lpp.

***

Kamaniņu sporta pirmsākumi meklējami Alpu valstu kūrortos, kur tika dibināti tobogana klubi un rīkotas pirmās sacensības līkumotā trasē. Lai gan jau pirms Pirmā pasaules kara tika nodibināta Starptautiskā ragavu sporta federācija un aizvadīts pirmās Eiropas meistarsacīkstes, tieši 1920. un 1930. gados kamaniņu sports Rietumeiropā izveidojās par modernu sporta veidu, taču Latvijas teritorijā līdz Otrajam pasaules karam tas, galvenokārt, kalpoja par izklaidi, baltvāciešiem pēc Rietumeiropas parauga ierīkojot trases, dibinot bobsleja un kamaniņu sporta biedrības un rīkojot sacensības.

2. KAMANĪŅU SPORTA ORGANIZĒŠANAS STRUKTŪRA

2.1. Sporta organizēšana Latvijas PSR

Sports staļinisma periodā (1940 - 1953). 1940. gadā, Latvijai kļūstot par Padomju Savienības sastāvdaļu, beidzās neatkarīgās Latvijas sporta dzīve, un tās vārds tika “izdzēsts” no visām starptautiskajām sporta biedrībām. Latvijas sporta organizācijas struktūras tika pārveidotas ar 1940. gada 15. oktobra Latvijas PSR Tautas komisāru padomes lēmumu, sporta dzīves organizēšanai un vadīšanai izveidojot Latvijas PSR Tautas komisāru padomes pakļautībā esošo Fiziskās kultūras un sporta komiteju (FKSK). 1940. gadā tika likvidētas Latvijas Republikas sporta biedrības it īpaši tās, kuras bija starptautisko sporta federāciju locekles. To vietā pēc Krievijas parauga dibināja jaunas sporta biedrības - “Dinamo”, “Spartaku”, “Lokomotīvi” u.c.. Šīs biedrības praktiski pieņēma likvidēto biedrību telpas, inventāru un sportistus.⁴⁴ Līdz ar Padomju Savienības un Vācijas kara sākumu 1941. gada jūnijā padomju vara Latvijā sabruka. 1943. gadā Maskavā pie Latvijas PSR Tautas deputātu padomes nodibināja Latvijas PSR Fiziskās kultūras un sporta padomi, taču jau tā paša gada rudenī darbu atsāka Latvijas PSR FKSK ar mērķi veikt priekšdarbus, lai, kad padomju vara atgriezīsies Latvijas teritorijā, tā daudz veiksmīgāk un rezultatīvāk spētu organizēt sporta dzīvi republikā.⁴⁵

1944. gada rudenī Latvijas teritorijā, vācu okupācijas varu nomainot padomju režīmam, darbību līdzās citām padomju varas institūcijām atsāka Latvijas PSR FKSK. Uz 1945. gada rudeni Latvijas PSR apriņķos un republikas pilsētās darbojās vietējās Tautas deputātu padomes izpildkomitejas pakļautībā esošās FKSK.⁴⁶ Par galvenajiem sporta uzdevumiem ar 1945. gada 31. janvāra Latvijas PSR Tautas komisāru padomes lēmumu “Par fiziskās kultūras un sporta darba masveidību republikā” iezīmējās nodrošināt kompleksa “Gatavs darbam un PSRS aizsardzībai” propagandu un normu kārtošānu, piesaistot sportam sākotnēji galvenokārt jaunatni, sakārtot un nodrošināt sportistiem nepieciešamās telpas un inventāru, atvērt Rīgā bērnu sporta skolu un sarīkot 10 dienu instruktoru kursus.⁴⁷ Tas parādīja ne vien to, ka valsts pievērs lielu lomu iedzīvotāju fiziskai attīstībai, bet arī ka sportam tiek izvirzīts arī politisks uzdevums.

---

⁴⁴ULDIS GRĀVĪTIS. Latvijas sports un sportisti pasaules kontekstā. In: JĀNIS STRADIŅŠ (ed.) Latvija un latvieši : akadēmiskie raksti. I sējums. Rīga 2018, 689.lpp.

⁴⁵KEHRIS, ĶĪSE, FORANDS, Latvijas sporta vēsture,73.lpp.

⁴⁶Ibidem, 79.lpp.

⁴⁷Ibidem,75.lpp.

Padomju Savienībā tās pastāvēšanas pirmajos gados priekšroku deva masu sportam, fiziskajai izglītībai un fiziskajai attīstībai, bet elitārais sports tika noniecināts.⁴⁸ Sporta darba pamatā PSRS bija Vissavienības fiziskās kultūras un sporta normatīvu sistēma “Gatavs darbam un PSRS aizsardzībai”, kuras galvenais uzdevums bija sagatavot fiziski spēcīgus cilvēkus armijas vajadzībām. Par sporta sistēmas kvalitāti sprieda pēc sagatavoto sporta klašu un “Gatavs darbam un PSRS aizsardzībai” normu izpildījušo cilvēku skaita. Ar šādu pieeju sportam valsts vēlējās veicināt plašu iedzīvotāju slāņu iesaisti sportā. Katrai vecuma un dzimuma grupai normas bija atšķirīgas, tās nosakot sporta veidiem, kuriem bija izstrādāti sacensību noteikumi.⁴⁹ Taču kopumā sporta organizēšana Latvijas PSR šai laikā saskarās ar lielām grūtībām - trūka gan fizikultūras darbinieku, kas pārzinātu jaunās padomju organizatoriskās formas, gan inventārā un telpu sporta nodarbībām.

Sports post staļinisma periodā (1953 - 1985). Pēc PSKP CK ģenerālsekretāra Josifa Staļina nāves mainījās sporta vadība PSRS. FKSK tika nodota Veselības ministrijas pakļautībā un vietējās FKSK tika iekļautas Veselības ministrijas departamentos. Tika atcelti vairāki Staļina laika lēmumi, kas atspoguļoja viņa antipātijas pret Starptautisko Olimpisko komiteju un citām starptautiskām sporta organizācijām.⁵⁰ Lai gan jau Staļina laikā PSRS bija pievienojusies vairākām starptautiskajām sporta biedrībām, tostarp Olimpiskajai kustībai, tieši pēc Staļina nāve PSRS pavēra ceļu uz integrētāku sporta politiku konkurencei starptautiskajā sportā un pamazām sāka atteikties no amatieru sporta idejas.

Piecdesmito gadu beigās PSKP CK pirmā sekretāra Ņikita Hruščova valsts pārvaldes demokratizācijas mēģinājumi skāra arī sporta nozari. PSKP CK un PSRS Ministru padome 1959. gada 9. janvārī pieņēma lēmumu “Par fiziskās kultūras un sporta vadību valstī”.⁵¹ Šāds lēmums 1959. gada 1. martā tika pieņemts arī Latvijas PSR un saskaņā ar to tika nodibināta PSRS Sporta biedrību un organizāciju savienība, tādejādi sporta vadību un organizēšanu nododot sporta biedrībām un organizāciju savienībām, kas formāli bija sabiedriskas organizācijas.⁵² Tika likvidēta Latvijas PSR FKSK un tās štati, materiālā bāze tika nodota Latvijas PSR Sporta biedrības un organizācijas savienībai, un konkrēto sporta veidu attīstību kopš 1959. gada uzņēmoties

---

⁴⁸ ALFRED ERICH SENN. “Sport – ty mir”. In: Latvijas vēsturnieku komisijas raksti. Latvija un Austrumeiropa 20. gadsimta 60.-80. gados. 2007, Nr.20., 205. – 212.lpp., šeit 205.lpp.

⁴⁹ ULDIS GRĀVĪTIS. Jaunā dzīve – pēc padomju likumiem. In: GUNTIS KREISELS (red). Latvijas sporta leņums 100. Notikumi, personības procesi. Rīga 2018, 78. - 81.lpp., šeit 78.-79.lpp.

⁵⁰ PHILIP D'AGATI. The Cold War and the 1984 Olympic Games. A Soviet-American Surrogate War. New York 2013, p. 69.

⁵¹ KEHRIS, ĶĪSE, FORANDS, Latvijas sporta vēsture, 99. lpp.

⁵² Ibidem.

federācijām. Šī lēmuma mērķis bija iesaistīt plašāku sabiedrību sportā un, jo īpaši paaugstināt PSRS sportistu rezultātu līmeni starptautiskajās sacensībās, uzrādot jaunus rekordus un gūstot uzvaras.⁵³

Pēc PSRS sportistu neveiksmīgajiem startiem 1968. gada Grenobles un Mehiko olimpiskajās spēlēs, medaļu kopvērtējumā ierindojoties otrajā pozīcijā, tika secināts, ka fiziskā audzināšana un sports nevar būt sabiedriskās vadības rokās. 1968. gadā visā Padomju Savienībā, tostarp Latvijas PSR, sportā tika atjaunota valsts pārvalde, darbu atsākot FKSK Ministru Padomes pakļautībā. Sporta sistēma bija stingri centralizēta, gan reālai, gan finansiālajai varai sporta dzīves organizēšanā koncentrējoties šīs te komitejas rokās, bet konkrēto sporta veidu attīstību uzņemoties federācijām.⁵⁴

PSRS un tam atbilstoši republiku sporta dzīvi izmainīja 1971. gada PSKP XXIV kongresa direktīva "Par PSRS tautas saimniecības attīstības piecgadu plānu 1971. – 1975. gadam". Direktīvā bija noteikta programma tālākajai fiziskās kultūras un sporta attīstībai PSRS. Tajā sporta dzīves attīstībā par prioritāti tika izvirzīts "uzlabot plašām darba ļaužu masām iespēju nodarboties ar fizisko kultūru un sportu, vēršot plašumā jaunu sporta būvju celtniecību un panākot esošo sporta būvju labāku izmantošanu."⁵⁵ Balstoties uz direktīvu laika posmā no 1971. līdz 1974. gadam gan PSRS, gan Latvijas PSR tika veikti vairāki uzlabojumi, lai stiprinātu fiziskās audzināšanas un sporta infrastruktūru. Latvijas PSR tiks uzbūvēti 4 stadioni, 84 sporta zāles (39 no tām izglītības iestādēs, 21 rekonstruētas), 3 divdesmit pieci metrīgi baseini, 39 vieglatlētikas laukumi, pāri pa 200 āra sporta laukumi,⁵⁶ bet kad 1974. gadā Starptautiskā Olimpiskā komiteja 1980. gada vasaras olimpisko sēļu organizēšanu uzticēja Maskavai, līdzekļus sporta "dzīvei" 1970. gadu otrajā pusē vajadzēja koncentrēt Maskavas olimpisko sēļu rīkošanai un sporta objektu celtniecībai, lielāku lomu pievēršot sporta infrastruktūrai, kas nepieciešama elites sportistu rezultātu uzlabošanai un attīstīšanai.

Pēc PSRS lauku sporta biedrību reorganizācijas 1982. gadā, izmaiņas atsaucās arī Latvijas PSR. Sporta biedrība "Vārpa" Centrālo padomi pārveidoja par republikas padomi, un tā tika

---

⁵³D'AGATI, The Cold War and the 1984 Olympic Games, p. 70.

⁵⁴KEHRIS, ĶĪSE, FORANDS, Latvijas sporta vēsture, 99.lpp.

⁵⁵PSKP XXIV Kongresa direktīvas par PSRS tautas saimniecības attīstības piecgadu plānu 1971.-1975.gadam. Rīga 1971, 53.lpp.

⁵⁶Atskaite par fiziskās kultūras un sporta materiālās bāzes stāvokli un attīstību republikā [kr. val.], Rīga, 14.11.1974. In: LNALVA, 101-38-127, 182.lp.

iekļauta Vissavienības sporta biedrības “Urožai” sistēmā, savukārt sporta biedrība “Daugava” tika iekļauta Vissavienības arodbiedrību sporta biedrības “Trud” sistēmā.⁵⁷

Perestroika un Latvijas neatkarība (1985 - 1991). Dažus gadus pēc Maskavas Olimpiskajām spēlēm PSRS jaunie līderi paziņoja, ka visa iepriekšējo gadu statistika par masveida sportu PSRS ir krāpšana. Tika atzīts ka ne vairāk kā 8 % vīriešu un 2 % sieviešu regulāri nodarbojas ar sportu, kas parādīja PSRS elitārā sporta realitāti.⁵⁸ 1985. gadā par PSRS ģenerālsekretāru kļuva Mihails Gorbačovs, uzsākot pārkārtošanas un atklātības politiku. M. Gorbačova pieņemtais 1987. gada lēmums par tautsaimniecības apvienību, uzņēmumu un organizāciju pāreju uz saimniecisko aprēķinu un pašfinansēšanos skāra arī sporta nozari, kā rezultātā, zaudējot valsts un vietējo pilsētu un rajonu komiteju atbalstu, sporta bāzes un biedrības nonāca finansiālās problēmās. Mainījās FKSK mērķis un darbības virziens no sporta dzīves organizēšanas uz vadīšanu un koordinēšanu. 1987. gadā PSRS FKSK apstiprināja iespēju pārdot sportistu līgumus ārvalstīm, kas PSRS labākajiem sportistiem pavēra ceļu startiem ārzemju sporta klubu sastāvos un iespēju gūt no sporta sev daudz lielāku finansiālo labumu.

1980. gadu otrajā pusē sports kļuva par vienu no veidiem kā demonstrēt savu pretošanos pret padomju varu. 1988. gada 1. un 2. jūnijā Latvijas Rakstnieku savienības paplašinātā plēnuma rezolūcijā, kurā pirmo reizi tika runāts par aktuālajām problēmām Latvijas PSR – demogrāfisko situāciju, starprepubliku migrāciju, latviešu valodas stāvokli, tika iekļauts arī aicinājums “panākt, lai Latvijas PSR tiktu uzņemta par locekli ANO, UNESCO, olimpiskajā kustībā, sporta un citās federācijās ar tiesībām piedalīties starptautiskos politiskos, kultūras, zinātnes un sporta forumos, lietojot mūsu suverēnās republikas valstiski nacionālo simboliku.”⁵⁹ Ideja par Latvijas PSR sportisko patstāvību guva atsaucību. Pasaules čempiona smaiļošanā, tobrīd Kinofonda direktora Viļņa Baltiņa vadībā izveidojās cilvēku grupa, kas uzsāka darbu pie Latvijas Olimpiskās komitejas dibināšanas. Ar mērķi piesaistīt daudz lielākas sabiedrības masas 1988. gada 17. septembrī laikrakstos “Padomju Jaunatne” un “Sports” tika publicēts “Aicinājums”, “atjaunot nepamatoti slēgto Latvijas Olimpisko komiteju, to nosaucot par Latvijas PSR Nacionālo olimpisko komiteju”.⁶⁰ 1988. gada 19. novembrī “Daugavas” sporta namā pulcējās 483 delegāti no sporta veidu federācijām, klubiem, biedrībām, Latvijas Olimpisko komiteju atbalsta grupām un citām ar

---

⁵⁷KEHRIS, ĶĪSE, FORANDS, Latvijas sporta vēsture, 121.lpp.

⁵⁸POPE, NAURINGH (ed.). Routledge companion to sports history, P. 549.

⁵⁹ Latvijas PSR Rakstnieku savienības valdes plēnums ar republikas Arhitektu, Dizaineru, Kinematogrāfistu, Komponistu, Mākslinieku, Teātra darbinieku, Žurnālistu savienību vadītāju un ekspertu piedalīšanos. Rezolūcija. In: Padomju Jaunatne, 11.06.1988.,7.lpp.

⁶⁰GUNTIS KEISLERS. Aicinājums. In: Padomju Jaunatne, 17.09.1988., 1.lpp.

sportu saistītām organizācijām, dibinot Latvijas pagaidu Olimpisko komiteju, taču drīz vien vārds “pagaidu” pazuda no Latvijas Olimpiskās komitejas statūtiem.⁶¹

Atjaunojot Latvijas valstiskumu, tika izveidota Latvijas Republikas Ministru Padomes FKSK ar tās priekšsēdētāju Dainu Šveicu, kura 1990. gada 25. septembrī parakstīja pavēli par funkciju sadali, kurā bija noteikta gan valsts iestāžu atbildība par sporta attīstību jaunatnes vidū, sporta būvju celtniecību un sporta darbinieku izglītošanu, gan nepieciešamību sporta veidu federācijām pāriet uz pilnīgu finansiālo un organizatorisko patstāvību no PSRS, kā arī iestāties starptautiskajās sporta federācijās.⁶² Pamazām Latvijas sporta sistēma integrējās pasaules sportā, kas 1991. gada 18. septembrī vainagojās ar Starptautiskās Olimpiskās komitejas lēmumu atjaunot Latvijas Olimpisko komiteju un Latvijas Republiku uzaicināt piedalīties ziemas olimpiskajās spēlēs Albēvilā un vasaras olimpiskajās spēlēs Barselonā.⁶³

2.2. Latvijas PSR Kamaniņu sporta federācija

1968. gada 31. janvārī, kad Latvijas PSR bija uzkonstruētas pirmās sporta kamanas un aizvadītas pirmās kamaniņu braukšanas sacensības, pie Latvijas PSR Sporta biedrību un organizācijas savienības tika nodibināta Bobsleja – kamaniņu organizācijas komiteja 15 cilvēku sastāvā ar priekšsēdētāju Māri Rolandu Ozolu (Rīgas Vagonbūves rūpnīcas inženieris).⁶⁴ Tā bija pirmā organizācija, kas pēc Otrā pasaules kara Latvijas teritorijā uzņēmās kamaniņu sporta plānveidīgu un organizētu attīstību.

PSRS Ministru Padomes FKSK 1969.gadā pieņēma lēmumu, kurā noteica, ka kamaniņu sportam PSRS vajadzētu pievērst lielāku vērību.⁶⁵ 1969. gada 11. septembrī Maskavā, piedaloties pārstāvjiem no Krievijas PFSR, Ukrainas PSR, Baltkrievijas PSR, Gruzijas PSR, Armēnijas PSR un Latvijas PSR, tika izveidota PSRS kamaniņu sporta federācija, kura šim solim gatavojās jau divus gadus, sākotnēji izveidojot bobsleja un kamaniņu sporta komiteju,⁶⁶ kura sadarbībā ar Latvijas PSR Bobsleja un kamaniņu sporta organizāciju komiteju izstrādāja PSRS sacensību

---

⁶¹ULDIS GRĀVĪTIS. Senais karogs, jaunas vēsmas. In: GUNTIS KREISELS (red). Latvijas sporta lepnums 100. Notikumi, personības, procesi. Rīga 2018, 242. - 245.lpp., šeit 242.lpp.

⁶²ULDIS GRĀVĪTIS. Sports neatkarīgajā Latvijā (1991 - 2018). In: GUNTIS KREISELS (red). Latvijas sporta lepnums 100. Notikumi, personības, procesi. Rīga 2018, 270.-273.lpp., šeit 270.lpp.

⁶³KEHRIS, ĶĪSE, FORANDS, Latvijas sporta vēsture, 217.lpp.

⁶⁴VILNIS AUZIŅŠ. Kamaniņas cirtīsim vasarā. In: Padomju Students, 16.05.1968., 4.lpp.

⁶⁵GUNTA BUĶE. Kamaniņu sports “dullo” prieks 4. In: Jūrmala, 26.03.1983., 3.lpp

⁶⁶Jauna sporta federācija. In: Rīgas Balss, 02.10.1969., 5.lpp.

noteikumus un klasifikācijas normas kamaniņu sportam.⁶⁷ Šajā plēnumā Latvijas PSR delegācija, lai atspoguļotu jau kamaniņu sporta attīstībā paveikto, demonstrēja operatora un arī kā režisora Valda Kroģa 1969. gadā uzņemto kinožurnālam “Sporta apskats” Nr.1. īsfilmu “Re, kur RO^{68!}”, kurā bija iemūžināta Cēsu “Cīrulīšu” kamaniņu trases tapšana un pirmie starti tajā, un līdzīgi uz Maskavu tika vesta arī speciāli veidota ekspozīcija “RO - 69”, kura kopumā saņēma labas atsauksmes un pēc tam tika izstādīta arī Rīgā.⁶⁹

Starp PSRS kamaniņu sporta federācijas I plēnuma lēmumiem ietilpa aicinājums “visām republikas rajonu FKSK izskatīt jautājumu par rodelisporta federāciju izveidošanu ” un “izveidot pasaules klases līmenī sagatavotas PSRS izlases komandas rodelī un bobslejā līdz 1972. gadam, kad būs jāstartē nākamajā ziemas olimpiādē.”⁷⁰ PSRS Olimpiskās komitejas priekšsēdētājs V. Savina bobsleja un rodelja attīstības perspektīvas PSRS vērtēja: “Šis sporta veids ir olimpiskajā programmā, un, protams, arī mēs pieliksim visus spēkus, lai sevi parādītu no labākās puses jau 1972. gada Olimpiskajās spēlēs.”⁷¹ Maskavā pieņemtie lēmumi radīja labvēlīgu augsni kamaniņu sporta aizsākumam visā PSRS, kā rezultātā lielākajā daļā padomju sociālistisko republiku aizsākās kamaniņu sports, taču ilgtermiņā šī sporta attīstība un nostiprināšanās bija katras republikas individuāls darbs. 1971. gada 10. jūnijā PSRS kamaniņu sporta federācija iestājās Starptautiskajā kamaniņu sporta federācijā.⁷²

1971. gadā Latvijas PSR FKSK pakļautībā darbu sāka Latvijas PSR bobsleja un kamaniņu sporta federācija, 23. novembrī apstiprinot prezidiju 11 personu sastāvā. Par federācijas priekšsēdētāju kļuva Cēsu PMK inženieris, viens no Cēsu “Cīrulīšu” kamaniņu trases cēlājiem Ojārs Rībens ar vietniekiem Uldi Bergmani un M. Bērziņu,⁷³ kuru galvenie uzdevumi saistījās ar saimniecisko un reprezentatīvo jautājumu risināšanu. Kamaniņu sporta federācijas padomi, tāpat kā jebkura sporta veida federācijas padomi Latvijas PSR, pārvēlēja reizi četros gados federācijas plēnumā. Latvijas PSR Kamaniņu sporta federācija darbojās līdz 1989. gada 28. aprīlim, kad tika apstiprināti Latvijas Republikas Kamaniņu sporta federācijas statūti, un 1991. gada 21. maijā tā pievienojas Starptautiskajai kamaniņu sporta federācijai.⁷⁴

---

⁶⁷Bobsleja- kamaniņu komitejas I plēnumā lēmums, Rīga, 27.001.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 281.lp.

⁶⁸Māra Ozola ieviests saīsinājums, apzīmējot kamaniņu sportu. 1960. gadu beigās un 1970. gadu sākumā kamaniņu sportu Latvijas PSR dēvēja arī par rodelisportu, atvasinot no vācu valodas vārda “rodelsports”. Saīsinājums “RO” parādās gan kamaniņu sporta federācijas logo, gan plakātos un periodiskajā preses rakstos par kamaniņu sportu.

⁶⁹Bobsleja – rodelkomitejas paplašinātās sēdes protokols, Rīga, 30.09.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 123.lp.

⁷⁰MĀRIS OZOLS. Lai deg kopīgais uguns! In: Cīņa, 27.11.1969., 4.lpp.

⁷¹Ibidem.

⁷²AUZIŅŠ, LPSR kamaniņu sports – 1978, 6.lpp.

⁷³FKSK pavēle, Rīga, 24.12.1970. In: LNA LVA, 982-9-1323. 7.lp.

⁷⁴SANDRA GROSBERGA. Latvijas kamaniņu sportam 50. In: Sports, 12.02.2018., 45.lpp.

Lai gan federācijas nosaukumā no paša sākuma bija arī bobslejs, taču tā eksistence Bobsleja un kamaniņu sporta federācijā nebija ilga. Izrādījās, ka tā laika 1969. gadā celtā Cēsu „Cīrulīšu” trase smagajiem bobiem nav pietiekami izturīga un ir par šauru. Vairums entuziastu pievērsās ērtākajam un tehniski vieglākajam kamaniņu sportam,⁷⁵ taču 1960. un 1970. gados bija mēģinājumi Latvijas PSR konstruēt bobsleja kamanas un noorganizēt vairākas sacensības „Cīrulīšu” trasē. Bobslejs Latvijā aizsākās ar 1980. gada 25. martā parakstīto Vissavienības FKSK lēmumu par bobsleja ieviešanu un attīstību Padomju Savienībā,⁷⁶ PSRS bobsleja izlasi veidojot gan uz Latvijas PSR sportistu, gan treneru bāzes, taču Bobsleja federāciju Latvijas PSR dibināja 1984. gadā nu jau neatkarīgi no Kamaniņu sporta federācijas.

Kamaniņu sporta federācijas galvenais uzdevums bija plānot un vadīt šī sporta veida dzīvi republikā, organizējot kamaniņu sporta sacensības, izstrādājot to nolikumus. Federācija izvērtēja kamaniņu sporta biedrību darbu, sportistu un treneru sniegunus un to atbilstību, lai pārstāvētu Latvijas PSR PSRS mēroga sacensībās.

Federācijas veicamie darbi, lai sekmīgi organizētu kamaniņu sporta attīstību republikā, bija sadalīti vairākām padomēm. Treneru padomes darbības galvenie uzdevumi bija saistīti ar treneru piesaisti, kvalifikācijas celšanu, organizējot seminārus, treniņu plānu izstrādi un sporta meistar⁷⁷ klašu noformēšanu.⁷⁸ Nereti šīs komisijas darbība republikā tika vērtēta nepietiekami, jo trūka treneru un kamaniņu sporta treniņi tika balstīti uz iepriekšējo sportistu pieredzes. Tiesnešu padomes uzdevumu lokā ietilpa jaunu tieņu piesaiste, to zināšanu un darbības pilnveidošana ar semināru palīdzību, tiesnešu kategoriju noformēšana, kā arī nozīmēt uz katrām sacensībām, atbilstoši izstrādātajam sacensību plānam, galveno tiesnesi ar tā palīgiem.⁷⁹ Daļa no pirmajiem Cēsu “Cīrulīšu” trases celtniekiem sāka paši braukt un nodarboties ar kamaniņu sportu, bet daļa kļuva par sacensību tiesnešiem. 1975. gada Latvijas PSR Kamaniņu sporta federācijas III plēnumā atzinīgi tiek vērtēts tiesnešu darbs. Cēlusies bija tiesnešu kvalifikācija un prestižs PSRS mēroga sacensībās. No 1971. līdz 1975. gadam četri tiesneši bija ieguvuši Vissavienības kategoriju.⁸⁰ Laika periodā no 1975. līdz 1980. gadam Jānim Jēkabsonam piešķirta starptautiskā kategorija, Andrim Sīlim – Vissavienības, bet deviņiem tiesnešiem republikas kategorija.⁸¹

---

⁷⁵SOLIMA, Bobsleja uvertīra, 9.lpp.

⁷⁶A. KUNDZIŅŠ. Bobslejs? Bobslejs! Bobslejs... In: Padomju Jaunatne, 19.10.1980., 7.lpp.

⁷⁷PSRS sporta goda nosaukums, kuru kopš 1935. gada piešķīra padomju sportistiem, kuri bija izpildījuši attiecīgā sporta veida normas un prasības un bija priekšzīmīgi mācībās, darbā un sabiedriskajā dzīvē.

⁷⁸Kamaniņu sporta federācijas prezidija 1976.gada darba programma. In: LNA LVA, 982-9-1324, 23.lp.

⁷⁹Ibidem, 24.lp.

⁸⁰LPSR kamaniņu sporta federācijas III plēnuma lēmums, Rīga, 11.12.1975. In: LNA LVA, 982-9-1324, 1.lp.

⁸¹LPSR kamaniņu sporta federācijas IV plēnuma lēmums, Murjāņi, 28.03.1980. In: LNA LVA, 982-9-1836, 2.lp.

Bāzu un inventāru komisijas, kuras 1976. gadā tika apvienotas, bija atbildīgas par kamaniņu sporta trašu celtniecību, stāvokli pirms sezonas un sacensībām un organizēja sporta biedrību un kolektīvu apgādi ar kamaniņu sportam nepieciešamo inventāru.⁸² Taču aģitācijas un propagandas komisija, savu darbību aktīvi izvērsot Kamaniņu sporta federācijas pirmajos darbības gados, nodarbojās ar sporta veida popularizēšanu kino uzņēmumos, presē, radio, piesaistot iepriekš maz dzirdētajam kamaniņu sportam jaunus sportistus un interesentus. Bobsleja un kamaniņu sporta organizācijas komitejas I plēnumā aģitācijas un propagandas komisijas paveikto vērtēja: „Liels darbs veikts rodeļsporta uzskatāmās aģitācijas laukā. V. Auziņa vadībā uzstādīti gan Rīgas un Cēsu pilsētās, gan ceļā uz Cēsu trasi un tās rajonā daudz plakātu, lielformāta panno, fotoekspozīciju, norādījumu zīmju, tāpat izstāžu materiāli u.c.”⁸³ Turpmākajos darbības gados aģitācijas un propagandas komisija koncentrējās uz plašu un vispusīgu sporta veidu propagandu un sacensību informāciju presē, plakātos, televīzijas sižetos un amatierkino.

Kamaniņu sports aktīvi tiek popularizēts presē, lasītājus informējot par federācijas darbību un sportistu sasniegumiem. Cēsu BSB „Vārpa” treneris Dainis Odziņš Cēsu rajona laikrakstā „Padomju Druva” regulāri ievietoja sludinājumus par jauno kamaniņu sportistu atlasēm, talkām Cēsu „Cīrulīšu” trasē, sportistu gatavošanos sezonai un sacensībām.⁸⁴ Presē regulāri rakstus ievietoja arī Bobsleja un kamaniņu sporta federācijas pārstāvji, piemēram, M. Ozols, J. Strēlnieks, V. Auziņš, lielāku uzmanību vēršot uz sporta veida raksturojumu un tā specifiskas skaidrojumu, kā arī aktuālajiem jautājumiem. Kamaniņu sporta federācija nodarbojās ar preses analīzi, piemēram, 1969. gadā federācija sūtīja vēstuli „Padomju Jaunatnes ” galvenajam redaktoram Voldemāram Krustiņam, izsakot aizrādījumu par Ritas Lēvaldes kā REAR kamaniņu sporta sekcijas pārstāves rakstiem, savu neapmierinātību federācija pamatoja ar vēlmi visus notikumus presē atspoguļot objektīvi: „Šajās publikācijās parādās tendenciozi izvērsti REAR (Rīgas elektroarmatūras rūpnīcas) rodelistu komandu (tās ir trīs) panākumi un loma rodeļsporta attīstībā Lat. PSR. Savos rakstos R. Lēvalde neatklāj trases būvniecībā ieguldīto rodeļsporta entuziastu milzīgo darbaspēku, laiku un materiālus, bez kā šī trase nebūtu uzcelta, ļoti maz vai pat nemaz neatzīmē Latvijas PSR FKSK bobsleja rodeļkomitejas lomu rodeļsporta attīstībā mūsu republikā”⁸⁵ Kā arī 1981. gadā federācijas sēdē izskan bažas par Māras Solimas rakstiem FKSK laikrakstā “Sports”, kuros tiek

---

⁸²Kamaniņu sporta federācijas prezidija 1976.gada darba programma. In: LNA LVA, 982-9-1324, 22.lp.

⁸³Latvijas PSR FKSK Bobsleja – kamaniņu komitejas I plēnuma lēmums, Rīga, 27.01.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 281.lp.

⁸⁴Daiņa Odziņa atmiņas par kamaniņu sporta trenera darbu, Cēsis, 29.09.2016. In: CVMM, Kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, inv. nr. CM 117423 (Rokraksts), 1.lp.

⁸⁵Kamaniņu sporta federācijas vēstule “Padomju Jaunatnes” redaktoram, Rīga, 27.04.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 210. lp.

nepareizi minēti sportistu uzvārdi, kā rezultātā tiek nolemts lūgt ar FKSK priekšsēdētāja Daumanta Znatnaja starpniecību avīzes “Sports” redaktoram A. Kausam “darīt galu” M. Solimas intervijām.⁸⁶

2.3. Kamaniņu sporta organizēšana Latvijas PSR

Kamaniņu sporta sekcijas. Pirmās sacensības kamaniņu sportā Latvijas PSR teritorijā, Rīgas gaļas un konservu kombināta rīkotā kausa izcīņa, tika aizvadītas 1967. gadā Cēsu “Cīrulīšu” apkaimē uz līkumota ceļa (skatīt 3.pielikumu), pulcējot kopumā 32 dalībniekus no Rīgas gaļas un konservu kombināta, Rīgas Vagonbūves rūpnīcas un auto un elektrorūpnīcas “Pribor”,⁸⁷ bet 1968. gadā 25. februārī jau ar Bobsleja – kamaniņu sporta organizāciju komitejas atbalstu, izvietojot M. Ozola un V. Auziņa aģitācijas plakātus, tika organizēta otrā Rīgas gaļas un konservu kombināta kausa izcīņa, pulcējot 58 dalībniekus.⁸⁸

1969. gada 21. februārī, dienu pēc Cēsu “Cīrulīšu” dabīgā ledus trases oficiālās pieņemšanas, organizēja pirmās republikas sacensības, par pirmajiem Latvijas PSR čempioniem kļūstot sievietēm Elzai Kvilei, vīriešiem Valdim Tilikam un divnieku ekipāžā - V. Tilikam kopā ar Laimoni Līkumu.⁸⁹ Latvijas PSR čempionāts un jaunatnes meistarsacīkstes kļuva par sezonas nozīmīgākajām sacensībām kamaniņu sportā līdz 1991. gadam, kad tās tika pārdēvētas par Latvijas čempionātu kamaniņu sportā. Bez Latvijas PSR čempionāta tika organizētas sacensības „Sezonas atslēga”, kuru kopš 1969. gada organizēja Rīgas Vagonbūves rūpnīca⁹⁰ ar mērķi atklāt vai noslēgt kamaniņu sporta sezonu Latvijas PSR, Ogres trases balvas izcīna, „Daugavas” čempionāts, Rīgas gaļas un konservu kombināta kausa izcīņa un BSB „Vārpa” balvas izcīņa, kā arī kamaniņu sports tika iekļauts Latvijas PSR Lauku ziemas sporta spēļu un Latvijas PSR ziemas spartakiādes programmā. Ar skrituļkamanām rīkoja vasaras atklātās sacensības kamaniņu sportā Siguldā. Pirms vai pēc republikas un Vissavienības mēroga sacensību sākuma tika atskaņota valsts himna un kā tradīcija aizvadīta parāde, kuras laikā, dalībniekiem ejot noteiktā secībā pa komandām, tika demonstrētas kamanas un sportista ekipējums.⁹¹

⁸⁶Kamaniņu sporta federācijas sēžu protokols, Cēsis, 25.02.1981. In: LNA LVA, 982-9-1836, 13.lp.

⁸⁷MĀRIS OZOLS. Kamaniņu sports. Rīga 1970, 6.lpp.

⁸⁸AUZIŅŠ (sast.), LPSR kamaniņu sports – 1978, 6.lpp.

⁸⁹Ibidem, 8.lpp.

⁹⁰VILNIS AUZIŅŠ, Kamaniņu trasē Cēsīs. In: Padomju Ceļš, 30.03.1971., 4.lpp.

⁹¹Daiņa Odziņa materiālu apkopojums par kamaniņu sportistiem Cēsīs, 09.2016. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117425 (Rokraksts), 46.lp.

Kamaniņu sporta federācija organizēja ārpus sezonas sportistu un sporta kolektīvu saliedēšanās vakarus - sezonas noslēguma aktīvo pašdarbības vakaru “RO ziedonī”, “RO Jāņos” un “RO talkā”, kura laikā tika veikti Cēsu “Cīrulīšu” trases labiekārtošanas darbi.

1969. gadā Kamaniņu spora organizācijas komitejas plēnumā M. Ozols min, ka kopējais kamaniņu sporta entuziastu skaits Latvijas PSR ir aptuveni 430, ar to saprotot ne tikai sportistus, bet visas kamaniņu sporta norisēs iesaistītās personas – trenerus, tiesnešus, trases cēlājus, sportistus,⁹² kā arī tobrīd Latvijas PSR darbojās 10 kamaniņu sporta sekcijas, lielākoties, dažādās fabrikās un rūpnīcās kā, piemēram, REAR, Rīgas Vagonbūves rūpnīcā, Rīgas gaļas un konservu kombinātā, rūpnīcā “Straume” un “Lāpa”,⁹³ kur rūpnīcu darbiniekiem bija pieejami materiāli un rīki, kā arī atbilstošas prasmes, lai pašrocīgi uzkonstruētu kamanas.

Sākot kamaniņu sportam nepieciešamā sporta inventāra rūpniecisku ražošanu PSRS, 1970. gadu pirmajā pusē kamaniņu sporta sekcijas tika atvērtas arī sporta biedrībās, piemēram, BSB “Vārpa”, “Daugava”, Armijas sporta klubā un “Darba rezervēs”. 1972. gadā Latvijas PSR bija 161 kamaniņu sportists no 12 sekcijām Rīgā, Cēsīs, Ogrē un Bauskā.⁹⁴ Sporta veidam tika piesaistīta jaunatne, BSB “Vārpa” organizējot treniņu grupas Cēsīs un Ogrē, kā arī 1977.gada Murjāņu sporta skolā izveidojot kamaniņu sporta nodaļu. Cēsu BSB „Vārpa” vieni no pirmajiem treneriem, kas 1973. gadā sāka nodarboties ar jauno sportistu trenēšanu bija Andris Miezītis un Dainis Odziņš,⁹⁵ bet Murjāņos 1976. gada - Aivars Kalniņš.

1981. gada kamaniņu sporta federācijas plēnumā tiek secināts, ka sarūk gan kamaniņu sporta centri, tam koncentrējoties Cēsīs, Murjāņos un Ogrē, gan arī sportistu skaits – 178 regulāros treniņos iesaistītie sportisti,⁹⁶ kas saistāms ar daļu dabīgā ledus trašu atstāšanu novārtā, sporta veida profesionālo ievirzi, tam koncentrējoties sporta biedrībās un mazāku lomu spēlējot entuziastu darbam, kā arī 1980.gadā ar bobsleja aizsākšanos PSRS kamaniņu sports zaudēja vairākus

---

⁹²Latvijas PSR kamaniņu sporta federācijas I plēnuma lēmums, Murjāņi, 26.03.1981. In: LNA LVA, 982-9-1836, 3.lp.

⁹³Rodeļsporta sekcijas LPSR 1969.gadā. In: LNA LVA, 982-9-1323, 294.lp.

⁹⁴Kopsavilkums par Latvijas PSR kamaniņu sporta federācijas darbīgu no 1968-1972.g. (kr. val.), 20.04.1972. In : LNA LVA, 982-9-1325, 1.lp.

⁹⁵Odziņa pieraksti par kamaniņu sporta vēsturi, par “Cīrulīšu” kamaniņu trasi, sportistiem un treneriem. Cēsis 2013.-2015. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM Ri 115259 (Rokraksts), 13. lp.

⁹⁶Latvijas PSR kamaniņu sporta federācijas IV plēnuma lēmums. Murjāņi, 26.03.1980. In: LNA LVA, 982-9-1836, 3.lp.

funkcionārus, tiem pievēršoties bobslejam.⁹⁷ 1984. gada Latvijas PSR ar kamaniņu sportu nodarbojās 130 kamaniņu sportisti un 5 treneri.⁹⁸

Latvijas PSR kamaniņu sporta izlase. Pirmo pieredzi sacensībās ārpus Latvijas PSR un iespēju uzsākt kamaniņu sporta attīstības virzienu Latvijas PSR salīdzināt ar kamaniņu sporta attīstību PSRS sportisti guva 1968. gada 13. martā, kad pēc uzaicinājuma uz 4 pilsētu sacensībām Ļeņingradas apkārtnes Korobicino ciema tuvumā, kur Ļeņingradieši ar „Urožai” sporta biedrības palīdzību bija uzbūvējuši 800 m garu trasi,⁹⁹ Latvijas PSR komandas sastāvā startēja 2 komandas 14 cilvēku sastāvā (skatīt 3.pielikumu). Sievietēm R. Bērziņa ierindojās otrajā vietā aiz sevis atstājot J. Markēvicu, bet vīriešiem otro vietu izcīnot J. Eizenbergs, trešo vietu J. Vazdiķis, bet sacensību kopvērtējumā abas Latvijas PSR komandas ieguva pirmās divas vietas, atstājot aiz sevis gan trases saimniekus, gan Gruzijas PSR komandu.¹⁰⁰

Tā kā „Cīrulīšu” trase atrodas Cēsīs, Kamaniņu sporta federācija vēlējās, lai šī sporta veida attīstību, Latvijas PSR izlases organizēšanu PSRS mēroga sacensībām uzņemtos BSB „Vārpa”. Lai gan sporta klubs jau no paša sākuma finansiāli un materiāli atbalstīja trases celtniecību Cēsīs, kamaniņu sportistu „Vārpas” sporta biedrībā trūka, jo trūka arī inventāra.¹⁰¹ Pirmajos gados nozīmīgus panākumus un uzvaras kamaniņu sportā izcīnīja REAR kamaniņu komanda. Kad Valdi Tiliku atlaida no REAR rūpnīcas štatu samazināšanas dēļ, viņš uzsāka darbu BSB „Vārpa” par kamaniņu braukšanas treneri, veidojot pamatu Latvijas PSR izlasei uz „Vārpas” sportistu bāzes.¹⁰² Ar Ministru Padomes FKSK 1972. gadu 28. jūlija lēmumu „Par sporta veidu plānveidīgu attīstību Latvijas PSR” kamaniņu sporta attīstību Latvijas PSR uzņēmas BSB „Vārpa” centrālā padome, finansiāli nodrošinot republikas izlases dalībniekus un to dalību Vissavienības un augstākā mēroga sacensībās. Ar 1973. gada 1. janvāri tika veikta meistarīgāko Latvijas PSR izlases kandidātu pāreja no citiem sporta klubiem uz „Vārpu”.¹⁰³ 1976. gadā V. Tilikam uzsākot trenera darbu PSRS izlasē, par Latvijas PSR kamaniņu izlases un „Vārpas” treneri kļuva aktīvā kamaniņu sporta karjeru

---

⁹⁷ Latvijas PSR kamaniņu federācijas sēdes protokols, Cēsīs, 25.02.1981. In: LNA LVA, 982-9-1836, 11.lp. Sakarā ar Latvijas PSR kamaniņu sporta izlases galvenā trenera Rolanda Upatnieka jaunā amata ieņemšanu, 1980.gadā kļūstot par PSRS izlases vecāko treneri bobslejā, bobslejam pievērsās vēl divi kamaniņu konstruēšanas speciālisti Jānis Akolovs un Ēvalds Vēvelis, kā arī par Rīgas ASK bobsleja grupas treneri kļuva Dainis Bremze, kurš pēc 1980.gada ziemas olimpiskajām spēlēm noslēdza kamaniņu sportista karjeru.

⁹⁸ STAĢIS, Latvijas sports, 58.lpp.

⁹⁹ MĀRIS OZOLS. Vai būtu iemesls gulēt uz lauriem? In: Cīņa, 19.03.1968., 4.lpp.

¹⁰⁰ A. ANDRS. “Grenobla” pie Ļeņingradas. In: Padomju Jaunatne, 15.03.1968., 3.lpp.

¹⁰¹ ĒRIKS, Divi vienās kamanās, 18.lpp.

¹⁰² Ibidem.

¹⁰³ Lēmums par republikas un BASB “Daugava” izlases komandas dalībnieku kamaniņu sportā pāriešanu uz BSB “Vārpa”., Rīga, 29.11.1972. In: LNA LVA, 982-9-1323, 1.lp.

noslēgušais Rolands Upatnieks.¹⁰⁴ Kad ar 1980. gada 25. martu tika parakstīts PSRS FKSK lēmums par bobsleja ieviešanu un attīstību Padomju Savienībā¹⁰⁵, par PSRS izlases galveno treneri bobslejā uzaicināja un darbu sāka Rolands Upatnieks.¹⁰⁶ R. Upatnieka vietā par Latvijas PSR kamaniņu izlases vecāko treneri darbu uzsāka vēl gados jaunais Aivars Kalniņš,¹⁰⁷ kuru 1985. gadā nomainīja Edvīns Guršpons.¹⁰⁸

E. Guršpona darbības vērtējums Latvijas PSR un pēc 1991. gada Latvijas Republikas kamaniņu braukšanas izlases vecākā trenera amatā dalās. Pēc 1994. gada Lillehammeras Ziemas olimpiskajām spēlēm, kur Latvija, jau kā neatkarīga valsts, otro reizi olimpiādē nespēja uzrādīt nospraustos rezultātus kamaniņu sportā, treneris E. Guršpons avīzes "Sports" rakstā "Uzņemtos atbildību" paziņoja par aiziešanu no Latvijas kamaniņu izlases galvenā trenera amata, Latvijas kamaniņu sportistu neveiksmes skaidrojot ar nespēju nokomplektēt stabilu komandu, kamaniņu sporta attīstību pasaulē uz kura fons Latvija ir pielīdzināma amatieriem, taču kopumā savu darbošanās laiku Latvijas PSR un Latvijas kamaniņu izlases galvenā trenera amatā uzskatot par "pārejas periodu, kas sagatavojis tālākai kamaniņu sporta veidošanai".¹⁰⁹ PSRS izlases trenera Valda Tilika prāt būtiskas pēdas Latvijas PSR kamaniņu sportā atstāja trenera E. Guršpona treniņu sistēmas maiņa, atsakoties no daudzām treniņu metodikā lietotajām nodarbēm. Par treniņu procesā nevajadzīgām tika atdzītas skrituļkamanas, starta estakādes, speciālie trenāžieri un speciālās sagatavošanas vingrinājumi, tādējādi samazinot sportistu fizisko slodzi, kas attiecīgi atspēlējās rezultātos: "Viņa darbošanās laikā kamaniņu sporta rezultātu un ieņemto vietu secības lejupslīde stabilāka par stabilu: 1984.gadā Sarajevas Olimpiskajās spēlēs "mantojumā" saņemtie kamaniņu braucēji I. Amantova ieņēma 4. vietu, Zozuļa - 5. vietu, divniekos (J. Eisaks un E. Veikša) - 7. vieta. 1988. g. Kalgari ziemas Olimpiskajās spēlēs no Latvijas kamaniņu sportistiem vairs nav nekā."¹¹⁰

PSRS čempionāta izcīņā latviešu sportisti iesaistās kopš 1971. gada, kad pirmo reizi tika organizētas šīs sacensības. PSRS čempionātā zelta medaļu 1973., 1974., 1975. gadā izcīnīja Dainis Bremze un Aigars Kriķis divniekā, 1975., 1976. gadā Vera Zozuļa, 1977., 1979. gadā Astra Rībena, 1978. gadā vieniniekā, 1981.gadā divniekā Juris Eisaks, 1981. gadā Einārs Veikša, 1987. gadā

---

¹⁰⁴KEHRIS, Divi vienās kamanās, 19.lpp.

¹⁰⁵V. KUNDZIŅŠ. Bobslejs! Bobslejs? Bobslejs... In: Padomju Jaunatne, 19.10.1980., 7.lpp.

¹⁰⁶SOLIMA, Bobsleja uvertūra, 12.lpp.

¹⁰⁷DAINIS CAUNE. Puteņa trajektorijā. In: Liesma, 01.11.1981., 31.lpp.

¹⁰⁸ANATOLIJS KREIPĀNS. Atskaņas no Jeņisejas krastiem -1. In: Padomju Jaunatne, 19.03.1986., 2.lpp.

¹⁰⁹DACE MILLERE. Uzņemtos atbildību. In: Sports, 22.02.1994., 5.lpp.

¹¹⁰VALDIS TILIKS. Pārdomas pēc olimpiādes. In: Pavalstnieks, 08.03.1994, 7.lpp.

Ingrīda Amantova, kas ļāva Latvijas PSR izlasei vairākkārt sacensību kopvērtējumā ierindoties pirmā pozīcijā. 1974. gadā pirmo reizi PSRS Tautas III ziemas spartakiādes¹¹¹ programmā tika iekļauts kamaniņu sports, kurā no Latvijas PSR startēja pilna komanda. Verai Zozuļai sieviešu konkurencē ierindojoties 2. pozīcijā, kā arī vīriešiem divniekā 2. vietu ieņēmot Rolandam Upatniekam un Valdim Ūzumim, bet 3. vietu Dainim Bremzem un Aigaram Kriķim, kā rezultātā pirmo reizi ziemas spartakiādes vēsturē Latvijas PSR pārstāvji izcīnīja uzvaru kādā sporta veidā arī komandas kopvērtējumā.¹¹²

Treniņi. Pirmajiem šī sporta veida aizsācējiem Latvijas PSR nebija priekšstata par pareizāko braukšanas tehniku, apmācību metodēm un treniņu sistēmām, jo nedz latviešu, nedz krievu valodā nebija pieejamai materiāli par nupat PSRS aizsākušos kamaniņu sportu. 1970. gadā, risinot šo problēmu, Latvijas PSR Ministru Padomes FKSK lūza Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas fundamentālai bibliotēkai iegūt literatūru par konkrētām tēmām – rōdeļa un bobsleja kamaniņu konstrukcijām, trašu projektēšanu, celtniecību un ekspluatāciju, sacensību tiesāšanas kārtību un apmācības metodiku braukšanā.¹¹³ Kamaniņu sporta organizācijas komitejas priekšsēdētājs Maris Ozols 1970. gadā izdeva grāmatu „Kamaniņu sports”, kas ilgu laiku kalpoja treneriem un sportistiem kā pamācības materiāls pilnvērtīgu treniņu nodrošināšanai. Kā arī Maskavā 1970. un 1971. gadā iznāca darbi kamaniņu sporta metodikā – M. Basova grāmata „Kamaniņu sports” un autoru kolektīvu izdevums „Sportiskās meistarības pilnveidošanas metodika vidējo un augstāko klašu sportistu grupām”.¹¹⁴ Gan presē, gan federācijas sēdēs tiek ziņots par jaunāko literatūru PSRS saistībā ar kamaniņu sportu. Cēsu BSB „Vārpa” kamaniņu sporta treneris Dainis Odziņš¹¹⁵ atminās par saviem kā trenera metodisko materiālu izmantošanu: „Biju spiests daudz lasīt un pētīt citu sporta veidu metodiskos materiālus. Tieši kamaniņu sportā tādu tolaik nebija. Tādējādi no lasītā daudz lietas pārņēmu, piemēroju kamaniņu sportam. Daudz guvu no vācu kamaniņu braucēja Tomasa Kellera grāmatas „Kamaniņu sports” par kamaniņu sportu Vācijā. Šo grāmatu no vācu

---

¹¹¹Tradicionālas kompleksās masu sporta sacensības vairākos sporta veidos. PSRS Tautas ziemas spartakiāde tika rīkotas reizi četros gados (2 gadus pirms Ziemas olimpiskajām spēlēm) sākot ar 1962.gadu.

¹¹²KEHRIS, ŪISE, FORANDS, Latvijas sporta vēsture, 196. - 197.lpp.

¹¹³Bobsleja – kamaniņu sporta orkomitejas lūguma Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas fundamentālajai bibliotēkai, Rīga, 04.09.1970. In: LNA LVA, 982-9-1323, 6.lp.

¹¹⁴Kamaniņu sportam speciālās literatūras saraksts 1970. gadā. In: LNA LVA, 982-9-1323, 45.lp.

¹¹⁵Par kamaniņu sporta treneri Dainis Odziņš kļuva 1973.gadā. Vairāk nekā 25 gadu darbības laikā viņš trenējis ap 100 jaunos kamaniņu sportistus. Viņš gan savas trenera karjeras laikā, gan pēc tās vācīs un apkopojis materiālus par kamaniņu sportu Cēsīs.

valodas man latviski tulkoja Iecavas internātskolas skolotāja Marija Zepa. Centos lasīt visu iespējamo, kas publicēts arī par sporta kamanām.”¹¹⁶

Iegūstot lielāku pieredzi gan no praksē izmēģinātā, gan pieredzes apmaiņas semināros spriestā un sporta literatūrā izlasītā, tika izstrādāta vispārējās fiziskās sagatavošanas un speciālās sagatavošanas sistēmas, kā arī treniņu metodika laikam, kad nav iespējams braukt pa kamaniņu trasi ar kamanām. Vasarās treniņu procesā, rīkojot treniņnometnes, lielāka uzmanība tiek likta uz vispārējās fiziskās sagatavotības treniņiem, taču līdztekus ar speciālajiem vingrinājumiem, peldēšanu, airēšanu, braukšanu ar ūdensslēpēm un izpletņu lēkšanu tika attīstīta kamaniņu sportam nepieciešamās koordinācijas, reakcijas, līdzsvara prasmes un roku fiziskā spēks, kas bija nepieciešams gan starta rāvienam, gan, traucoties pa trasi lielā ātrumā, spējai tajā norentēties. Kopš 1969. gada Larupes gravā, Siguldā tika rīkotas regulāras nodarbības ar skrituļkamanām, taču lai gan “skrituļot” varēja tikai par asfaltu, tomēr kā vērtē treneris Dainis Odziņš, tas treniņu procesā bija liels ieguvums.¹¹⁷

Vasarā labākajiem Latvijas PSR sportistiem bija iespēja pie starta tehnikas strādāt uz ledus seguma Rīgas Sporta pilī, taču 1979. gadā pirms Leikplesidas ziemas olimpiskajām spēlēm, lai Latvijas PSR sportistiem un PSRS izlases kandidātiem pilnveidotu starta rāvienu tehniku un attīstītu roku fizisko stiprumu, kas nepieciešamas pēc starta pirmajos metros ar rokām atgrūžoties pret ledu, uzņemot pēc iespējas lielāku ātrumu, BSB „Darba rezervju” stadionā ar V. Tilika iniciatīvu un J. Brodeļa, V. Baltiņa, Ā. Auna aktīvu palīdzību un materiālo atbalstu izveidoja mākslīga ledus starta estakādi, kur ledu varēja saglabāt visu caru gadu. Blakus estakādei iekārtoja zāli ar trenāžieriem, palīgtelpas, darbnīcas kamaniņu izgatavošanai un remontam.¹¹⁸

Ziemas periodā treniņi galvenokārt tika aizvadīti ledus trasē, kur sportisti atkarībā no vecuma, meistarības pakāpes un ledus kvalitātes veica nobraucienus, izkopjot braukšanas tehniku. Tā kā Cēsu “Cīrulīšu” trase bija tapusi sabiedriskā kārtā, tās celtniecības darbos strādājot kamaniņu sporta entuziastiem no Latvijas PSR, pirmajās kamaniņu sporta sezonās Latvijas PSR iezīmējās tendence, ka treniņos priekšroka trasē bija Latvijas PSR kamaniņu sporta izlasei un pārējiem kamaniņu sportistiem attiecīgi pēc trases celtniecības darbos ieguldītā laika. Pa kamaniņu trasi braukt gribētājiem, gan pirms sezonas, gan sacensībām un treniņiem bija jāpiedalās trases

---

¹¹⁶Daiņa Odziņa atmiņas par kamaniņu sporta trenera darbu, Cēsis, 29.09.2016. In: CVMM, Kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117423 (Rokraksts), 3.lp.

¹¹⁷Odziņa pieraksti par kamaniņu sporta vēsturi, par “Cīrulīšu” kamaniņu trasi, sportistiem un treneriem. Cēsis 2013.-2015. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM Ri 115259 (Rokraksts), 13. lp.

¹¹⁸Latvijas PSR kamaniņu sporta federācijas IV plēnuma lēmums, Murjāni, 26.03.1981. In: LNA LVA, 982-9-1836, 3.lp.

sakopšanas un apledošanas darbos, piemēram, Latvijas PSR kamaniņu sporta izlase ziemas treniņciklu iesāka Cēsu “Cīrulīšu” trasē, kur kopīgi ar trases strādniekiem gan treneri, gan sportisti veica trases sagatavošanas darbus - taisnēs aizberot lietus ūdeņu izskalojumus, izplaujot krūmus, kā arī mainot izpuvušās koka konstrukcijas – trases pārejas tiltiņus, taciņu malu margas, trases koka bortus, virāžu apaļkokus.¹¹⁹

Ne visi trases cēlēji bija vienisprātis ar pieņemtajiem noteikumiem, piemēram, 1969.gadā līdz nākošajai sezonai diskvalifikāciju saņēma Valdis Tiliks par lēmuma neievērošanu, kas saistās ar to, ka trasē trenējas tikai tās cēlāji. Viens no trases cēlējiem un tobrīd REAR komandas vadošais kamaniņu sportists pa trasi bija atļāvis braukt visai REAR kamaniņu komandai, atsakoties “smērēt papīrus”.¹²⁰ Pēc federācijas locekļu domām V. Tiliks bija paudis “naidīgu attieksmi pret RO komiteju”, viņa uzvedību federācijas sēdē raksturojot “V. Tiliks ir labs braucējs, bet viņa nostāja pret komiteju un pārējiem sportistiem ir nesportiska. Sacensību laikā neierodas uz tehnisko komisiju. Patvaļīgi brauc pa trasi neatļautā laikā. Nepiedalās parādē, kaut arī ir bijusi iespēja. Tajā pašā laikā Tiliks stāv malā un ņirgājas. Mēģina nostādīt kolektīvu (REAR) pret pārējiem”¹²¹ Saproto, ka šāda pieeja treniņu procesam trasē neveicina sporta veida attīstību un jaunu interesentu piesaisti, lēmums par treniņiem un startiem trasē tikai tās cēlājiem tika atcelts, taču līdz pat 1970. gadu beigām sportistiem treniņu nolūkā aktīvi bija jāiesaistās trases sakopšanas darbos, kaut gan tā sportistiem pirms sacensībām bija liela slodze.

2.4. Latvieši PSRS kamaniņu sporta izlasē

1973. - 1976. gads. 1969. gadā Maskavā kamaniņu sporta entuziastiem no PSRS, nodibinot PSRS Ministru Padomes FKSK Bobsleja un kamaniņu sporta federāciju, par vienu no tās darbības mērķiem izvirzīja izveidot pasaules klases PSRS komandu gan bobslejā, gan kamaniņu sportā līdz 1972. gada Sapiro Ziemas olimpiskajām spēlēm.¹²² Tika uzsākta PSRS kamaniņu sporta izlases veidošana trenera Vjačeslava Veličko vadībā, rīkojot treniņus un sacensības topošajiem PSRS izlases kandidātiem¹²³, kuriem būtu iespēja ledus trasē starptautiskajās sacensībās mēroties

---

¹¹⁹Daiņa Odziņa atmiņas par kamaniņu sporta trenera darbu, Cēsis, 29.09.2016. In: CVMM, Kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117423 (Rokraksts), 10.lp.

¹²⁰Bobsleja rodeļkomitejas kārtējās paplašinātās sēdes protokols, Rīga, 29.04.1969. In: LNA LVA, 982-9-1232, 196.lp.

¹²¹Bobsleja rodeļkomitejas prezidija sēdes protokols, 15.04.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 204.lp.

¹²²MĀRIS OZOLS. Lai deg kopīgais ugunskurs. In: Cīņa, 27.11.1969., 4.lpp.

¹²³H. HAČKOVAŅANS. Olimpiskā debija. Padomju kamaniņu sporta šūpulis – Latvija. In: Rīgas Balss, 03.12.1971., 6.lpp.

spēkiem ar pasaules labākajiem kamaniņu sportistiem no VDR, VFR, Austrijas un Itālijas. Par nozīmīgākajām starptautiskajām sacensībām kamaniņu sportā uzskatīja tobrīd ikgadējās Eiropas un pasaules meistarsacīkstes kamaniņu sportā un lielāko sporta notikumu reizi četros gados – Ziemas olimpiskās spēles. Jebkuras padomju republikas sportistu, tostarp Latvijas PSR, ceļš uz lielajām starptautiskajām sacensībām vada tikai cauri Maskavu, cīņā par vietu PSRS izlasē liekot izturēt asu konkurenci bieži vien bez saprotamiem kritērijiem un godīgas atlases principiem. Sākotnējā PSRS izlases modelī kamaniņu sportā latvieši netika iekļauti, lai gan PSRS sacensībās Latvijas PSR komandas dominēja kopvērtējumā.

1973. gada Eiropas junioru čempionātā Itālijā PSRS izlases sastāvā pirmo reizi starptautiskajās sacensībās debitēja sportists no Latvijas PSR – Aigars Kriķis, ierindojoties 5. pozīcijā.¹²⁴ Tā paša gada februārī VFR kamaniņu trasē Kenigszē, kur risinājās Eiropas meistarsacīkstes kamaniņu sportā, A. Kriķis finišēja kā tobrīd Latvijas PSR prese ziņoja “ bez redzamiem panākumiem”,¹²⁵ tādējādi dalību Pasaules meistarsacīkstēs nemaz neņēmot.¹²⁶

1974. gada Eiropas meistarsacīkstes kamaniņu sportā norisinājās Austrijas ziemas sporta kūrortā Imstā. PSRS izlases sastāvā startēja trīs Latvijas PSR sportisti, Verai Zozuļai starp 20 dalībniecēm sievietes konkurencē ierindojoties 16. pozīcijā, Dainim Bremzem starp 52 vīriešu vieniniekiem – 25. vieta, bet divniekā kopā ar A. Kriķi 16.vietā starp 18 konkurentiem.¹²⁷ Pasaules XVI meistarsacīkstēs kamaniņu sportā Kēnigszē mākslīgā ledus trasē D. Bremze ierindojās starp 20 labākajiem, bet kopā ar A. Kriķi divniekā 10. vietā. V. Zozuļai kritiena rezultātā izstājās no sacensībām.¹²⁸ 1974. gada martā pēc kamaniņu sporta sezonas noslēgšanas avīzei “Padomju Jaunatne” Dainis Bremze starptautisko sacensību pieredzi raksturoja: “Visas trīs sacensības ritēja ar minūtes precizitāti.” “Sacensībās jāiemaksā obligātā dalības nauda. Naktsmītnes — ar lielām vai mazām ērtībām, brokastīm vai vakariņām var noīrēt kūrvieta pansijās. Mūs, tāpat kā visus padomju sportistus, ar visu nepieciešamo apgādāja valsts.”¹²⁹

Eiropas meistarsacīkstēs Itālijas pilsētā Olagā 1975. gadā gan V. Zozuļa sievietes konkurencē, gan A. Kriķis un D. Bremze vīriešiem divniekā ieņēma 6. vietu,¹³⁰ bet pasaules

---

¹²⁴PSRS izlasē arī rīdzinieki. In: Rīgas Balss, 07.02.1973., 5.lpp.

¹²⁵VDR sportistu triumfs. In: Rīgas Balss, 12.02.1973., 5.lpp.

¹²⁶Visi čempioni no VDR. In: Rīgas Balss, 20.02.1973., 5.lpp.

¹²⁷No Imsta uz Kenzszē. In: Rīgas Balss, 07.02.1974., 8.lpp.

¹²⁸Rīdzinieku kamaniņas slīd ātrāk. In: Rīgas Balss, 19.02.1974., 5.lpp.

¹²⁹MĀRIS OZOLS. Lai kamanām zelta slieces... In: Padomju Jaunatne, 03.03.1974., 6.lpp.

¹³⁰Kamaniņu sports. In: Cīņa, 22.01.1975., 3.lpp.

meistarsacīkstēs kamaniņu sportā Hammarstrandē, Zviedrijā, kopumā startējot 113 sportistiem no 15 valstīm, divniekā A. Kriķis ar D. Bremzi ierindojās 5. vietā, bet V. Zozuļa 9. vietā.¹³¹

Pēdējās starptautiskās sacensības pirms četrpades atbildīgākā starta olimpiskajās spēlēs 1976. gada janvārī risinājās Hammarstrandā, aizvadot Eiropas meistarsacīkstes, jo olimpiskajā gadā Pasaules meistarsacīkstes kamaniņu sportā netiek organizētas, respektīvi, Olimpisko spēļu uzvarētājiem automātiski kļūstot arī par pasaules čempioniem. Sieviešu konkurencē 1. vietu ieņēma Latvijas PSR sportiste V. Zozuļa, bet vīriešu divniekā A. Kriķis ar D. Bremzi ierindojās 3. vietā. Abi divnieka partneri izmēģināja spēkus arī vieninieka braucienā, D. Bremzem ieņemot 6. vietu, bet A. Kriķim – 4. vietu.¹³² Svarīga šī panākumu “atslēga” bija sacensību norise uz PSRS sportistiem ierastās dabīgā ledus trases un tobrīd, gatavojoties olimpiskajām spēlēm, uz Eiropas meistarsacīkstēm nebija ieradušies vairāki vadošie kamaniņu sportisti.¹³³

1976. gada ziemas olimpiskās spēles no 4. līdz 15. februārim norisinājās Insbrukā, kur speciāli kamaniņu sporta sacensībām tika pārbūvēta kamaniņu trase Īglasā. Olimpisko kandidātu vidū bija seši Latvijas PSR sportisti, Vera Zozuļa, Vija Bertrama, Rolands Upatnieks, Valdis Ķuzis, Dainis Bremze un Aigars Kriķis,¹³⁴ bet olimpiskajās spēlēs debitēja 5, sastāvā olimpiskajā PSRS kamaniņu sporta izlasē neiekļūstot V. Bertramai, kas pēc Latvijas PSR izlases trenera V. Tilika domām bija adekvāti, jo braucējai trūka psiholoģiskās noturības.¹³⁵ Jau pirms olimpiskajām spēlēm PSRS izlases treneris Sergejs Aļeksejevs “ārzemju žurnālistiem sacīja, ka padomju sportisti cer ierindoties pirmajā sešiniekā,”¹³⁶ taču Olimpiskajās spēlēs četru braucienu kopvērtējumā sieviešu konkurencē V. Zozuļa ieņēma 9. vietā, vīriešiem vieniniekā D. Bremze – 8., bet A. Kriķis - 13.¹³⁷ Divniekos vīriešiem D. Bremzem ar A. Kriķi divu braucienu kopsummā 8. pozīcija, bet R. Upatnieks ar V. Ķuzis uzreiz pēc viņiem 9. vietā.¹³⁸ Kamaniņu sporta sacensību kopvērtējumā no 9 medaļām kamaniņu sportā 5 izcīnīja VDR, 3 VFR, bet 1 Austrija.¹³⁹ Latvijas PSR kamaniņu sporta federācijas priekšsēdētājs J. Vanags, informējot Latvijas PRS Kamaniņu federācijas biedrus par notikumiem PSRS Kamaniņu sporta federācijas 1976. gada plēnumā, min, ka “Maskavā tika analizēs Latvijas PSR sportistu sniegums baltajā Olimpiādē. Pozitīvi tiek novērtēts A. Kriķa un D.

---

¹³¹Arvien tuvāk pjedestālam. In: Padomju Jaunatne, 18.02.1975., 2.lpp.

¹³²A.A. Eiropas zelts un bronza. In: Dzimtenes Balss, 22.01.1976., 7.lpp.

¹³³APINE, KEISELS, CAUNE, Latvijas olimpiskā vēsture, 129.lpp.

¹³⁴A. SPARS. Vai būs medaļas? In: Padomju Jaunatne, 01.01.1976., 6.lpp.

¹³⁵Latvijas PSR kamaniņu sporta federācijas prezidija sēdes protokols, Rīga, 06.04.1976. In: LNA LVA, 982-9-1324, 32.lp.

¹³⁶A. SPARS. Vai būs medaļas? In: Padomju Jaunatne, 01.01.1976., 6.lpp.

¹³⁷Latvieši ziemas olimpiādē. In: Londonas Avīze, 19.03.1976., 3.lpp.

¹³⁸B. A. Kamaniņu sports. In: Sports, 12.02.1976., 2.-3.lpp.

¹³⁹AUZIŅŠ, LPSR kamaniņu sports – 1978, 10.lpp.

Bremzes brauciens. Pārējo sportist finišs bija novērtēts ar piezīmi – nebija cīņas spar, attiecīgi nebija mobilizējušies sacensībām, nedeva to, ko vajadzēja. Nepieciešamas komandai ārsts psihologs, lai gan arī Savienības mērogā nav atrisināts šis jautājums.”¹⁴⁰

Tūlīt pēc 1976. gada Insbrukas ziemas olimpiskajām spēlēm par PSRS izlases treneri kļuva Latvijas PSR izlases vecākais treneris Valdis Tiliks, un, kamaniņu sporta karjeru noslēdzot divniekam – V. Ķuzis un R. Upatnieku, R. Upatnieks stājās V. Tilika vietā, ieņemot Latvijas PSR kamaniņu sporta izlases vecākā trenera vietu, bet V. Ķuzis tika uzaicināts par PSRS izlases mehāniķi, šai amatā darbojamies līdz 1989.gadam.¹⁴¹

1977. - 1980. gads. 1977. gada Eiropas meistarsacīkstes kamaniņu sportā norisinājās VFR pilsētā Kēnigszē, kur pagājušā gada Eiropas čempione V. Zozuļa ieguva 6. vietu. Vīriešu vieninieku konkurencē D. Bremze ieņēma 11. vietu, bet divniekā ar A. Kriķi – 7. vietu.¹⁴² Pasaules meistarsacīkstes kamaniņu sportā tika aizvadītas olimpiskajā Iglsas trasē, braucienų kopvērtējumā 2. pozīcijā ierindojoties V. Zozulai, 13. vietā D. Bremzem, 15. vietā A. Kriķim, bet divnieku konkurencē abiem sportistiem 9. pozīcija.¹⁴³

Pasaules meistarsacīkstes kamaniņu sportā 1978. gada janvārī, piedaloties 16 valstu sportistiem, norisinājās Imstā, Austrijā dabiskajā ledus trasē. PSRS izlases sastāvā no Latvijas PSR startēja 3 sportisti, kur gan V. Zozuļa sieviešu konkurencē, gan A. Kriķis un D. Bremze vīriešiem divniekā izvirzījās 1. vietā,¹⁴⁴ aiz sevis 2. pozīcijā atstājot maskaviešus Valēriju Jakušinu un Vladimir Šitovu. Vīriešu vieniniekā A. Kriķim 14.vietā.¹⁴⁵ Par šiem panākumiem visi trīs Latvijas PSR sportisti tika apbalvoti ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija goda rakstu – PSRS nopelniem bagātais sporta meistars, bet viņu treneris V. Tiliks saņēma PSRS nopelniem bagātā trenera goda rakstu.¹⁴⁶ Eiropas XXV meistarsacīkstes kamaniņu sportā 1978. gadā tika aizvadītas Hamarstrandas kamaniņu trasē, Zviedrijā. Sarežģītās trases un lielā sala dēļ sacensību laikā tika piedzīvoti daudz kritieni. Sieviešu konkurencē PSRS sportiste no Maskavas ieņēma 2. vietu aiz sevis 3. pozīcijā atstājot V. Zozuļu, bet A. Kriķim un D. Bremzem divniekā 18 ekipāžu

---

¹⁴⁰Latvijas PSR kamaniņu sporta federācijas prezidija sēdes protokols, Rīga, 11.08.1976. In: LNA LVA, 982-9-1324, 39.lp.

¹⁴¹DAINIS CAUNE. Vīrs 50 kamanu gadus. In: Sports, 12.2018., 7.lpp.

¹⁴²Rīdzinieki 6. un 7. vietā. Ātrākās bija mājinieku kamaniņas. In: Rīgas Balss, 14.02.1977., 6.lpp.

¹⁴³Dažos vārdos. In: Laiks, 19.03.1977., 6.lpp.

¹⁴⁴Trīs rīdzinieki - Pasaules čempioni. In: Cīņa, 24.01.1978., 4.lpp.

¹⁴⁵Sveicam! Sveicam! Sveicam! In: Padomju Jaunatne, 24.01.1978., 2.lpp.

¹⁴⁶Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijā. In: Padomju Jaunatne, 15.03.1978., 1.lpp.

kopvērtējumā – 8. vieta.¹⁴⁷ 1978. gada nogalē Veru Zozuļu atzina par Latvijas PSR populārāko sportisti.¹⁴⁸

1979. gada pasaules meistarsacīkstes kamaniņu sportā norisinājās Kēnigszē, VFR, kur PSRS izlases sastāvā startēja 5 Latvijas PSR sportisti. V. Zozuļa ierindojās 7. vietā, vīriešiem vieninieka braucienā D. Bremze – 8. vietā, Juris Eisaks – 16. vietā, bet divniekā D. Bremze kopā ar A. Kriķi 5. vietā. Komandā tika iekļauts, maskavieša V. Sitova savainojuma dēļ, V. Ūzuzis, kas kopā ar V. Jukušinu divnieka braucienā ierindojās 9. vietā.¹⁴⁹ Eiropas čempionātā Oberhofā, VDR, startējot 13 valstu kamaniņu sportistiem, starp sievietēm V. Zozuļa ierindojās 4. vietā, vīriešiem D. Bremze – 6. vietā, bet divniekā D. Bremze kopā ar A. Kriķi - 4. vieta un V. Ūzuzis ar V. Jakušinu – 5. vietā.¹⁵⁰

Tā kā pirms olimpiskā sezona nebija izvērtusies kā tas bija cerēts, PSRS izlases sportistiem un kandidātiem vasaras treniņus nācās aizvadīt intensīvāk. 1979. gada vasarā “Darba rezervju” stadionā izbūvēja mākslīgā ledus starta estakādi, kur sportistiem visa gada garumā bija iespēja uz ledus seguma trenēt starta rāvienu un atgrūdienus.¹⁵¹ 1980. gada Eiropas meistarsacīkstēs kamaniņu sportā norisinājās dabīgā ledus trasē Valdorā, Itālijā, nepiedaloties vadošajiem PSRS sportistiem, Astra Rībena sieviešu konkurencē ierindojās 4. vietā.¹⁵² 1980. gada Ziemas olimpiskās spēles norisinājās ASV pilsētā Leikplesidā, kur speciāli kamaniņu sportam tika izbūvēta pirmā mākslīgā ledus trase ārpus Eiropas. PSRS kamaniņu izlases sastāvā startēja 7 kamaniņu braucēji no kuriem 5 bija Latvijas PSR sportisti - Aigars Kriķis, Dainis Bremze, Vera Zozuļa, Ingrīda Amantova un Astra Rībena. Sieviešu konkurencē 1. vietu un olimpisko zelta medaļu izcīnīja V. Zozuļa, bronza tika I. Amantovai, bet A. Rībena ierindojās 8. pozīcijā. D. Bremze vīriešu vieniniekā pēc kritiena otrajā braucienā no sacensībām izstājās, bet divniekā ar A. Kriķi ierindojās 10. vietā.¹⁵³ Kamaniņu sporta sacensību kopvērtējumā 3 medaļas tika VDR, pa divām PSRS un Itālijai, bet viena Austrijai un VFR. Pēc olimpiskajām spēlēm kamaniņu sporta karjeru noslēdza D. Bremze un A. Kriķis.¹⁵⁴

1981. – 1984. gads. 1981. gadā Starptautiskā kamaniņu sporta federācija pieņēma jaunu reglamentu pasaules un Eiropas meistarsacīkšu rīkošanā, tādejādi Eiropas čempionātu aizvadot pāra, bet pasaules nepāra gados un uzsākot ikgadējo Pasaules kamaniņu sporta kausa izcīņu, to

---

¹⁴⁷Trīs medaļas Hamarstrandā. In: Rīgas Balss, 13.02.1978., 7.lpp.

¹⁴⁸STAĢIS, Latvijas sports, 58.lpp.

¹⁴⁹Rīdzinieku ekipāža - starp sešām labākajām. In: Rīgas Balss, 30.01.1979., 7.lpp.

¹⁵⁰Mājinieku pārākums. In: Cīņa, 06.02.1979., 4.lpp.

¹⁵¹KEHRIS, Divi vienās kamaniņās, 36.lpp.

¹⁵²Dažos vārdos. In: Laiks, 20.02.1980., 6.lpp.

¹⁵³Bravo, Vera! Bravo, Ingrīda! In: Rīgas Balss, 18.02.1980., 7.lpp.

¹⁵⁴APINE, KEISELS, CAUNE, Latvijas olimpiskā vēsture, 334.lpp.

aizvadot vairākos posmos dažādu valstu kamaniņu trasēs.¹⁵⁵ 1981. gada Pasaules meistarsacīkstes kamaniņu sportā tika aizvadītas Hammarstrandā, Zviedrijā, kur V. Zozuļa starp sievietēm ierindojās 3. pozīcijā, bet I. Amantova – 5. Vīriešiem divniekā Juris Eisaks ar Eināru Veikšu ieguva 5. vietu.¹⁵⁶

XXVIII Eiropas meistarsacīkstes kamaniņu sportā 1982. gadā norisinājās VFR pilsētā Vintenbergā, kur V. Zozuļa ieņēma 10. vietu, bet divnieks J. Eisaks un E. Veikša ierindojās “otrajā desmitniekā”.¹⁵⁷ 1981./1982. gada sezonas kopvērtējumā pasaules kausu sievietēm izcīnīja V. Zozuļa, bet vīriešiem divniekā otrā pozīcija J. Eisakam ar E. Veikšu.¹⁵⁸

1983. gada Leikplesidā, Pasaules čempionātā kamaniņu sportā PSRS izlases pārstāves I. Amantova un J. Porosova, kā arī divas Lielbritānijas un Kanādas braucējas tika diskvalificētas par sacensību noteikumu pārkāpšanu, jo kamaniņu sliecēm esot bijusi pārsniegta noteiktā temperatūra. PSRS izlases treneri atsauca arī Veras Zozuļas turpmākos braucienus. J. Eisaks ar E. Veikša čempionātā divniekā ierindojās 4. vietā, bet J. Eisaks vieninieķā 8. vietā.¹⁵⁹ Pasaules kausu izcīnīja kamaniņu sportā 1982./1983. gada sezonā 2. vieta kopvērtējumā tika I. Amantovai.¹⁶⁰

Neilgi pirms 1984. gada sezonas sākuma no PSRS izlases politisku iemeslu dēļ tika atbrīvots treneris V. Tiliks. 1994. gadā, kad saistībā ar Latvijas kā neatkarīgas valsts kamaniņu sportistu neizteiksmīgo sniegumu otrajās ziemas olimpiskajās spēlēs pēc kārtas presē tika meklēti iemesli, V. Tiliks savu atstādināšanu no PSRS izlases trenera amata laikrakstā “Pavalstnieks” raksturoja: “Rīgas lidostā mani sagaidīja “Volga”, bet tajā sēdošie vīri sāka man rādīt kaut kādas apliecības, un taisni no lidmašīnas tiku nogādāts “stūra mājā”. Izrādās, ka es esmu ļoti veikli nokonspirējis “Gaismas akcijas” aģents un gandrīz vai “Brīvās Eiropas” sakarnieks”.¹⁶¹ Sacensību laikā Vācijā viņš bija sazinājies ar emigranti, bijušo Latvijas PSR kamaniņu sportisti Ritu Lēvaldi, kuras vīrs strādāja radiostacijā “Brīvā Eiropa”.

Par savu vietu PSRS izlases sastāvā droši varēja justies tikai I. Amantova, taču, pierādot sevi treniņos un sacensībās, PSRS izlases sastāvā palika arī V. Zozuļa, E. Veikša un J. Eisaks.¹⁶² 1984. gada Eiropas čempionātā PSRS kamaniņu sportisti nestratēja. 1984. gada ziemas olimpiskās spēles tika aizvadītas Sarajevā, Dienvidslāvijā, kur kamaniņu sporta un bobsleja vajadzībām tapa mākslīgā ledus trase. No 10 PSRS izlases kamaniņu sportistiem olimpiādē startēja 4 Latvijas PSR

---

¹⁵⁵S. AĻEKSEJEVS. Kamaniņu pēcolimpiskajās trasēs. In: Rīgas Balss, 04.11.1980., 7.lpp.

¹⁵⁶Zozuļai šoreiz bronza. In: Padomju Jaunatne, 10.02.1981., 2.lpp.

¹⁵⁷Kamaniņu sports. In: Rīgas Balss, 18.02.1982., 7.lpp.

¹⁵⁸Nedēļas laureāti. In: Padomju Jaunatne, 23.02.1982., 3.lpp.

¹⁵⁹Kamaniņu sports. In: Rīgas Balss, 11.02.1983., 7.lpp.

¹⁶⁰Sports. In: Dzimtenes Balss, 17.03.1983., 2.lpp.

¹⁶¹VALDIS TILIKS. Atmiņas par kamaniņu sportu. In: Pavalstnieks, 08.03.1994., 7.lpp.

¹⁶²VIESTURS SERDĀNS. Virāžas... In: Padomju Jaunatne, 18.11.1983., 3.lpp.

pārstāvji, kopvērtējumā I. Amantovai ierindojoties 4. vietā, V. Zozuļai – 5. vietā, bet vīriešu divniekam E. Veikšam un J. Eisakam – 7.vietā.¹⁶³

1985. – 1990.gads. Turpmākajos gados samazinājās latviešu skaits un uzrādītie rezultāti starptautiskajās sacensībās. 1985. gada pasaules čempionāts kamaniņu sportā notika Oberhofā, VDR, kur no Latvijas PSR kamaniņu braucējiem startēja vienīgi I. Amantova, ierindojās 12. vietā.¹⁶⁴ Savu aizvadīto sezonu un stāvokli PSRS izlasē Amantova pēc 1985. gada kamaniņu sporta sezonas raksturoja “Gluži vienkārši katram — arī izlases trenerim — savi audzēkņi ir tuvāki, viņiem var palīdzēt vairāk. Ko lai dara, jāiemācās vienatnē pārvarēt visas likstas — izlasē kompanjonu no mūsu republikas tuvākajā laikā, šķiet, nesagaidīšu.”¹⁶⁵ 1986. gada Eiropas čempionātā Hammarstrandā I. Amantova ierindojās 6. vietā,¹⁶⁶ bet 1987.gada Pasaules čempionātā Insbrukā 10. vieta.¹⁶⁷ 1988. gadā nedz Eiropas čempionātā, nedz Kalgari ziemas olimpiskajās spēlēs Latvijas PSR kamaniņu sportistu PSRS izlasē nebija, taču 1988. gadā PSRS izlases treneru korpusā tika uzaicināts un darbojās Edvīns Guršpons. Pēdējā Latvijas PSR kamaniņu sportiste, kas Eiropas un pasaules čempionātos startēja PSRS izlases sastāvā, 1989. gada pasaules čempionātā ierindojoties 17. vietā,¹⁶⁸ bet 1990. gada Eiropas čempionātā 8. vietā,¹⁶⁹ bija Iluta Gaile.

***

1968. gadā Latvijas PSR FKSK pakļautībā darbu sāka Bobsleja un kamaniņu sporta organizāciju komiteja, kas ļāva, apvienojot kamaniņu sporta entuziastus no Latvijas PSR, daudz organizētāk un ātrāk aizsākt būtiskus projektus kamaniņu sporta attīstībā. Federācijas darbības jomā ietilpa jautājumi sākot ar sporta veida metodisko materiālu izstrādi līdz pat sacensību organizēšanai, trašu būvdarbu koordinēšanai un sporta veida popularizēšanai.

Tehniski sarežģītais kamaniņu sports Latvijas PSR aizsākās, galvenokārt, rūpnīcu un fabriku sporta klubos, taču, kļūstot pieejamām rūpnieciski ražotām sporta kamanām, kamaniņu sporta sekcijas tika atvērtas vārākās Latvijas PSR sporta biedrībās, un ar 1973. gadu kamaniņu sporta attīstību Latvijas PSR uzņēmās BSB “Vārpa”, organizējot Latvijas PSR izlasi PSRS mēroga

---

¹⁶³GUNTIS KEISELS. Februāris. Olimpiskais mēnesis. In: Padomju Jaunatne, 06.03.1984., 2.lpp.

¹⁶⁴GUNTIS KEISELS. Pirms astotās cerību ziemas. In: Padomju Jaunatne, 20.07.1985., 2.lpp.

¹⁶⁵GUNTIS KEISELS. Pirms astotās cerību ziemas. In: Padomju Jaunatne, 20.07.1985., 2.lpp.

¹⁶⁶Eiropas ātrākās kamanas. In: Cīņa, 04.02.1986., 4.lpp.

¹⁶⁷Kamaniņu sports. In: Padomju Jaunatne, 28.01.1987., 3.lpp.

¹⁶⁸Kamaniņu sports. In: Rīgas Balss, 16.02.1989., 6.lpp.

¹⁶⁹ANATOLIJS KREIPĀNS. Kamaniņas slīd – dzīve turpinās. In: Latvijas Jaunatne, 15.02.1990., 3.lpp.

sacensībām. Lielāka uzmanība treniņos tika pievērsta bērniem un jauniešiem, domājot par Latvijas PSR izlases rezervju veidošanu, izveidotas tika treniņu grupas gan BSB "Vārpa", gan atvērta kamaniņu sporta sekciju Murjāņu sporta skolā.

Labākajiem Latvijas PSR mēroga sportistiem bija iespēja sevi apliecināt PSRS mēroga sacensībās caur kurām prasmīgākajiem braucējiem PSRS izlases sastāvā bija iespēja startēt starptautiskā mēroga sacensībās ārpus PSRS robežām. Sākotnējā PSRS izlases kamaniņu sporta modelī starptautiskajās sacensībās Latvijas PSR sportisti nestratēja. Ar 1973. gadu PSRS izlasi papildināja sportisti un treneri no Latvijas PSR. Līdz 1984. gadam latvieši starptautiskajās sacensībās PSRS izlasē dominēja gan skaitliskajā sastāvā, gan pēc uzrādītajiem rezultātiem izcīnot godalgotas vietas olimpiskajās spēlēs, pasaules un Eiropas meistarsacīkstēs. Pēc 1984. gada, no PSRS izlases atstādinot treneri V. Tiliku, latviešu skaits PSRS izlasē strauji samazinājās.

3. KAMANIŅU TRAŠU BŪVE UN ATTĪSTĪBA

3.1. Cēsu “Cīrulīšu” kamaniņu trase

1.izbūves kārtā. Par kamaniņu trases nepieciešamību Latvijas PSR tika runāts jau kopš 1964. gada, kad pirmie šī sporta veida entuziasti sāka nodarboties ar kamaniņu būvi un to iemēģināšanu Cēsīs un Siguldā uz slēpotāju iecienītajiem kalniem. 1968. gadā tikko dibinātās Latvija PSR kamaniņu sporta organizācijas komitejas priekšsēdētājs Māris Ozols pauda uzskatus, kā „pilnīgi nepieciešama Latvijā ir pareizi izprojektēta un izveidota trase. Pašiem mazākajiem to varētu ierīkot Šmerlī, bet citiem sportistiem Siguldā, Cēsīs vai Milzukulnā. Apsveicama būtu atpūtas nama „Cīrulīši” kolektīva labā griba sadarboties ar Cēsu izpildu komiteju un Cēsu sporta draugiem šādas trases izveidošanā kopīgiem spēkiem šeit tik piemērotajos apstākļos”.¹⁷⁰ 1968. gadā vēl lielāku pārliecība par trases nepieciešamību Latvijas PSR nostiprināja sacensības Ļeņingradā, kur 13. martā, startējot 4 pilsētu sacensībās kamaniņu sportā, Latvijas PSR sportisti iepazīna pirmo PSRS teritorijā izbūvēto trasi 800 metru garumā, kuru 1967./1968. gada ziemā bija izveidojusi sporta biedrība “Uroža”.¹⁷¹

Kamaniņu sporta organizācijas komiteja izšķīrās par labu trases izbūvei Siguldā, kas tās atrašanās vietas rezultātā, respektīvi, tuvumam Rīgai, viņuprāt bija gan perspektīvākais, gan ātrāk uzbūvējamākais variants. Pētīta tika pirms Pirmā pasaules kara izbūvētā trases vieta un meklētas jaunas, kā rezultātā par pieņemamāko atzina vietu Siguldas internātskolas teritorijā, kur trases kompleksa tāme ar aprēķinātajām virāžām sastādīja 80 000 rubļu.¹⁷² Taču kamaniņu sporta organizāciju savienības intereses šī sporta veida attīstībā netika ņemtas vērā ne Latvijas PSR Fiziskās kultūras un sporta organizāciju savienības vadībā ne Siguldā, kā rezultātā, būvdarbiem aizkavējoties, tika pieņemts lēmums par trases izbūvi Cēsīs ar organizācijas komitejas biedru un entuziastu spēkiem sadarbībā ar BSB “Vārpa” Cēsu rajona padomi.¹⁷³

Laikraksts “Padomju Jaunatne” 1972. gadā rakstīja, ka kamaniņu sporta organizācijas komitejas priekšsēdētājs Māris Ozols ieguvis kaut nelielas juridiskas tiesības uz “Cīrulīšu” kalnu no tā saimniekiem - Cēsu mežrūpniecības saimniecības un Cīrulīšu palīgsaimniecības (atpūtas nama) vadītājiem, apsolut zemes gabalā neaizskart kokus un neveikt zemē dziļākus izrakumus par

¹⁷⁰MĀRIS OZOLS. Olimpiskās kalnu kamaniņas. In: Liesma, 01.03.1968., 4. lpp.

¹⁷¹MĀRIS OZOLS. Vai būtu iemesls gulēt uz lauriem? In: Cīņa, 19.03.1968., 4.lpp.

¹⁷²Bobsleja – kamaniņu komitejas I plēnuma lēmums, Rīga, 27.01.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 280.lp.

¹⁷³AUZIŅŠ, LPSR kamaniņu sports – 1978, 6.lpp.

sprīdi,¹⁷⁴ 3. augustā sāka nospraust nākamās “Cīrulīšu” trases līnijas, par pamatu ņemot celtniecības projektētāja, cēsnieka Edvīna Zommera izstrādāto trases projektu, kas tapa sadarbībā ar Māri Rolandu Ozolu, Ojāru Rībeni, Ivaru Brantu un N. Bukovsku.¹⁷⁵ Sākotnēji tika pētīti Grenobles olimpiskās trases attēli, taču uzreiz bija skaidrs, ka betonēta trase nav pa spēkam nedz finansiāli, nedz zināšanu trūkuma dēļ, tādēļ tika izlemts izbūvēt “zemes – baļķu” trasi, kuras segums tiktu uzsaldēts dabīgos apstākļos izmantojot ūdeni un sniegu. Šādas trases vel joprojām tika izmantotas daudzviet Eiropā.¹⁷⁶

Ja pirmajās dienās trasē ar lāpstām rokās strādāja tikai M. Ozols un V. Auziņš, tad drīz trases cēlāju kopskaits sasniedza līdz pat 107 cilvēkiem,¹⁷⁷ pateicoties gan M. Ozola un mākslinieka, noformētāja V. Auziņa Cēsu tipogrāfijā iespiestajiem un Rīgā izvietotajiem plakātiem ar Latvijas PSR bobsleja – kamaniņu organizācijas komitejas un BSB “Vārpa” Cēsu rajona padomes aicinājumu “Celsim Cēsu bobsleja trasi!”,¹⁷⁸ gan reģionālajos preses izdevumos “Padomju Druva” un “Liesma” ievietotajiem pamudinājumiem iesaistīties Cēsu trases izbūves talkās. Trases būvdarbos tika iesaistīti arī Cēsu 1. vidusskolas un arodskolas audzēkņi A. Treimaņa un J. Šica vadībā.¹⁷⁹ Lielu ieguldījumu trases celtniecības darbos sniedza Māris Ozols, Jānis Ozols, Valdis Tiliks, Ojārs Rībenis, Juris Roze, Jānis Strēlnieks un Ivars Brants.

750 metru garo trasi uzcēla entuziasti, galvenokārt, ar lāpstām rokās bez samaksas, ierodoties brīvdienās no Rīgas ar sabiedrisko vai FKSK noorganizēto transportu Cēsīs, nakšnodami teltīs. Arī par trases celtniecībā nepieciešamajiem būvmateriāliem – baļķiem, dēļiem, betonu, vadiem, caurulēm un citiem, kurus piegādāja organizācijas, kas atbalstīja šīs trases celtniecību, nekāda samaksa netika veikta. Kā šo organizāciju darbinieki atskaitījās par šiem izlietotajiem materiāliem, tas zināms tikai viņiem.¹⁸⁰ Trasē bija elektrificēta, radioficēta, izveidots plašs ūdensvada tīkls un ierīkota automātiskā laika ņemšanas sistēma, taču nebija atrisināts jautājums par pacēlāju sportistiem un uzstādīti sūkņi trases laistīšanai,¹⁸¹ kā rezultātā to nācās darīt sportistiem un entuziastiem sala laikā ar ūdens spaiņiem un sniegu. Ja sākotnējā trases projektā tās celtniecības

¹⁷⁴ ATIS JANSONS. Neļķes, pavēle un skaistā pelnrušķīte. In: Padomju Jaunatne, 30.01.1972., 6.lpp.

¹⁷⁵ Daiņa Odziņa materiālu apkopojums par kamaniņu sportistiem Cēsīs. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117425 (Rokraksts), 52.lp.

¹⁷⁶ AUZIŅŠ, LPSR kamaniņu sports – 1978, 6.lpp.

¹⁷⁷ Daiņa Odziņa materiālu apkopojums par kamaniņu sportistiem Cēsīs. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117425 (Rokraksts), 52.lp.

¹⁷⁸ Afiša. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM Ri 117416 (Afiša), 1.lp.

¹⁷⁹ Daiņa Odziņa pieraksti par kamaniņu sporta vēsturi, par “Cīrulīšu” kamaniņu trasi, sportistiem un treneriem, Cēsīs, 2013.-2015. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM Ri 115259 (Rokraksts), 12.lp.

¹⁸⁰ JĀNIS LANCERS. Būvniecība Latvijā 1918-2018. Būvniecība Latvijas PSR no 1945. līdz 1990. gadam. Rīga 2018, 72.lpp.

¹⁸¹ Bobsleja – kamaniņu komitejas I plēnuma lēmums, Rīga, 27.01.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 280.lp.

izmaksas tika aprēķinātas uz 40 000 rubļiem, tad tās būvdarbi bez materiāliem sastādīja 10 925 rubļus.¹⁸² Kā pateicību par iesaistīšanos trases celtniecībā entuziasti saņēma ne vien iespēju trenēties tajā, bet arī 1969. gada vasarā par godu Vladimira Leņina 100 dzimšanas dienai Latvijas PSR bobsleja un kamaniņu sporta organizācijas komiteja piešķīra nozīmīti „RO” ar mērķi popularizēt kamaniņu sportu Latvijā, veicināt sabiedrisko darbu un organizatoriskā darba nozīmi jaunatnes vidū.¹⁸³ Kopumā par sabiedrisko darbu Cēsu trasē apbalvoti tika 71 entuziasts.¹⁸⁴

1969. gada 25. janvārī tajā norisinājās pirmās neoficiālās sacensības, kurās piedalījās lielākā daļa trases celtnieku. 1969. gada 20. februārī 750 metrus garo trasi ar 8 virāžām pieņēma īpaša komisija un nākamajā dienā trasē tiek rīkotas pirmās republikas mēroga sacensības.¹⁸⁵ Kaut gan Cēsu trase uzsāka savu darbību (skatīt 4.pielikumu) kamaniņu sporta organizācijas komitejai un entuziastiem nācās saskarties ar problēmām, kas aizkavēja trases “iziešanu” PSRS aprītē un finansējuma iegūšanu tās uzturēšanai un turamākai attīstībai. Trases projekts nebija saskaņots Republikāniskās darba aizsardzības komitejā, Latvijas PSR Mežsaimniecības ministrijā un Latvijas PSR Valsts plāna komitejā, kā rezultātā formāli trase neeksistēja.¹⁸⁶ Kā arī tobrīd nebija nevienas organizācijas, kas uzņemtos saimnieka godu trasē.

2.izbūves kārtā. Pēc pirmās sezonas trasē, aizvadot tajā 7 sacensības, tika izdarīti secinājumi par kļūdām trases celtniecības gaitā un izvērtēta tās tālākās lietošanas perspektīva. Šai ziņā Kamaniņu sporta organizācijas komitejas biedru domas dalījās, daļai uzskatot, ka jāmēģina risināt problēmas, kas saistītas ar Cēsu trases statusu un jāturpina tās labiekārtošana, taču daļa - jāatgriežas pie sākotnējās idejas un jāizbūvē trase Siguldā. Piemēram, organizāciju komitejas sēdē Jānis Ozols un Ivars Brants izteicās, ka “Nav nopietni naudu gāzt Cēsu trasē, labāk celt trasi Siguldā (tuvāk pilsētai), pavisam oficiālu trasi.”, I. Brantam pat minot ideju, ka vienu no diviem Siguldas tūristu pacelājiem, vajadzētu pārvietot un izmantot ragaviņu pacelšanai iecerētajā trasē Siguldā.¹⁸⁷

1969. gada vasaras beigās Latvijas PSR apmeklēja speciāla rodeļsporta delegācija, kurā ietilpa PSRS Ministru padomes FKSK treneris P. Radionovs, PSRS bobsleja - rodeļa komitejas priekšsēdētājs M. Basovs un Starptautiskās Kamaniņu sporta federācijas tehniskās komisijas pārstāvis no VDR P. Rēgenbrehts.¹⁸⁸ Komisija novērtēja sabiedrisko darbu, kas veikts Cēsu

---

¹⁸²Bobsleja – kamaniņu komitejas I plēnuma lēmums, Rīga, 27.01.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 280.lp.

¹⁸³Krūšu nozīmītes “RO” nolikums. 17.06.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 177.lp.

¹⁸⁴AUZIŅŠ, LPSR kamaniņu sports – 1978, 8.lpp.

¹⁸⁵Daiņa Odziņa materiālu apkopojums par kamaniņu sportistiem Cēsīs. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117425 (Rokraksts), 53.lp.

¹⁸⁶Bobsleja – kamaniņu komitejas I plēnuma lēmums, Rīga, 27.01.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 281.lp.

¹⁸⁷Bobsleja – rodeļkomitejas paplašinātās sēdes protokols, 29.07.1969. In: LNA LVA, 982-9-1232, 145.lp.

¹⁸⁸MĀRIS OZOLS. Kurss uz pasaules meistarsacīkstēm. In: Cīņa, 19.09.1969., 4.lpp.

“Cīrulīšu” kamaniņu trases tapšanā, un tās virāžu veidojumus, taču atzina, ka uz doto brīdi, trasei neatbilstot Starptautiskās Kamaniņu sporta federācijas noteikumiem, tajā nav organizējamās ne Eiropas, ne pasaules meistarsacīkstes, taču aizvadāmas būtu dažādas kausa izcīņas un starptautiskas sacensības.¹⁸⁹ VDR trašu būves speciālists ieteica ne vien būtiskus padomus turpmākai trases attīstībai un virāžu konfigurācijas uzlabojumiem, bet arī Latvijas PSR kamaniņu sporta organizācijas komitejas pārstāvjiem deva ieskatu starptautisko sacensību norisē.¹⁹⁰ Vel viens fakts, kas kamaniņu sporta organizācijas komitejai lika izšķirties par labu Cēsu trases attīstībai bija Latvijas PSR Ministru padomes Centrālās komitejas lēmums Nr. 332 “Par Siguldas centra izveidošanu sportam un atpūtai”, kur celtniecības darbos no 1970. līdz 1971. gadam par kamaniņu trases izbūvi nekas nebija minēts.¹⁹¹

1970. gada 12. martā republikas FKSK priekšsēdētājs Rihards Elsbergs parakstīja dokumentu, kas liecināja, ka Cēsu trase nodota oficiālajā sportistu lietošanā, saimnieka godu uzņemoties BSB “Vārpa” kolektīvam.¹⁹² BSB “Vārpa”, trasē ieguldot nelielas naudas summas tīri saimnieciskiem pasākumiem,¹⁹³ bija zināmas šaubas par kamaniņu sporta nepieciešamību un pastāvēšanu, kā arī pašā biedrībā nebija nedz kamaniņu sporta sekcijas, nedz ievērojams šī sporta veida entuziastu skaits, taču no 1969. līdz 1972. gadam ar kamaniņu sporta entuziastu spēkiem un BSB “Vārpa” finansiālu atbalstu¹⁹⁴ pēc Edvīna Zommera projekta un Cēsu PMK ģeodēzista Edvīna Knāķa un citu speciālistu palīdzību, nodrošinot projekta tehnisko rasējumu dabā, trase tika pagarināta līdz 1017 metriem.¹⁹⁵ Tā sastāvēja no 13 ar dēļiem vai balķiem veidotām virāžām, cēlājiem tām dodot nosaukumus, piemēram, virāžas “Entuziasts”, “Lāpa” un “Kārlis” savus nosaukumu ieguva par godu trases būvētājiem, bet “Straume”, “Boja” un “Māli” saistījās ar kādu svarīgu konkrētās vietas elementu.¹⁹⁶ Kamaniņu sportistu biežo traumu dēļ tika likvidēts trases elements “caurule”, kuru veidoja 2 metru diametrā gara ceļu caurteka. Trases vidējais kritums bija

---

¹⁸⁹Bobsleja – rodeļkomitejas paplašinātās sēdes protokols, 02.09.1969. In: LNA LVA, 982-9-1232, 132.lp.

¹⁹⁰Bobsleja rodeļkomitejas prezidija sēdes protokols, Rīga, 15.10.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 116.lp.

¹⁹¹Bobsleja – kamaniņu komitejas sēdes protokols, 13.02.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 245.lp.

¹⁹²ALFRĒDS KUNZIŅŠ. Kas Grūtumu panes, dabū vieglumu. In: Padomju Jaunatne, 08.01.1978., 6.lpp.

¹⁹³Bobsleja rodeļkomitejas kārtējās paplašinātās sēdes protokols, Rīga, 29.04.1969. In: LNA LVA, 982-9-1232, 197.lp.

¹⁹⁴BSB “Vārpa” Cēsu rajona padomes izziņa, 20.11.1972. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117415 (Dokumentu mape), 8.lp. BSB „Vārpa” Cēsu rajona priekšsēdētāja Jāņa Strēlnieka izsniegtajā izziņā kamaniņu trases pieņemšanas komisijas vajadzībām minēts, ka kopumā „Cīrulīšu” trases būvniecībai BSB “Vārpa” bija izlietojusi 8326.35 rubļus. ATIS JANSONS. Neļķes, pavēle un skaistā pelnrušķīte. In: Padomju Jaunatne, 30.01.1972., 6.lpp. Minēts, ka arī PSRS FKSK trases labiekārtošanai piešķīrusi 30 000 rubļus, tomēr summa trases celtniecības laikā netika iegūta, jo būvdarbiem pietrūka juridisks pamats.

¹⁹⁵LANCERS, Būvniecība Latvijā 1918-2018, 73.lpp.

¹⁹⁶Daiņa Odziņa pieraksti par kamaniņu sporta vēsturi, par “Cīrulīšu” kamaniņu trasi, sportistiem un treneriem, Cēsis 2013.-2015. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM Ri 115259 (Rokraksts), 1.-4.lp.

aptuveni 9%, bet trases renes apakšdaļas platums taisnēs no 1,40 līdz 1,45 metriem.¹⁹⁷ Pie virāžām „RO – 69”, „Boja” un „Entuziasts” no kurienes ērti bija pārraugāma trase, uzbūvēja tiesnešu namiņus un finiša ēku trases beigās. Drošībai un skatītāju, dalībnieku plūsmas virzīšanai tika uzbūvēti tiltiņi starp virāžām „Lāpa”-„Entuziasts”, „Entuziasts”-„Straume”, „Ritmi I” - „Ritmi II” un „Mini II”-„Kārlis”.¹⁹⁸ Pateicoties šiem darbiem pie trases uzlabošanas 1972. gada septembrī trases pieņemšanas komisija to atzina par atbilstošu Starptautiskās Kamaniņu sporta federācijas sacensību noteikumiem un PSRS Ministru padomes FKSK kamaniņu sporta noteikumiem.¹⁹⁹

Betonēšanas darbi. Turpmākajos gados entuziastiem un kamaniņu sporta veida cienītājiem, organizējoties talkās, tika labiekārtota trase pirms sezonām un veikti darbi tās uzlabošanā, piemēram, trases pārziņa Andra Miezīša vadībā visā trases garumā izveidoti dēļu borti, ierīkots apgaismojums, uzcelta jauna finiša māja un atjaunoti pārejas tiltiņi,²⁰⁰ taču arvien aktuālāks kļuva jautājums par trases betonēšanas darbiem, jo koka konstrukcijas, kas bez jumta bija pakļautas laikapstākļiem, bija sākušas trūdēt.

Latvijas PSR kamaniņu sporta federācija bija plānojusi uz 1976. gadu izstrādāt Cēsu “Cīrulīšu” trases betonēšanas projektu un uzsākt būvdarbus, taču federācijas biedriem nespējot uzņemties iniciatīvu un savest kārtībā nepieciešamo dokumentāciju, iecere tika atlikta gadu no gada. 1979. gadā Latvijas PSR izlases galvenais treneris Rolands Upatnieks pauda uzskatu, ka “neloģiski gaidīt palīdzību no ārpuses” un betonēšanas darbi jāsāk sadarbībā ar vietējām organizācijām, labākajā gadījumā vadību uzņemoties Cēsu sporta kombinātam.²⁰¹

Lai gan sporta funkcionāru vidū valdīja dažādi uzskati par Cēsu trases izmantošanas perspektīvām, jo jau uz 1982. gadu bija izlemts par labu mākslīgā ledus trases būvniecībai Latvijas PSR, uz 1982. gada rudeni bez oficiāla projekta trase bija sagatavota betonēšanas darbiem. Kā pirmā betonējamā virāža tika izvēlēta “Vēzis”, jo tajā gan, iebraucot sportistiem, bija mazākais ātrums, gan reljefa dēļ bija vieglāk piebraukt ar tehniku.²⁰² “Pie virāžas „Vēzis” betonēšanas strādājām pieci Cēsu sporta kombināta darbinieki un divi celtniecības tresta meistari. No tiem viens bija kompresorists, kurš pārzināja visu šeit esošo tehniku. Otrs meistars bija speciālists tieši

---

¹⁹⁷Akts par Cēsu kamaniņu trases izveides novērtējumu, Cēsis, 23.09.1972. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsis”, CM 117415 (Dokumentu mape), 13.lp.

¹⁹⁸Akts par Cēsu kamaniņu trases izveides novērtējumu, Cēsis, 23.09.1972. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsis”, CM 117415 (Dokumentu mape), 12.lp.

¹⁹⁹Ibidem.

²⁰⁰DAINIS ODZIŅŠ. Septiņas sezonas kamaniņu trasē. In: Padomju Druva, 13.04.1976., 4.lpp.

²⁰¹Kamaniņu sporta federācijas sēdes protokols, Rīga, 05.04.1979. In: LNA LVA, 982-9-1836, 8.lp.

²⁰²Daiņa Odziņa pieraksti par kamaniņu sporta vēsturi, par “Cīrulīšu” kamaniņu trasī, sportistiem un treneriem, Cēsis, 2013.-2015. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsis”, CM Ri 115259 (Rokraksts), 4.lp.

celtniecībā.”²⁰³ Vēlāk izrādījās, ka šai betonētai virāžai neatbilst trajektorija un to nācās nojaukt. Nākošajā gadā trases tālākajā betonēšanā iesaistījās bobslejisti Rolanda Upatnieka un mehāniķa Jāņa Akolova vadībā, taču galu galā trase netika pilnībā betonēta visā tās garumā.

Lai gan „Cīrulīšu” trase bija dabīgā ledus trase, tajā vairākus gadu desmitus tika trenēti BSB „Vārpa” kamaniņu braucēji, Latvijas PSR un PSRS izlašu dalībnieki. Sākot no 1969. gada trasē notikušas nozīmīgas sacensības, tai skaitā, Latvijas PSR čempionāti, PSRS čempionāti un PSRS kausa izcīņa posmi. Trase savu aktualitāti un nozīmīgumu pamazām zaudēja sākot ar 1986.gadu, kad Siguldā tika atklāta mākslīgā ledus trase. Mūsdienās trase netiek vairs izmantota kamaniņu sporta vajadzībām.

3.2. Dabīgā ledus trases Latvijas PSR

Līdz 1970. gadam bez Cēsu kamaniņu trases Latvijas PSR darbojās vēl četras kamaniņu trases – Ikšķilē, Ogrē, Valmierā un Priedainē. Šīs trases tāpat kā Cēsu trase bija dabīgā ledus trases, bet trases renes garums izmēros daudz mazāks, tādējādi vairumā no tām neatbilda lielu sporta sarīkojumu rīkošanai. Trases bija radījuši vietējie kamaniņu sporta entuziasti, iesaistot vietējos iedzīvotājus.

Kā otrā kamaniņu trase Latvijas PSR uz 1969. gadu darbu sāka Ogrē pie Ogres būvplastmasas rūpnīcas. Trases projekta autors bija Ivars Brants, bet ieceri dzīvē īstenoja Rīgas gāzes saimniecības pārvaldes fizikultūras kolektīvu „Lāpa” sadarbībā ar Ogres būvplastmasas rūpnīcas fizikultūras kolektīvu Rolanda Upatnieka vadībā.²⁰⁴ Trases kopējais garums bija 270 metri ar piecām virāžām, kurās kamaniņas varēja sasniegt līdz 75 kilometru ātrumu stundā.²⁰⁵ Drīz vien trase tika pagarināta līdz 400 metriem ar sešām virāžām, kā rezultātā tajā varēja aizvadīt vidēja mēroga sacensības,²⁰⁶ par tradīciju kļūstot Ogres trases balvas izcīņai, kas pulcēja kamaniņu sportistus no Latvijas PSR.

Aigaram Kriķim un Dainim Bremzem pēc iepazīšanās ar Cēsu „Cīrulīšu” un Ogres kamaniņu trasēm radās ideja izveidot savu trasi Ikšķilē, savas dzīvesvietas tuvumā. Par kamaniņu trases tapšanu Rīgas pievārtē uzzināja Rīgas gaļas un konservu kombināts, kur darbojās viena no visaktīvākajām kamaniņu sporta iniciatoru grupām. Rīgas gaļas un konservu kombināta kolektīvs

---

²⁰³Daiņa Odziņa atmiņas par “Cīrulīšu” kamaniņu trases būvniecības darbiem 1982. gadā, Cēsis, 04.09.2016. In: CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsis”, CM 117424 (Rokraksts), 1.lp.

²⁰⁴VILNIS AUZIŅŠ. Ledus trasēs. In: Padomju Ceļš, 27.01.1971., 4.lpp.

²⁰⁵I. FEDERE. Jauna kamaniņu trase. In: Padomju Druva, 28.02.1970., 4.lpp.

²⁰⁶DAINIS ODZIŅŠ. Ogres trasē neveicās. In: Padomju Druva, 07.02.1976., 4.lpp.

gan dodot padomus, gan iesaistoties izbūves darbos sniedza ieguldījumu trases tapšanā. Iestājoties salam, ar kombināta vīru palīdzību tika noorganizētas ugunsdzēsēju mašīnas trases apliešanai.²⁰⁷ Kopumā trase sastāvēja no četrām virāžām 200 metru garumā.²⁰⁸ Aigars Kriķis atceras savas kamaniņu braukšanas sportista karjeras pirmsākumus Ikšķilē: „Kamanas skrēja diezgan ātri, gāzāmiešiem un kūleņojām, šļūcām uz dibena un uz vēdera, dabūjot ne vienu vien zilumu un nobrāzumu... Mēs dzīvojām turpat līdzās, tāpēc treniņu apstākļi likās karaliski”.²⁰⁹

Pēc P. Krūmiņa un M. Ozola iniciatīvas un projekta līdz 1970. gadam bija tapusi arī 350 metrus gara trase Valmierā, bet Priedainē rūpnīcas “Straume” kolektīvs sabiedriskā kārtā V. Kārklīņa vadībā izveidoja 150 metrus garu trase.²¹⁰ Šīs trases bija konkrētu kolektīvu treniņu bāzes un tika izmantotas kamaniņu sporta pirmsākumos Latvijas PSR. Entuziastu un kamaniņu federācijas nerealizēti palika 1970. gados aktuālie plāni par kamaniņu trasēm Milzkalnā pie Tukuma un Gaiziņkalnā, kur bija paredzēta 700 - 1000 metrus gara asfaltēta trase vasarā nodarbībām ar skrituļkamanām, bet ziemā, uzlejot ledu, sacensībām ar kamanām.²¹¹

Tā kā aktuāls jautājums jau no kamaniņu sporta pirmsākumiem turpmākajai attīstībai Latvijas PSR bija jauniešu piesaiste sporta veidam, liels devums kamaniņu sporta attīstībai Latvijas PSR bija Murjāņu sporta internātskolas kamaniņu sporta nodaļas izveide 1977. gada 1. septembrī ar mērķi sagatavot Latvijas PSR kamaniņu sporta izlases rezerves.²¹² Pirmajiem 60 šīs nodaļas audzēkņiem treniņus kamaniņu trasē aizvadīt bija jābrauc uz Cēsu trasi, bet vasarā uz Siguldu, kur varēja notikt nodarbības ar skrituļkamanām, tādējādi pārāk daudz laika tika pavadīts braucienos ar autobusu. 1978. gada PSRS tautu ziemas spartakiādē Sverdlovskā Murjāņu sporta skolas audzēkņi ieņēma vairākas godalgotu vietu starp junioriem, tādējādi apliecinot kamaniņu sporta nodaļas lomu jauniešu kamaniņu braukšanas prasmju mērķtiecīgai pilnveidei. Latvijas PSR izlases galvenajam trenerim Rolandam Upatniekam šī uzvara atnesa ne tikai prieku vien, jo viņam “radās drosmīga iecere vienā vasarā uzbūvēt mācību trasi saviem skolēniem, tāpat kā tas bija izdarīts Sverdlovskā.”²¹³ 1978. gada 9. jūnijā sākot nospraust trasi dabā, 77 dienu laikā pēc Rolanda Upatnieka iniciatīvas un projekta, Ēvalda Vēveļa vadībā, tiek uzbūvēta Murjāņos koka kamaniņu trase 500 metru garumā ar astoņām virāžām Lojas upes stāvajos krastos, kurā treniņi varēja

---

²⁰⁷KEHRIS, Divi vienās kamanās, 11.lpp.

²⁰⁸OZOLS, Kamaniņu sports, 6.lpp.

²⁰⁹KEHRIS, Divi vienās kamanās, 11.lpp.

²¹⁰Kamaniņu trašu celtniecība LPSR. In: LNA LVA, 982-9-1323, 38.lp.

²¹¹Ibidem.

²¹²MARIJA IECELNIECE. Murjāņi - Latvijas sporta (zelta) ādere. In: GUNTIS KREISELS (red). Latvijas sporta lepnums 100. Notikumi, personības, procesi. Rīga 2018, 142. – 145.lpp., šeit 144.lpp.

²¹³Olimpisko spēļu dalībnieks gatavo maiņu. In: Leņina Karogs, 07.04.1979., 3.lpp.

norisināties gan vasaras sezonā ar skrituļkamanām, gan ziemā. Pie trases tapšanas strādāja Murjāņu sporta skolas treneri un kamaniņu nodaļas audzēkņi. Nepieciešamos finansiālos līdzekļus piešķīra republikas BSB „Vārpa” Centrālā padome. Trase tika atklāta 1978. gada jaunā mācību gada pirmajā dienā, atklāšanā piedaloties FKSK priekšsēdētājam Rihardam Elsbergam un izglītības ministra vietniekam Aldonim Bullim.²¹⁴ Pie trases izveidots komplekss pilnvērtīgam mācību treniņu darbam – sporta zāle ar palīgierīcēm, trenažieriem.²¹⁵

3.3. Siguldas bobsleja un kamaniņu trase

Pasaules kamaniņu sporta vadošajās vietās sāka izvirzīties to valstu pārstāvji, kuri regulāri varēja trenēties mākslīgajā ledus trasēs, jo lielākā daļa starptautisko sacensību, pasaulē darbu uzsākot arvien vairāk mākslīgā ledus trasēm, norisinājās tajās. PSRS kamaniņu sportisti trenējās dabiskā ledus trasēs, kur ledus kvalitāte bija daudz sliktāka un sezonas garumu bieži vien noteica laikapstākļi. Pirmie plāni par mākslīgās trases izveidi Latvijas PSR tapa 1978. gadā trenerim un inženierim Valdim Tilikam. Viņš bija ieplānojis trases izbūvi gar Siguldas – Turaidas šoseju ar starta vietu pie pilsdrupām.²¹⁶ 1970. gados visā Padomju Savienībā bija spēkā aizliegums būvēt sporta objektus, jo visus līdzekļus vajadzēja koncentrēt Maskavas olimpiskajām spēlēm, tāpēc V.Tilika iniciatīva palika bez atbalsta.²¹⁷ Domas par mākslīgās trases būvniecību PSRS atsākās pēc 1980. gada ziemas olimpiskajām spēlēm, kad 1. un 3. vietu kamaniņu sportā ieguva PSRS izlases sportistes no Latvijas PSR – Vera Zozuļa un Ingrīda Amantova.²¹⁸ Kamaniņu sportistu sasniegto papildināja 1980. gadā par PSRS bobsleja izlases galvenā trenera kļuvušā Rolanda Upatnieka solītais Maskavā – 1984. gadā Sarajevā izcīnīt olimpisko bronzas medaļu bobslejā, bet vel pēc četriem gadiem zelta medaļu. „Lai arī neviens tam īsti neticēja, oficiālajos plānos šīs medaļas bija ierakstītas. Un bija ierakstīts arī, ka šo mērķu sasniegšanai nepieciešams – gan miljons rubļu katru gadu treniņprocesa nodrošināšanai un sacensību rīkošanai, gan mākslīgā ledus trase...”²¹⁹

Daumants Znatnajs, kurš 1980. gadā tika iecelts par Latvijas PSR FKSK priekšsēdētāju, atceras, ka „pēc PSRS komandas ne pārāk veiksmīgā starta 1980. gada spēlēs valsts augstākā

---

²¹⁴L. PAVASARA. Murjāņos – jauna trase. In: Darba Balss, 09.09.1978., 4.lpp.

²¹⁵LPSR kamaniņu sporta federācijas plēnuma lēmums, Murjāņi, 28.03.1980. In: LNA LVA, 982-9-1836, 2.lp.

²¹⁶CAUNE, ZEMBERGS, Latvijas bobsleja olimpiādes, 31.lpp.

²¹⁷JĀNIS MATULIS. Vērtīgākais PSRS mantojums. In: GUNTIS KREISELS (red). Latvijas sporta lepnums 100. Notikumi, personības, procesi. Rīga 2018, 222.-225.lpp., šeit 222. lpp.

²¹⁸CAUNE, ZEMBERGS, Latvijas bobsleja olimpiādes, 32. lpp.

²¹⁹Ibidem, 31. lpp.

valdība – Komunistiskās partijas CK politbirojs – pieņēma lēmumu par 12 ziemas sporta bāzu celtniecību, starp šiem objektiem bija arī trase Siguldā”.²²⁰ Kopumā no paredzētajām 12 fundamentālajām sporta būvēm pabeigta tika tikai Siguldas trase. Jau no paša sākuma bija skaidrs, ka tāda veida trasei Cīrulīšu kritums bija par lēzenu. Trases būvniecībai tika lūktas vairākas vietas – Ērgļos, Daugavpilī, Tukumā un Siguldā. Būtisks bijis reljefs, attālums līdz Rīgai un attālums līdz kādai pilsētai, kurā jau būtu viesnīcas, ēdināšanas uzņēmumi un cita nepieciešamā infrastruktūra.²²¹ Par piemērotāko vietu trasei tika atdzīta Sigulda, Gaujas senleja, Pirtnieku krauja. 1981. gadā Daumants Znatnajs vizītē uz Latvijas PSR uzaicināja PSRS FKSK priekšsēdētāju Sergeju Pavlovu. Galīgā vienošanās tika panākta sarunā ar Latvijas PSR Ministru padomes priekšsēdētāju Juriju Rubeni, jo līdz pat 1981. gadam uz trases būvniecību pretendēja arī Ļeņingrada.²²² Trases būvniecībai Latvijas PSR par labu runāja latviešu lielā loma šī sporta veida attīstībā PSRS, jo PSRS izlases bobslejistu un kamaniņu braucēju komandu tobrīd, galvenokārt, veidoja sportisti no Latvijas PSR.

PSRS Ministru padome 1982. gada 14. janvārī,²²³ bet attiecīgi 1982. gada 22. martā Latvijas PSR Ministru padome oficiāli pieņēma lēmumu Nr.149 “Par kamaniņu un bobsleja trases celtniecību Siguldā”.²²⁴ Projekta vadīšanu un tehnisko projektēšanu uzticēja Latvijas projektēšanas institūtam “Rūpnīcprojekts” arhitekta Viktora Rimšas vadībā (skatīt 5.pielikumu), par konfigurācijas pamatu ņemot V. Tilika skices. Precīzus trases virāžu un trajektoriju aprēķinus veica Leipcigas Sporta būvju zinātniski tehniskā centra darba grupa, kuru vadīja jauns speciālists Udo Gurgels (vācietis). Viņš iepriekš bija projektējis kamaniņu trasi Oberhofā, bet tagad Gurgela rēķinā ir septiņas olimpiskās bobsleja un kamaniņu trases – Siguldai sekoja Kalgari, Lillehammere, Nagano, Pakristija, Čezāna, Vistlera un Krasnaja Poļana.²²⁵

Par trases galvenajiem būvdarbu veicējiem tika izraudzīts Siguldas PMK, kas tobrīd Latvijas PSR bija ievērojama celtniecības organizācija, kura jau iepriekš bija strādājusi pie rūpnīcu, skolu, dzīvojamo ēku celtniecības, ar dislokāciju Siguldā. Trases svarīgāko elementu – reni, uz gataviem balstiem uzbūvēja Dienvidslāvijas firma “Graming” no Sarajevas.²²⁶ Siguldas PMK priekšnieks Juris Ivars Čivčs min, kā viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc renes celtniecība tika uzticēta

---

²²⁰CAUNE, ZEMBERGS, Latvijas bobsleja olimpiādes, 31. lpp.

²²¹MATULIS, Vērtīgākais PSRS mantojums, 223. lpp.

²²²CAUNE, ZEMBERGS, Latvijas bobsleja olimpiādes, 32.lpp.

²²³LANCERS, Būvniecība Latvijā 1918-2018, 75.lpp.

²²⁴Rīgas rajona Siguldas pilsētas tautas deputātu padomes izpildkomitejas lēmums, Sigulda, 10.08.1982. In: LNA SZVA, 15-1-480, 185.lp.

²²⁵MATULIS, Vērtīgākais PSRS mantojums, 224. lpp.

²²⁶Ibidem.

“Graming”, bija tās pieredzi būvdarbos olimpiskajā Sarajevas trasē, kā rezultātā arīdzan renes būvdarbiem bija saglabājies nepieciešamais aprīkojums.²²⁷

Uz trases celtniecībai paredzētā zemes gabala dzīvojošajiem iedzīvotājiem Siguldas Tautas deputātu padomes izpilddomītejai ierādīja jaunu apdzīvojamo platību Siguldā un teritoriju nodeva Latvijas PSR FKSK rīcībā.²²⁸ 1983. gadā sākās būvdarbi. Lai gan trase tika projektēta nomaļus, lai nepārmāktu dabas un vēstures pieminekļus, tās izvēlēta celtniecības vieta radīja problēmas. Tā atradās Gaujas Nacionālajā parkā, kas izraisīja diskusijas, apkārtējo cilvēku jautājumus un dabas draugu protestus. Gaujas Nacionālo parku veido dažādas zonas, kurās ietilpst rezervāti, kur nav pieļaujamas nekādas saimnieciskās darbības, un aktīvā jeb intensīvās atpūtas zona, kurā tika plānota kamaniņu trases būvniecība, kas neradīja nekādas pretrunas ar dabas aizsardzību. Latvijas PSR Ministru Padome no trases projektētājiem pieprasīja izstrādātus un argumentētus priekšlikumus, kā celtniecības laikā saudzīgāk izturēsies pret dabu, kā saglabāt floru.²²⁹ Lai aizsargātu 4 - 5 ozolus uzbūvēja vairākus tiltus un estakādes, bet kā atzīmē J. I. Čivčs “koks nemīl ka viņu sāk apčubināt, aprakt un pēc 3 – 4 gadiem tie nokalta”.²³⁰ Lielas problēmas bija ar noslīdeņiem, jo Gaujas senleja ar tās stāvajām nogāzēm ir pilna ar avotiem un grunts slānis līdz cietajiem iežiem ir plāna, kā rezultātā bija jānostiprina augsne.²³¹ Trases izvēlētas vietas Pirtnieku kraujas slīpums nepietika, lai nodrošinātu starp startu un finišu aptuveni 100 metru augstumu, ko nācās atrisināt uzbūvējot daudzstāvu ēku kalna galā vīriešu startiem bobslejā un kamaniņu sportā.

1984. gadā aprīlī Austrijas pilsētā Zēfeldē norisinājās starptautisko sporta būvju kongress, kurā Starptautiskā Kamaniņu sporta federācija oficiāli apstiprināja Siguldas kamaniņu un bobsleja trases projekta dokumentāciju. Siguldas trase tika pirmā PSRS celta kā mākslīgā ledus trase, kurā varētu norisināties starptautiskas sacensības gan bobslejā, gan kamaniņu sportā un skeletonā.²³² 1985. gadā Siguldas trasi tās tapšanas procesa laikā apmeklēja gan Starptautiskās Bobsleja federācijas locekļi un tās prezidents Klauss Koters, gan Starptautiskās Kamaniņu sporta federācijas prezidents Bērts Izatičs, kurš trasi raksturojis: „Trase ir debešķīgā vietā. Kāds miers un skaistums valda jūsu Siguldā! Pārliecinājos, ka te ir domāts par visu, gan par sportistiem, gan par skatītājiem, gan par apkārtējās dabas sargāšanu. Esmu dziļi apmierināts, ka visu redzu ne tikai uz papīra, bet

---

²²⁷Jura Ivara Čivča atmiņas. Siguldas bobsleja un kamaniņu trases tapšanas gaitu.

²²⁸Rīgas rajona Siguldas pilsētas tautas deputātu padomes izpilddomītejas lēmums, Sigulda, 10.08.1982. In: LNA SZVA, 15-1-480, 185.lp.

²²⁹J. ROBEŽNIEKS. Tradīcijas turpinājums. In: Zvaigzne, 20.07.1984., 25.-26.lpp.

²³⁰Intervija ar Juri Ivaru Čivču, Sigulda, 29.11.2019.

²³¹Jura Ivara Čivča atmiņas par Siguldas bobsleja un kamaniņu trases tapšanas gaitu. Pierakstīta kad un kur?

²³²Starptautiskais kongressā par Siguldas trasi. In: Dzimtenes Balss, 12.04.1984., 2.lpp.

arī dabā.”²³³ Trases tapšanas laikā kontrole no PSRS FKSK bija regulāra, nozīmējot pārvaldes priekšnieka vietnieks, kas regulāri bija trasē klātienē, bet uz Maskavu J. I. Čivčam kā būvdarbu vadītājam bija jāapbrauc atskaitītes vismaz reizi mēnesī.²³⁴

Trases betonēšanas darbi tika uzsākti 1986. gada 21. maijā, bet jau 1986. gada 28. decembrī oficiāli tika atklāta Siguldas bobsleja un kamaniņu trase. Kā rakstīja laikraksts “Cīņa” atklāšanas ceremonijā „... pirmā pa 13 trasēs virāžām traucās leļup olimpiskā čempione V. Zozuļa — republikas kamaniņu braucēju Jaunatnes izlases trenere, kas uz trasēs atklāšanu bija ieradusies kopā ar saviem audzēkņiem. Pēc viņas pa kilometru garo distanci četrvietīgās bobsleja kamanas meistarīgi novadīja olimpisko spēļu medaļas ieguvējs Z. Ekmanis.”²³⁵ Eksploatācijai tiek nodota trasēs pirmā kārts — apmēram 1000 metri ar 13 virāžām no kamaniņu starta vietas dāmām.²³⁶

Trases būvdarbi pilnībā tika pabeigti 1988. gada pavasarī, izmaksājot apmēram 13 miljonus rubļu²³⁷ un tās kopējo garumu sastādot 1200 metrus ar 16 virāžām un vidējo slīpumu 9.6 %. Jau tūlīt pēc trasēs atklāšanas pilnā tās garumā tapa skaidrs, ka tā nav paredzēta bobsleja četriniekiem. Tajā varēja startēt kamaniņu sports, skeletons un bobsleja divnieki. Trase projektēšanas sākumā, kad bobslejs PSRS bija nupat aizsācies, pasūtītāji tehniskajos aprakstos akcentu lika uz kamaniņu sportu vajadzībām un projektētāji ņēma vērā klienta intereses.²³⁸ Lai gan trasēs celtniecības darbu ietvaros Siguldā tika paredzēts un pat bija izraudzītas 3 - 4 vietas viesnīcu un treniņu centra būvniecībai, taču “tā arī īsto neatrada” “pieredzes trūkuma, negribēšanas, sabiedrības neizpratnes dēļ”.²³⁹

1988. gada 18. oktobrī Starptautiskās Kamaniņu sporta federācijas prezidents Berts Izatičs parakstīja aktu, kas atzina Siguldas bobsleja un kamaniņu trasi par atbilstošu starptautiskajiem standartiem.²⁴⁰ 1990. gadā 19 cilvēkiem, tai skaitā Daumantam Znatnajam, trasēs celtniecības direktoram Gerardam Daņilēvičam, „Rūpnīcprojekta” galvenajam arhitektam Viktoram Rimšam, Siguldas PMK direktoram Jurim Ivaram Čivčam un Latvijas PSR Celtniecības ministrijas ministram Rodrigo Pelsim, tika piešķirtas PSRS Ministru padomes prēmijas.²⁴¹

---

²³³A. MARISS. Grācija, veiklība spēks. In: Dzimtenes Balss, 03.10.1985., 8.lpp.

²³⁴Intervija ar Juri Ivaru Čivču, Sigulda, 29.11.2019.

²³⁵Atklāta kamaniņu un bobsleja trase. In: Padomju Jaunatne, 30.12.1986., 1.lpp.

²³⁶CAUNE, ZEMBERGS, Latvijas bobsleja olimpiādes, 63.lpp.

²³⁷E. ZARIŅŠ. Siguldas trasēs ikdiena. In: Rīgas Balss, 03.03.1989., 11.lpp.

²³⁸MATULIS, Vērtīgākais PSRS mantojums, 224. lpp.

²³⁹Intervija ar Juri Ivaru Čivču, Sigulda, 29.11.2019.

²⁴⁰LANCERS, Būvniecība Latvijā 1918-2018, 76.lpp.

²⁴¹MATULIS, Vērtīgākais PSRS mantojums, 224. lpp.

Trases darbība. Trase darbojās PSRS Ministru Padomes FKSK tiešā pakļautībā, kas neapmierināja Latvijas PSR sporta vadību. Latvijas PSR FKSK priekšsēdētājs Daumants Znatnajs intervijā 1989. gada 5. jūlija laikrakstā “Rīgas Balss” atzina “Mēs pašlaik ļoti asi izvirzām jautājumu par sporta laivu fabrikas “Dzintars”, divu “Dinamo” fabriku, kā arī Siguldas kamaniņu un bobsleja trases izstāšanos no Vissavienības pakļautības. Trase, piemēram, tika būvēta nevis par PSRS Valsts sporta komitejas līdzekļiem, kā diezgan bieži nākas dzirdēt, bet gan no Vissavienības budžeta. Latvija taču ir savienotā republika. Kāpēc tad mēs nevaram būt saimnieki paši savās mājās?”²⁴²

Trases galvenais darbības mērķis bija valsts kamaniņu sportistu un bobslejistu sagatavošana starptautiskajām sacensībām, kā arī daudz laika tika ziedots bērnu un jauniešu treniņiem. Tas bija liels ieguldījums treniņu procesā, jo tagad sportistiem bija iespēja uz ledus trasi trenēties 8 mēnešus gadā. Kopš 1987. gada tajā norisinājās Latvijas PSR un PSRS čempionāti gan kamaniņu sportā, gan bobslejā, kā arī 1990. gada PSRS VII ziemas tautas spartakiādes starti renes sporta veidos.²⁴³

1989. gada 1. janvārī Siguldas trase pārgāja uz saimniecisko aprēķinu un pafinansēšanos,²⁴⁴ kā rezultātā lielāka loma trases darbībā bija ārzemju sportistu piesaistei, kuri par vienu treniņu stundu trasē maksāja aptuveni 600 rubļu,²⁴⁵ un starptautisko sacensību rīkošanai. Ja 1987.gadā, kad tika atklāta pirmā kamaniņu trases daļa, administratīvās nodaļas darbinieki ar ražošanas un tehnisko personālu sastādīja 72 personas,²⁴⁶ tad 1990. gadā personālā darbojās 102 cilvēki ar kopējo trases noslogojumu 2167 stundas gadā.²⁴⁷ 1989. gada decembrī²⁴⁸ un 1991. gada novembra beigās un decembra sākumā²⁴⁹ (Latvijā kā neatkarīgā valstī) Siguldas trasē tika organizēts viens no Pasaules kausa izcīņas posmiem kamaniņu sportā.²⁵⁰ 1991. gadā no 22. līdz 27. janvārim plānotais Pasaules čempionāts kamaniņu sportā tika pārceltas uz Vinterbergu, Vācijā. Lai gan čempionāta sagatavošanā un visa nepieciešamā nodrošināšanā sporta vajadzībām bija paveikts viss, sacensības nācās pārcelt politiskās situācijas dēļ Latvijā, kas saistīts ar Barikāžu laiku Rīgā.²⁵¹ Pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru padomes lēmumu Nr. 215 1991. gada augustā sāka veidot darba

---

²⁴²V. KARPUŠKINS. Gan būvēt, gan rekonstruēt... In: Rīgas Balss, 05.07.1989., 6.lpp.

²⁴³ANATOLIJS KREIPĀNS. No Krasnojarskas līdz Siguldai un tālāk. In: Latvijas Jaunatne, 13.03.1990., 3.lpp.

²⁴⁴MATULIS, Vērtīgākais PSRS mantojums, 225. lpp.

²⁴⁵E. ZARIŅŠ. Siguldas trases ikdiena. In: Rīgas Balss, 03.03.1989,11.lpp.

²⁴⁶Personāla uzskaitē 1986.gadā, 02.10.1986. (kr. val.) In: LNA SZVA, 399-1-3, 1.-5.lp.

²⁴⁷Atskaite par mācību centra “Sigulda” darbību 1990.gadā (kr. val.) In: LNA SZVA, 399-1-15, 4.lp.

²⁴⁸Kamaniņu sports. In: Rīgas Balss, 20.12.1989., 11.lpp.

²⁴⁹Sarajevas vietā – Sigulda. In: Neatkarīgā Cīņa, 14.11.1991., 4.lpp.

²⁵⁰ANATOLIJS KREIPĀNS. Zvaigznes ragavās Siguldas trasē. In: Latvijas Jaunatne, 26.11.1991., 3.lpp.

²⁵¹JĀNIS MATULIS. Pasaules čempionāts Siguldā nenotiks. In: Diena, 17.01.1991., 2.lpp.

grupas, un uzsāka Siguldas mācību un treniņa centra bobslejā un kamaniņu sportā pārņemšanu Latvijas jurisdikcijā.²⁵²

***

Kamaniņu trase ir tehniski sarežģīta un unikāla būve, kādu pasaulē nav daudz, un viens no būtiskākajiem šī sporta veida attīstības veicinošajiem faktoriem, kas nosaka sportistu treniņu un sacensību kvalitāti un biežumu. Latvijas PSR pirmās dabīgā ledus kamaniņu trases tapa 1960. gadu beigās un 1970. gadu sākumā sabiedriskā kārtā, būvdarbos iesaistoties kamaniņu sporta entuziastiem, taču no 6 dabīgā ledus trasēm, vienīgi Cēsu "Cīrulīšu" trase pēc otrās izbūves kārtas 1972. gadā atbilda PSRS mēroga sacensību rīkošanai. Cēsu "Cīrulīšu" trase bija galvenais Latvijas PSR kamaniņu sportista centrs, tajā gan aizvadot PSRS un Latvijas PRS mēroga kamaniņu sporta sacensības, gan tā bija Latvijas PSR sportistu galvenā treniņu bāze.

Cēsu trase savu nozīmi zaudēja laika gaitā ar entuziastu spēkiem nespējot pilnībā nobetonēt pūstošās koka konstrukcijas un 1986. gadā darbu uzsākot mākslīgā ledus trasei Latvijas PSR, kas bija ilgtermiņa ieguldījums kamaniņu sporta, bobsleja un skeletoņa attīstībā Latvijā. Trasi atšķirībā no iepriekšējām projektēja ne vairs vietējie kamaniņu sporta entuziasti, bet gan arhitekti un sporta būvju speciālisti, cēla būvniecības uzņēmumi no Latvijas PSR un Dienvidslāvijas, kā arī finansiāli trases celšana tika nodrošināta no PSRS budžeta. Trases tapšana Siguldā ne tikai mainīja ierasto skatu uz Gaujas senleju, bet arī mazpilsētas vārds kļuva atpazīstams PSRS un pasaulē saistība ar neierastās sporta būves atrašanos tajā.

---

²⁵²Pavēle par Vissavienības īpašumu pārņemšanu, Rīga, 30.08.1991. In: LNA SZVA, 399-1-16, 12.lp.

4. KAMANU TEHNISKĀ ATTĪSTĪBA

Starptautiskajos kamaniņu sporta noteikumos bija noteikts, ka kamaniņas nedrīkst būt garākas par 155 cm, augstums no 18 līdz 22 cm, svars ne vairāk kā 20 kg un attālumu starp slieču iekšējo virsmu pie pamata – 45 cm. Šie noteikumi, kuros bija definēti galvenie parametri kamanu izgatavošanā, atstāja brīvas rokas katra kamaniņu būvētāja fantāzijai. Kamaniņas gatavoja no koka, bet slieces mākslīgi lieca specifiskos apstākļos un apkala ar metālu. Sēdekļus veidoja no ādas siksnu pinumiem.²⁵³ Pirmās sporta vienslieču kamaniņas Latvijas PSR ar kurām varēja braukt gan par ledu, gan sniegu, 1964. gadā izgatavoja kamaniņu sporta entuziasti Rīgas Vagonbūves rūpnīcā, smeļoties iedvesmu no Insbrukas Ziemas olimpiskajām spēlēm.²⁵⁴

Informācija par kamaniņu konstrukciju tika iegūta no Polijas Tautas Republikas, Čehoslovākijas Sociālistiskā Republika un VDR sporta žurnāliem, kur arvien biežāk parādījās fotoattēli ar sporta kamanām no kamaniņu sporta sacensībām.²⁵⁵ Piemēram, viens no pirmajiem kamaniņu sporta entuziastiem un vēlākais starptautiskās kategorijas tiesnesis kamaniņu sportā Jānis Jēkabsons par saviem pirmajiem mēģinājumiem konstruēt kamanas atceras “pašas pirmās, kad nebija vel trase, būvējām pēc vācu žurnāla “NBI” fotogrāfijas. Mērījām un prātojam, līdz tapa pirmās, otrās, trešās un visas eksperimentālās ragavas. Pirmajās sacensībās mums jau bija četri paštaisīti “rumaki”.”²⁵⁶ savukārt Valdis Tiliks savu pievēršanos kamaniņu būvei raksturo: “Cēsīs redzētie visdažādākie braucamrīki izraisīja vienīgi smaidu. Daži taisīja rāmīšus, citi mehāniskos šarnīrus un vel lielākus brīnumus. Es neko daudz negudroju. Kādā vācu žurnālā atradu īstu sacīkšu kamaniņu fotogrāfiju, bet konstrukciju varēju tikai nojaust. Mans būvējums izrādījās Latvijā pirmās stūrējamās kamanas ar kustīgajām sliecēm.”²⁵⁷

Sākotnēji jau iezīmējās tendence, ka katrs sportists lielākoties savas kamaniņas veidoja pats, kolektīvi tikai Rīgas Vagonbūves rūpnīcā un REAR.²⁵⁸ Šī tendence Latvijas PSR ļāva attīstīt katra entuziasta domu par to kādām jābūt sporta kamanām. Uz 1969. gadu Latvijas PSR bija 12 dažādu veidu sporta kamanas.²⁵⁹ Populārākie modeļi bija inženiera Valda Tilika kamaniņas, kurš lai gan sākotnēji kamaniņu būvi neņēma nopietni, savas pirmās kamanas nosaucot par “Joks - 1”, kam

²⁵³MĀRIS OZOLS. Olimpiskās kalnu kamaniņas. In: Liesma, 01.03.1968.,4.lpp.

²⁵⁴OZOLS, Kamaniņu sports, 6.lpp.

²⁵⁵VILNIS AUZIŅŠ. Kamaniņas cirtīsim vasarā. In: Padomju Students, 16.05.1968., 4.lpp.

²⁵⁶ALFRĒDS KUNDZIŅŠ. Kas Grūtumu panes, dabū vieglumu. In: Padomju Jaunatne, 08.01.1978., 6.lpp.

²⁵⁷KEHRIS, Divi vienās kamanās, 16.-17.lpp.

²⁵⁸Bobsleja – kamaniņu sporta komitejas prezidija sēdes protokols, 18.03.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 244.lp.

²⁵⁹LPSR Bobsleja un kamaniņu komitejas I plēnuma lēmums, Rīga, 27.01.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 282.lp.

vēlāk sekoja “Joks - 2” un “Joks - 3” līdz par 10 šādiem “Jokiem”, taču ar viņa konstruētajām kamanām brauca visa REAR komanda, kas bija spēcīgākā republikā,²⁶⁰ un Rolanda Upatnieka, Jāņa Akolova kamaniņas “RŪJA”, kas savu nosaukumu ieguva savienojot abu kamaniņu autoru iniciāļus.²⁶¹ Uz 1969. gada vasaru tapa skrituļkamanas, kādas vasaras treniņos izmantoja šī sporta veida cienītāji ārzemēs, respektīvi, kamaniņām ar kurām ziemas laikā tika braukts pa ledu uz lodīšu gultņiem piemontēja nelielus riteņus. Šo kamaniņu vienīgais mīnus sākotnēji bija tāds, ka ar tām varēja braukt ne ātrāk par 30 kilometriem stundā, jo tām nebija bremzes un tādejādi vadīšanai nācās izmantot kājas, taču vēlākajos gados, attīstoties kamaniņu konstrukcijai ar tām uz Turaidas šoseju varēja sasniegt līdz pat 80 – 90 kilometrus stundā. Pavisam unikālas kamaniņas vasaras treniņu nolūkiem tika konstruētas kamanām piestiprinot ūdensslēpes un tādejādi tās velkot aiz laivas pa ūdeni.²⁶² Šāda individuāla kamaniņu izbūve radīja arī problēmas, jo kamaniņas patstāvīgi varēja izgatavot tikai pieaudzis cilvēks, kuram pieejami nepieciešamie materiāli un prot ar tiem apieties, tādejādi kamaniņu sportam netika piesaistīta jaunatne.

Pirmajā kamaniņu sporta sacensību sezonā Latvijas PSR (1968./ 1969. gada) sacensībās ar vienām kamaniņām startēja divi vai pat trīs sportisti, bet tā kā tas apgrūtināja tiesnešu darbu, tika nolemts, ka ar 1970. gadu noteikumi neatļaus ar vienām kamanām startēt vairākiem sportistiem²⁶³ Jau uz 1969. gada vasaru Latvijas PSR kamaniņu sporta organizācijas komitejā, par nepieciešamām no kamaniņu sporta entuziast puses tika pieteiktas 89 kamanas,²⁶⁴ tādejādi nācās risināt jautājumu par kamaniņu rūpniecisku ražošanu. 1970. gada saskaņā ar PSRS kamaniņu sporta federācijas prezidija sēdē izskanējušo informāciju kamaniņas sāka ražot kādā rūpnīcā Maskavā, kur tās maksāja aptuveni 30 rubļus.²⁶⁵ 1971. gadā sporta kamaniņas uzsāka ražot Ribinskā.²⁶⁶ Kaut arī sākotnēji spēcīgākie padomju sportisti, kas kandidēja uz olimpisko izlasi, deva priekšroku VDR kamaniņām „Olimpiskais zibens” (Olympia Blitz) un Polijas „Bekard” (Bekradi), taču drīz vien labākie kamaniņu braucēji izmantoja individuāli gatavotas kamaniņas, kas atbilda konkrēta sportista auguma parametriem, bet sērijveida kamaniņas izmantoja iesācēji, kā, piemēram, Cēsu

---

²⁶⁰KEHRIS, Divi vienās kamanās, 17.lpp.

²⁶¹DAINIS CAUNE. Vīrs 50 kamanu gados. In: Sports, 12.2018., 11.lpp.

²⁶²RITA LĒVALDE. Pa asfaltu un ūdeni ar kamaniņām. In: Padomju Jaunatne, 03.08.1969., 6.lpp.

²⁶³E. IRBINS. RO – 69. In: Jaunatnes Inženieris, 10.04.1969., 4.lpp.

²⁶⁴Bobsleja rodeļkomitejas prezidija sēdes protokols, Rīga, 20.05.1969. In: LNA LVA, 982-9-1323, 187. lp.

²⁶⁵Bobsleja rodeļkomitejas prezidija sēdes protokols, Rīga, 11.05.1970. In: LNA LVA, 982-9-1323, 22.lp.

²⁶⁶H. HAČKOVAŅANS. Olimpiskā debija. Padomju kamaniņu sporta šūpulis – Latvija. In: Rīgas Balss, 03.12.1971., 6.lpp.

BSB “Vārpa” jaunajiem kamaniņu braucējiem kamaniņas tika gatavotas Cēsu auto remonta rūpnīcā un 8. PMK rūpnīcā.²⁶⁷

Sportistiem ņemot dalību PSRS un starptautiskā mēroga sacensībās cīņā par katru sekundes simtdaļu rezultātu sāka ietekmēt ne vien kamaniņu konstrukcija, bet arī sportista svars un apģērbs. Sportista apģērbs mainījās, no sākotnēji sportistiem uz trasi dodoties, ar mērķi izvairīties no traumām, velkot pēc iespējas biezāku apģērbu un galvā liekot nereti motobraucēju ķiveri, uz pieguļošu kombinezonu un speciālu ķiveri ar aizaramāku.

Kamaniņu izskats radikāli mainījās 1970. gadu otrajā pusē, kad plaši pieejama kļuva stiklšķiedra, no kuras varēja ērti līmēt dažādas formas izturīgas konstrukcijas. Īsi pirms 1976. gada Insbrukas Ziemas olimpiskajām spēlēm izbrīnu izraisīja Rolanda Upatnieka un Valda Ķuža sasniegumi. Viņi izcīnīja Vissavienības arodbiedrības čempiona titulu, bet pēc tam starptautiskajās sacensībās Oberhofā, Vācijā pirmajā nobraucienā laboja trases rekordu. Speciālistos lielu interesi izraisīja ne vien kamaniņu jaunā konstrukcija, bet arī rīdzinieku dīvainais braukšanas veids. Virsū viņu kamanām vai faktiski sportistiem apakšā parastā ādas pinuma vietā gulēšanai bija piestiprināts aptecētāja, ko braucēji dēvē par „bedri” vai „pannu”. Uz tā viņi nogulās viens otram pilnīgi virsū, nevis starp kājām kā pārējie braucēji, līdz ar to ievērojami samazinot gaisa pretestību.²⁶⁸ Starptautiskā kamaniņu sporta federācija pēc Insbrukas ziemas olimpiskajām spēlēm 1976. gadā aizliedza R. Upatnieka un V. Ķuža oriģinālo braukšanas stilu un noteica, ka sportistiem brauciena laikā jāatrodas vienam aiz otra.²⁶⁹ Braucot ar „pannu” sākotnēji sportisti nekad nebija droši par rezultātu. Valdis Tiliks, cerot, ka izdosies atšifrēt „pannas” noslēpumu, tādas izgatavoja gandrīz visai PSRS izlasei, izgatavojot aptecētājus katram sportistam individuāli, pielīdzinot augumam, taču drīz vien tika noteikti ierobežojumi arī šai jomā.²⁷⁰ Ar 1975. gadu sāka attiekties no saitēm, kuras bija paredzētas kamanu vadīšanā, respektīvi, ja iepriekš kamaniņas tika vadītas ar saitēm uz augšu pavelkot vienu vai otru slieci, tad tagad kamaniņu stūrēšanai izmantoja aptecētājā iestrādātos rokturus un kājas, kontrolējot slieču kustību.²⁷¹ PSRS izlases treneris Valdis Tiliks 1981. gada intervijā laikrakstā „Padomju Jaunatne” tehnikas attīstību un tās nozīmi vērtēja: „Un trīspadsmit gados esam izdomājuši šo to jaunu. Tāpēc arī gūtas uzvaras. Manuprāt, bijuši trīs grozījumi

---

²⁶⁷A. TREIMANIS. Kamaniņu sporta attīstība. In: Padomju Druvas, 12.03.1981., 4.lpp.

²⁶⁸KEHRIS, Divi vienās kamanās, 20.lpp.

²⁶⁹Septiņas detaļas un labas domas. In: Sports, 02.2012. Pieejams: <https://www.sporto.lv/sporta-veidi/ziemas-sports/septinas-detalas-un-labas-domas/> (skatīts: 03.05.2020.)

²⁷⁰KEHRIS, Divi vienās kamanās, 21.lpp.

²⁷¹Daiņa Odziņa atmiņas par kamaniņu sporta trenera darbu, Cēsis, 29.09.2016. In: CVMM, Kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117423 (Rokraksts), 8. lpp.

kamaniņu konstrukcijā, kas sportistiem devuši iespēju braukt ātrāk. Pirmais — pakalējā kronšteina mezgla pārveidošana, otrais — slieču asināšana, trešais — audekla sēdekļu aizstāšana ar stiklplasta plūsmvirzīšanu.”²⁷²

Ar 1981. gadu kamaniņas Latvijas PSR sāka ražot sērijveidā eksperimentālajā laivu rūpnīcā „Dzintars”,²⁷³ kura kopš 1969. gada atradās Vissavienības FKSK Galvenā sporta inventāra ražošanas pārvaldes “Glavsportprom” pārziņā.²⁷⁴ 1981./1982. gada sezonā ar jaunajām kamanām brauca tikai vieninieki, taču jau nākamajā sezonā tādās sēdās arī PSRS labākie divnieki. Tās tika ražotas labākajiem PSRS sportistiem, atbilstoši konkrētās personas auguma parametriem. Kamaniņas tika izgatavotas no stiklplasta, vienīgi slieces no metāla, kā rezultātā tās kļuva vieglākas un vizuāli glītākas.²⁷⁵

1989. gadā nodibinot Latvijas kamaniņu sporta federāciju, V. Ķuzis kopā ar Latvijas kamaniņu izlases treneri E. Guršponu dibināja kamaniņu būves uzņēmumu „Fiberglass”.²⁷⁶ Ražošanā tika ieviestas sporta kamaniņas bērniem un jauniešiem, aizsākot bērnu un jauniešu kamaniņu ražošanu pirmie pasaulē.

***

Ja sākotnēji pieredzes un informācijas trūkuma rezultātā par jauno sporta veidu, vienīgi kamanu konstrukciju nojaušot no Austrumu bloka valstu sporta žurnālos ievietotajiem kamanu attēliem, kamanu konstrukcijas bija visdažādākās, tās būvējot sportistiem un entuziastiem, tad laikam ejot tika rasti jauni tehniskie risinājumi un materiāli, slieču asināšana, aptecētāja izbūve, stiklplasta un metāla izmantošana kamaniņu konstrukcijā, kas uzlaboja ātrumu un aerodinamiku. Kā arī inventāra ražošana vairs nebija uz sportistu un treneru pleciem, ražošanu uzsākot uzņēmumiem Latvijas PSR un PSRS.

---

²⁷²VIESTURS SERDĀNS. Kā iespējams augt. In: Padomju Jaunatne, 15.11.1981., 6.lpp.

²⁷³Ibidem.

²⁷⁴GRĀVĪTIS, Jaunā dzīve – pēc padomju likumiem, 81.lpp.

²⁷⁵I. KUŽNECOVA. Kamaniņas pēc pasūtījuma. In: Komunisma Rīts, 25.11.1982., 3.lpp.

²⁷⁶DAINIS CAUNE. Vīrs 50 kamanu gados. In: Sports, 12.2018.,11.lpp.

SECINĀJUMI

Kamaniņu sporta pirmsākumi Latvijas teritorijā meklējami 19. gs. beigās un 20. gs. sākumā, kad baltvācieši pēc Rietumeiropas parauga šo neierasto spora veidu iedzīvināja un ar to, galvenokārt, nodarbojās rietumnieciskajās Cariskās Krievijas Baltijas guberņās, dibinot bobsleja un kamaniņu sporta klubus, konstruējot kamanas un veidojot līkumotas trases. Lai gan līdz Otrajam pasaules karam kamaniņu sports pasaulē bija kļuvis par sporta veidu, Latvijas teritorijā tas kalpoja ar mērķi sagādāt labu izklaidi.

PSRS kopš 1952. gada, iestājoties Starptautiskajā Olimpiskajā komitejā, sports ieņēma nozīmīgu lomu valsts iekšpolitikā un ārpolitikā, tam kļūstot par vienu no veidiem ar kura palīdzību pasaulei demonstrēt sociālistiskās sistēmas pārkumu pār kapitālistisko. Tā kā PSRS mērķis starptautiskajā sportā bija uzvara, it īpaši Olimpiskajās spēlēs, konkrēto sporta veidu attīstību no valsts iestāžu puses, lielākoties, noteica tā esamība vai neesamība Olimpisko spēļu programmā.

1964. gadā kamaniņu sports trīs disciplīnās, sieviešu, vīriešu, vīriešu divnieks, tika iekļauts Insbrukas ziemas olimpisko spēļu programmā, tādejādi PSRS, tostarp Latvijas PSR, sporta biedrību un entuziastu vidū aizsākot interesi par tehniski sarežģīto spora veidu. PSRS pēc Austrumeiropas bloka valstu: VDR, Polijas, Čehoslovākijas parauga, kur kamaniņu sporta pēc Pirmā pasaules kara bija attīstījies par sporta veidu ar tam nepieciešamo infrastruktūru, uzsāka kamaniņu konstruēšanu un trašu būvniecību. Pēc 1969. gadā PSRS Ministru Padomes FKSK izteiktā lēmuma par nepieciešamību attīstīt kamaniņu sportu un PSRS FKSK Bobsleja un kamaniņu sporta federācijas dibināšanas, PSRS tika radīti labvēlīgi apstākļi kamaniņu sporta attīstībai, kā rezultātā lielākajā daļā padomju sociālistisko republiku aizsākās kamaniņu sports, taču ilgtermiņā šī sporta veida attīstība un nostiprināšanās bija katras republika individuāls darbs.

Kamaniņu sporta kā sporta veida tapšana un iedzīvināšana Latvijas PSR saistīta ar laika periodu no 1960. gadu otrās puses līdz 1973. gadam. Apvienojot kamaniņu sporta cienītājus, 1968. gadā tika dibināta Latvijas PSR Bobsleja un kamaniņu sporta organizācijas komiteja, kura 1971. gadā ieguva federācijas statusu. Bobsleja un kamaniņu organizācijas komitejas darbības laikā Latvijas PSR tika aizsākti nozīmīgi projekti sporta veida turpmākā attīstībā. Izprotot kamaniņu trases nozīmi sporta veida attīstībai, ar organizācijas komitejas atbalstu sabiedriskā kārtā Latvijas PSR tapa 5 dabīgā ledus kamaniņu trases, no kurām Cēsu "Cīrulīšu" trase pēc otrās izbūves kārtas 1972. gadā atbilda starptautisko un PSRS mēroga sacensību rīkošanai. Pateicoties attīstītajai kamaniņu sporta infrastruktūrai Latvijas PSR tika izstrādāts sacensību kalendārs un treniņu

metodika, gan vasaras, gan ziemas periodam. Taču vēl joprojām kamaniņu sporta funkcionāru vidū nebija vienots redzējums par sporta veida attīstības perspektīvām Latvijas PSR. Kamaniņu sports, galvenokārt, koncentrējās rūpnīcu un fabriku sporta klubos, kur paši sportisti varēja sev izgatavot kamanas, tādejādi sporta veidam netika piesaistīta jaunatne. Ievērojamākās kamaniņu sporta bāzes, Cēsu “Cīrulišu” trases, pilnveidošanas un darbība balstījās uz entuziastu spēkiem, nespējot nokārtot juridiskas formalitātes, tai nebija nedz saimnieka, nedz finansiālu līdzekļu tās darbībai un attīstībai.

1973. gadā kamaniņu sporta attīstību Latvijas PSR uzņēmās BSB “Vārpa”, tai uzņemoties Latvijas PSR kamaniņu sporta izlases organizēšanu PSRS mēroga sacensībām, saimnieka godu Cēsu “Cīrulišu” trasē un organizēt Cēsīs, Ogrē bērnu un jauniešu treniņu grupas kamaniņu sportā. Ar 1973. gadu Latvijas PSR kamaniņu sportisti un treneri pakāpeniski tika iekļauti PSRS izlasē un līdz pat 1984. gadam bija tās pamats gan sportistu skaitā ziņā, gan pēc uzrādītajiem rezultātiem. No 1973. līdz 1984. gadam Latvijas PSR kamaniņu sportisti PSRS izlases sastāvā no PSRS godalgotajām vietām Olimpiskajās spēlēs izcīnīja 40 % , pasaules meistarsacīkstēs 57 % , bet Eiropas 50 %. Latviešu kamaniņu sportistu izaugsmei starptautiskajā sporta arēnā par labu nāca ne tikai Latvijas PSR attīstītā kamaniņu sporta infrastruktūra, bet arī kamanu rūpnieciska ražošana un izmaiņas to konstrukcijā un materiālā, kas tās padarīja aerodinamiskākas. Latvijas PSR kamaniņu sportistu sasniegumi starptautiskajās sacensībās un latviešu loma sākot ar 1980.gadu bobsleja attīstībā PSRS 1982. gadā rezultējās ar PSRS sporta vadības lēmumu par labu pirmās mākslīgā ledus trases būvniecībai PSRS Latvijas PSR.

Pēc 1984. gada ziemas olimpiskajām spēlēm strauji samazinājās latviešu skaits un uzrādītie rezultāti PSRS kamaniņu sporta izlasē, Latvijas PSR sportistiem neierindojoties starptautiskajās sacensībās godalgotajās vietās. Par galvenajiem iemesliem jāmin Valda Tilika atļaušanu no PSRS kamaniņu sporta izlases trenera amata, kurš iepriekšējos gados aktīvi bija strādājis pie Latvijas PSR kamaniņu sportistu fiziskās sagatavotības sacensībām un kamanu konstrukciju uzlabošanas, kā arī bobsleja aizsākumu PSRS, tam pievēršoties vairākiem kamaniņu sporta funkcionāriem, un kamaniņu sportā tobrīd notika paaudžu maiņa, karjeru beidzot vadošajiem Latvijas PSR kamaniņu sportistiem. Neviennozīmīgi tiek vērtēta arī trenera E. Guršpona treniņu sistēmas maiņa Latvijas PSR, kā rezultātā sportistiem samazinājās slodze. 1986. gadā darbu uzsākot mākslīgā ledus kamaniņu sporta un bobsleja trasei Siguldā, kamaniņu sports Latvijas PSR uzsāka koncentrāciju Siguldā, savu nozīmi zaudējot dabīgā ledus trasēm Cēsīs un Ogrē.

Kopumā Latvijas PSR kamaniņu sporta mantojums un tradīcija, ir ļāvusi šobrīd Latvijas sportistiem saglabāt vietu šīs sporta veida elitē pasaulē, kā vienu no svarīgākajiem faktoriem minot mākslīgā ledus trases atrašanos Latvijā.

IZMANTOTO AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

I AVOTI

1. Npublicētie

1.1. Latvijas Nacionālais arhīvs Latvijas Valsts arhīvs (LNA LVA)

1. LNA LVA, fonds nr. 982 (Latvijas PSR Valsts Fiziskās kultūras un sporta komiteja un Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Sporta pārvalde), apraksts nr. 9 (Kanceleja, plānu finanšu d., grāmatvedība, celtniecības un ekspluatācijas d., organizatoriskā darba d. 1968-2009), lieta nr. 1323 (Kamaniņu federācijas sēžu protokoli 1969.-1970.g.).
2. LNA LVA, fonds nr. 982 (Latvijas PSR Valsts Fiziskās kultūras un sporta komiteja un Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Sporta pārvalde), apraksts nr. 9 (Kanceleja, plānu finanšu d., grāmatvedība, celtniecības un ekspluatācijas d., organizatoriskā darba d. 1968-2009), lieta nr.1324 (Pesheniye plenuma federatsii y 11 dekabrya 1975 g i protokoly zasedaniy prezidiiuma federatsii. 18 dekabrya 1975 g - 12 oklebre 1978 g.).
3. LNA LVA, fonds nr. 982 (Latvijas PSR Valsts Fiziskās kultūras un sporta komiteja un Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Sporta pārvalde), apraksts nr. 9 (Kanceleja, plānu finanšu d., grāmatvedība, celtniecības un ekspluatācijas d., organizatoriskā darba d. 1968-2009), lieta nr.1325 (Cvedeniya o prodiannoy rabote federatsii za period 1968-1972).
4. LNA LVA, fonds nr. 982 (Latvijas PSR Valsts Fiziskās kultūras un sporta komiteja un Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Sporta pārvalde), apraksts nr. 9 (Kanceleja, plānu finanšu d., grāmatvedība, celtniecības un ekspluatācijas d., organizatoriskā darba d. 1968-2009), lieta nr.1836 (Postanovleniye plenuma federatsii y 28.03.80 i protokoly zasedaniy federatsii 1978,1979 g).
5. LNA LVA, fonds nr. 101 (Latvijas Komunistiskās partijas Centrālā Komiteja), apraksts nr. 38 (Plēnumu un biroja sēžu protokoli, stenogrammas, sarakste, atskaites u.c. 1974. gads), lieta nr. 127 (Izziņas, informācija par veselības aizsardzību, sociālo nodrošināšanu, zinātni, mācību iestādēm un sporta masu darbu).

1.2. Latvijas Nacionālais arhīvs Siguldas zonālais valsts arhīvs (LNA SZVA)

1. LNA SZVA, fonds nr. 15 (Siguldas pilsētas dome. Rīgas rajons), apraksts nr.1 (Rīgas rajona Siguldas pilsētas TDP Izpildkomiteja), lieta nr. 480 (Tautas deputātu padomes Izpildkomitejas sēžu protokoli 1982.gads.).
2. LNA SZVA, fonds nr. 399 (Valsts mācību un treniņu centrs kamaniņu sportā un bobslejā "Sigulda". Latvijas Republikas MP Fiziskās kultūras un Sporta komiteja), apraksts nr. 1 (Valsts mācību un treniņu centrs kamaniņu sportā un bobslejā "Sigulda"), lieta nr. 3 (Apstiprinātie štatū saraksti 1986.gadam).
3. LNA SZVA, fonds nr. 399 (Valsts mācību un treniņu centrs kamaniņu sportā un bobslejā "Sigulda". Latvijas Republikas MP Fiziskās kultūras un Sporta komiteja), apraksts nr. 1 (Valsts mācību un treniņu centrs kamaniņu sportā un bobslejā "Sigulda"), lieta nr. 15 (Balance ar pielikumiem par 1990.gadu).
4. LNA SZVA, fonds nr. 399 (Valsts mācību un treniņu centrs kamaniņu sportā un bobslejā "Sigulda". Latvijas Republikas MP Fiziskās kultūras un Sporta komiteja), apraksts nr. 1 (Valsts mācību un treniņu centrs kamaniņu sportā un bobslejā "Sigulda"), lieta nr. 16 (Balance ar pielikumiem par 1991.gadu)

1.3. Cēsu Vēstures un mākslas muzejs (CVMM)

1. CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM Ri 117416 (Afiša), 1 lp.
2. CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117415 (Dokumentu mape. Kamaniņu trases ierīkošanas dokumentācija), 15 lp.
1. CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117423 (Rokraksts. Daiņa Odziņa atmiņas par kamaniņu sporta trenera darbu.), 17 lp.
2. CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117424 (Rokraksts. Daiņa Odziņa atmiņas par “Cīrulīšu” kamaniņu trases būvniecības darbiem 1982.gadā.), 8 lp.
3. CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 117425 (Rokraksts. Daiņa Odziņa materiālu apkopojums par kamaniņu sportistiem Cēsīs.), 57 lp.
4. CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM Ri 115259 (Rokraksts. Daiņa Odziņa pieraksti par kamaniņu sporta vēsturi, par “Cīrulīšu” kamaniņu trasi, sportistiem un treneriem.), 29 lp.

1.4. Atmiņas

1. Juris Ivars Čivčs. Stāsts par Siguldas Bobsleja un kamaniņu trases tapšanas gaitu.
2. Intervija ar Juri Ivaru Čivču, Sigulda, 29.11.2019

2. Publicētie

1. OZOLS, MĀRIS. Kamaniņu sports. Rīga: 1970, 87 lpp.
2. PSKP XXIV Kongresa direktīvas par PSRS tautas saimniecības attīstības piecgadu plānu 1971.-1975.gadam. Rīga 1971, 82 lpp.

Prese

1. A.A. Eiropas zelts un bronza. In: Dzimtenes Balss, 22.01.1976., 7.lpp.
2. AĻEKSEJEVS, S. Kamaniņu neolimpiskajā trasēs. In: Rīgas Balss, 04.11.1980., 7.lpp.
3. ANDRS, A. “Grenobla” pie Ļeņingradas. In: Padomju Jaunatne, 15.03.1968., 3.lpp.
4. Arvien tuvāk pjedestālam. In: Padomju Jaunatne, 18.02.1975., 2.lpp.
5. Atklāta kamaniņu un bobsleja trase. In: Padomju Jaunatne, 30.12.1986., 1.lpp.
6. AUZIŅŠ, VILNIS. Kamaniņas cirtīsim vasarā. In: Padomju Students, 16.05.1968., 4.lpp.
7. AUZIŅŠ, VILNIS. Kamaniņu trasē Cēsīs. In: Padomju Ceļš, 30.03.1971., 4.lpp.
8. AUZIŅŠ, VILNIS. Ledus trasēs. In: Padomju Ceļš, 27.01.1971., 4.lpp.
9. B. A. Kamaniņu sports. In: Sports, 12.02.1976., 2.-3.lpp.
10. Bravo, Vera! Bravo, Ingrīda! In: Rīgas Balss, 18.02.1980., 7.lpp.
11. BUĶE, GUNTA. Kamaniņu sports “dullo” prieks 4. In: Jūrmala, 26.03.1983., 3.lpp.
12. CAUNE, DAINIS. Puteņa trajektorijā. In: Liesma, 01.11.1981., 31.lpp.
13. CAUNE, DAINIS. Vīrs 50 kamanu gadus. In: Sports, 12.2018., 7.-11.lpp.
14. Dažos vārdos. In: Laiks, 19.03.1977., 6.lpp.
15. Dažos vārdos. In: Laiks, 20.02.1980., 6.lpp.
16. Eiropas ātrākās kamanas. In: Cīņa, 04.02.1986., 4.lpp.
17. FEDERE, I. Jauna kamaniņu trase. In: Padomju Druva, 28.02.1970., 4.lpp.
18. GROSBERGA, SANDRA. Latvijas kamaniņu sportam 50. In: Sports. 12.02.2018., 45.lpp.
19. HAČKOVANANS, H. Olimpiskā debija. Padomju kamaniņu sporta šūpulis – Latvija. In: Rīgas Balss, 03.12.1971., 6.lpp.
20. IRBINS, E. RO – 69. In: Jaunatnes Inženieris, 10.04.1969., 4.lpp.
21. JANSONS, ATIS. Neļķes, pavēle un skaistā pelnrušķīte. In: Padomju Jaunatne, 30.01.1972., 6.lpp.
22. Jauna sporta federācija. In: Rīgas Balss, 02.10.1969., 5.lpp.
23. Kamaniņu sports. In: Cīņa, 22.01.1975., 3.lpp.

24. Kamaniņu sports. In: Padomju Jaunatne, 28.01.1987., 3.lpp.
25. Kamaniņu sports. In: Rīgas Balss, 11.02.1983., 7.lpp.
26. Kamaniņu sports. In: Rīgas Balss, 16.02.1989., 6.lpp.
27. Kamaniņu sports. In: Rīgas Balss, 18.02.1982., 7.lpp.
28. Kamaniņu sports. In: Rīgas Balss, 20.12.1989., 11.lpp.
29. KARPUŠKINS, V. Gan būvēt, gan rekonstruēt... In: Rīgas Balss, 05.07.1989., 6.lpp.
30. KEISLERS, GUNTIS. Aicinājums. In: Padomju Jaunatne, 17.09.1988., 1.lpp.
31. KEISELS, GUNTIS. Februāris. Olimpiskais mēnesis. In: Padomju Jaunatne, 06.03.1984., 2.lpp.
32. KEISELS, GUNTIS. Pirms astotās cerību ziemas. In: Padomju Jaunatne, 20.07.1985., 2.lpp.
33. KREIPĀNS, ANATOLIJS. Atskaņas no Jeņisejas krastiem -1. In: Padomju Jaunatne, 19.03.1986., 2.lpp.
34. KREIPĀNS, ANATOLIJS. Kamaniņas slīd – dzīve turpinās. In: Latvijas Jaunatne, 15.02.1990., 3.lpp.
35. KREIPĀNS, ANATOLIJS. No Krasnojarskas līdz Siguldai un tālāk. In: Latvijas Jaunatne, 13.03.1990., 3.lpp.
36. KREIPĀNS, ANATOLIJS. Zvaigznes ragavās Siguldas trasē. In: Latvijas Jaunatne, 26.11.1991., 3.lpp.
37. KUNDZIŅŠ, A. Bobslejs? Bobslejs! Bobslejs... In: Padomju Jaunatne, 19.10.1980., 7.lpp.
38. KUZŅECOVA, I. Kamaniņas pēc pasūtījuma. In: Komunisma Rīts, 25.11.1982., 3.lpp.
39. KUNDZIŅŠ, ALFRĒDS. Kas Grūtumu panes, dabū vieglumu. In: Padomju Jaunatne, 08.01.1978., 6.lpp.
40. Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijā. In: Padomju Jaunatne, 15.03.1978., 1.lpp.
41. Latvijas PSR Rakstnieku savienības valdes plēnums ar republikas Arhitektu, Dizaineru, Kinematogrāfistu, Komponistu, Mākslinieku, Teātra darbinieku, Žurnālistu savienību vadītāju un ekspertu piedalīšanos. Rezolūcija. In: Padomju Jaunatne, 11.06.1988., 7.lpp.
42. Latvieši ziemas olimpiādē. In: Londonas Avīze, 19.03.1976., 3.lpp.
43. LĒVALDE, RITA. Pa asfaltu un ūdeni ar kamaniņām. In: Padomju Jaunatne, 03.08.1969., 6.lpp.
44. MARISS, A. Grācija, veiklība spēks. In: Dzimtenes Balss, 03.10.1985., 8.lpp.
45. MATULIS, JĀNIS. Pasaules čempionāts Siguldā nenotiks. In: Diena, 17.01.1991., 2.lpp.
46. Mājinieku pārākums. In: Cīņa, 06.02.1979., 4.lpp.
47. MILLERE, DACE. Uzņemos atbildību. In: Sports, 22.02.1994., 5.lpp.

48. Nedēļas laureāti. In: Padomju Jaunatne, 23.02.1982., 3.lpp.
49. No Imstas uz Kenzgszē. In: Rīgas Balss, 07.02.1974., 8.lpp.
50. ODZIŅŠ, DAINIS. Ogres trasē neveicās. In: Padomju Druva, 07.02.1976., 4.lpp.
51. ODZIŅŠ, DAINIS. Septiņas sezonas kamaniņu trasē. In: Padomju Druva, 13.04.1976., 4.lpp.
52. Olimpisko spēļu dalībnieks gatavo maiņu. In: Ļeņina Karogs, 07.04.1979., 3.lpp.
53. OZOLS, MĀRIS. Kurss uz pasaules meistarsacīkstēm. In: Cīņa, 19.09.1969., 4.lpp.
54. OZOLS, MĀRIS. Lai deg kopīgais uguns! In: Cīņa, 27.11.1969., 4.lpp.
55. OZOLS, MĀRIS. Lai kamanām zelta slieces... In: Padomju Jaunatne, 03.03.1974., 6.lpp.
56. OZOLS, MĀRIS. Olimpiskās kalnu kamaniņas. In: Liesma, 01.03.1968., 4. lpp.
57. OZOLS, MĀRIS. Vai būtu iemesls gulēt uz lauriem? In: Cīņa, 19.03.1968., 4.lpp.
58. PAVASARA, L. Murjānos – jauna trase. In: Darba Balss, 09.09.1978., 4.lpp.
59. P-E. Sports. In: Dzimtenes Vēstnesis, 13.03.1913., 6.lpp.
60. Rīdzinieki 6. un 7. vietā. Ātrākās bija mājinieku kamaniņas. In: Rīgas Balss, 14.02.1977., 6.lpp.
61. Rīdzinieku ekipāža - starp sešām labākajām. In: Rīgas Balss, 30.01.1979., 7.lpp.
62. Rīdzinieku kamaniņas slīd ātrāk. In: Rīgas Balss, 19.02.1974., 5.lpp.
63. ROBEŽNIEKS, J. Tradīcijas turpinājums. In: Zvaigzne, 20.07.1984., 25.-26.lpp.
64. PSRS izlasē arī rīdzinieki. In: Rīgas Balss, 07.02.1973., 5.lpp.
65. Sarajevas vietā – Sigulda. In: Neatkarīgā Cīņa, 14.11.1991., 4.lpp.
66. Septiņas detālas un labas domas. In: Sports, 02.2012. Pieejams: <https://www.sporto.lv/sporta-veidi/ziemas-sports/septinas-detalas-un-labas-domas/> (skatīts: 03.05.2020.)
67. SERDĀNS, VIESTURS. Kā iespējams augt. In: Padomju Jaunatne, 15.11.1981., 6.lpp.
68. SERDĀNS, VIESTURS. Virāžas... In: Padomju Jaunatne, 18.11.1983., 3.lpp.
69. Sports. In: Dzimtenes Balss, 17.03.1983., 2.lpp.
70. SPARS, A., Vai būs medaļas? In: Padomju Jaunatne, 01.01.1976., 6.lpp.
71. Starptautiskais kongresā par Siguldas trasi. In: Dzimtenes Balss, 12.04.1984., 2.lpp.
72. Sveicam! Sveicam! Sveicam! In: Padomju Jaunatne, 24.01.1978., 2.lpp.
73. Tiesu sludinājumi. In: Valdības Vēstnesis, 28.11.1931., 2.lpp.
74. TILIKS, VALDIS. Atmiņas par kamaniņu sportu. In: Pavalstnieks, 08.03.1994., 7.lpp.
75. TILIKS, VALDIS. Pārdomas pēc olimpiādes. In: Pavalstnieks, 08.03.1994., 7.lpp.
76. TREIMANIS, T. Kamaniņu sporta attīstība. In: Padomju Druvas, 12.03.1981., 4.lpp.
77. Trīs medaļas Hamarstrandā. In: Rīgas Balss, 13.02.1978., 7.lpp.

78. Trīs rīdzinieki - Pasaules čempioni. In: Cīņa, 24.01.1978., 4.lpp.
79. VDR sportistu triumfs. In: Rīgas Balss, 12.02.1973., 5.lpp.
80. Visi čempioni no VDR. In: Rīgas Balss, 20.02.1973., 5.lpp.
81. ZARIŅŠ, E. Siguldas trases ikdiena. In: Rīgas Balss, 03.03.1989., 11.lpp.
82. Zozuļai šoreiz bronza. In: Padomju Jaunatne, 10.02.1981., 2.lpp.

II LITERATŪRA

1. APINE, RITA, KEISELS, GUNTIS, CAUNE, DAINIS... Latvijas olimpiskā vēsture: no Stokholmas līdz Soltleiksitijai. Rīga 2003, 367 lpp.
2. AUZIŅŠ, VILNIS (sast.). LPSR kamaniņu sports – 1978. Rīga 1979, 10 lpp.
3. CAUNE, ANDIS. Rīgas Pārdaugava pirms 100 gadiem. Rīga 2012, 278 lpp.
4. CAUNE, DAINIS, ZEMBERGS, MĀRIS. Latvijas bobsleja olimpiādes. Rīga 2016, 256 lpp.
5. D'AGATI, PHILIP. The Cold War and the 1984 Olympic Games. A Soviet - American Surrogate War. New York 2013, p. 197
6. GRĀVĪTIS, ULDIS. Jaunā dzīve – pēc padomju likumiem. In: Guntis Kreisels (red). Latvijas sporta lepnums. Notikumi, personības, procesi. Rīga 2018, 78. - 81.lpp.
7. GRĀVĪTIS, ULDIS. Latvijas sports un sportisti pasaules kontekstā. In: Stradiņš, Jānis (ed.) Latvija un latvieši : akadēmiskie raksti. I sējums. Rīga 2018, 689.- 701. lpp.
8. GRĀVĪTIS, ULDIS. Senais karogs, jaunas vēsmas. In: Kreisels, Guntis (red). Latvijas sporta lepnums. Notikumi, personības, procesi. Rīga 2018, 242. - 245.lpp.
9. GRĀVĪTIS, ULDIS. Sports neatkarīgajā Latvijā (1991 - 2018). In: Kreisels, Guntis (red). Latvijas sporta lepnums. Notikumi, personības, procesi. Rīga 2018, 270.-273.lpp.
10. IECELNIECE, MARIJA. Murjāņi - Latvijas sporta (zelta) ādere. In: Kreisels, Guntis (red). Latvijas sporta lepnums. Notikumi, personības, procesi. Rīga 2018, 142. – 145.lpp.
11. KEHRIS, ĒRIKS. Divi vienās kamanās. Rīga 1980, 43 lpp.
12. KEHRIS, ĒRIKS, ĶĪSE, ANNA, FORANDS, ILGVARS. Latvijas sporta vēsture. Rīga 1994, 330 lpp.
13. LANCERS, JĀNIS. Būvniecība Latvijā 1918 - 2018. Būvniecība Latvijas PSR no 1945. līdz 1990. gadam. Rīga 2018, 488 lpp.
14. LEVINSON, DAVID, CHRISTENSE, KAREN (ed.). Encyclopedia of World sport. From ancient time to the present. New York, Oxford 1999, p. 488
15. MATULIS, JĀNIS. Vērtīgākais PSRS mantojums. In: Kreisels Guntis (red). Latvijas sporta lepnums. Notikumi, personības, procesi. Rīga 2018, 222. - 225.lpp.

16. NAURIGHT, JOHN, PARRISH, CHARLES (ed.). Sports around the World: History, Culture, and Practice. Volume 4. Santa Barbara 2012, p.469
17. O'MAHONY, MIKE. Sport in the USSR. Physical Culture – Visual Culture. London 2006, p. 221
18. POPE, STEVEN WAYNE, NAURINGH, JOHN (ed.). Routledge companion to sports history. London and New York 2012, p. 655
19. RIORDAN, JAMES. The Impact of Communism on Sport. In: Historical Social Research. 2007, Nr.1., p. 100.-115.
20. SENN, ALFRED ERICH. "Sport – ty mir". In: Latvijas vēsturnieku komisijas raksti. Latvija un Austrumeiropa 20.gadsimta 60. - 80.gados. 2007, Nr.20., 205. – 212.lpp.
21. SOLIMA, MAIRITA. Bobsleja uvertīra. Rīga 1982, 33 lpp.
22. STAGIS, ANDRIS. Latvijas sports: enciklopēdija par Latvijas sportistu nozīmīgākajiem panākumiem. Rīga 2011, 79 lpp.
23. ŠĶERBINSKIS, VALTERS. Bobsleja pirmie soļi 20.gs sākumā. In: Latvijas Arhīvi,200, Nr.1, 90. – 95.lpp.
24. VĪTOLA, IEVA. (sast.). Kņazi Kropotniki un Sigulda. Sigulda 2013, 39 lpp.

PIELIKUMS

1.pielikums

Fragmenti no intervijas ar Siguldas PMK valdes locekli Juri Ivaru Čivču

M.A. Tā kā Siguldas mākslīgā ledus trases celtniecības vieta bija izvēlēta Gaujas Nacionālā parka teritorijā, vai tas ietekmēja trases būvdarbus un ja jā, tad kā?

J.I.Č. Plāns kā celtniecības gaitā saudzīgāk izturēsies pret apkārtējo dabu un floru bija iekļauts pašā projektā. Lielākās problēmas saistījās ar koku aizsardzību, lai aizsargātu 4 - 5 ozolus, tika pielāgotas virāžas un estakādes, bet tā kā koks nemīl ka viņu sāk apčubināt, aprakt un pēc 3 – 4 gadiem tie nokalta. Lielākā problēma bija ar noslīdeņiem, jo Gaujas krastā, nogāzēs ir tāds delūdijs slānis, kuram raksturīga neliela augsnes kārtā un tad māls ar grunti. Cīņā ar noslīdeņiem un avotiem, bija jānostiprina augsne.

...

M.A. Par Siguldas mākslīgā ledus trases celtniecības darbu veicējiem literatūrā minēts ne tikai Siguldas PMK, bet arī Dienvidslāvijas uzņēmums “Graming”, kādēļ trases celtniecībai tika piesaistīta Dienvidslāvijas firma un, kā ritēja sadarbība pie trases tapšanas?

J.I.Č. Viss tika būvēts Latvijā. Dienvidslāvijas firma uzbūvēja reni uz gataviem balstiem, kopumā veicot aptuveni 10 % no visiem darbu apjomiem. Dienvidslāvijas firmai bija pieredze no olimpiskās trases būvniecības Sarajevā. Viņi bija saglabājuši renes būvdarbiem nepieciešamo sarežģīto aprīkojumu. Kā arī, piemēram, Vācijas sporta uzņēmums projektēja tikai reni, bet galvenais arhitekts Rimša pārējo infrastruktūru - starta māju, aukstuma māju, finiša māju.”

...

M.A. Šāda veida objekta celtniecība Siguldā nozīmēja, ka pilsētai nāksies uzņemt PSRS un pasaules mēroga sacensības gan kamaniņu sportā, gan bobslejā, kā pilsēta bija plānojusi attīstīt savu infrastruktūru, vai bija plānotas izbūvēt, piemēram, viesnīcas sportistu un līdzjutēju uzņemšanai?

J.I.Č. Redziet, tur atkal uzdarbojās savā ziņā pieredzes trūkums, negribēšana, piearšanās. Kad uzbūvēja kamaniņu un bobsleja trasi bija paredzēts projekts nākošai attīstībai – viesnīcām, sporta kompleksam. Sigulda meklēja kādas 3 - 4 vietas, taču tā arī to vietu neatrada. Tajā laikā tā bija Padomju Savienības nauda, ja viņa te būtu ieguldīta, uzbūvējot sporta zāles un viesnīcas, tad kas padusē to aiznest nevar, bet tai laikā sabiedrība bija tāda sašūmējusies.

Stāsts par Siguldas Bobsleja un kamaniņu trases tapšanas gaitu

Siguldas Bobsleja un kamaniņu trase ir unikāla, sarežģīta inženiertehniska būve, kādu pasaulē nav daudz. Tā ir starptautiski augstu novērtēta, tādēļ šeit patstāvīgi notiek pasaules mēroga sacensības.

Par trases tapšanas vēsturi ir daudz dažādu nostāstu, taču es gribētu izteikt savu versiju, jo esmu piedalījies visos trases tapšanas notikumos no pirmsākumiem līdz pēdējās naglas iedzišanai, kā mēdz teikt celtnieki.

Siguldas Bobsleja un kamaniņu trases celtniecības pirmsākumi meklējami 20.gs. 80. gadu sākumā, strīdos un diskusijās ar Maskavas funkcionāriem, kur jābūt vienīgajai trasei Padomju Savienībā – Ļeņingradā (tagadējā Sanktpēterburgā) vai Siguldā? Mazās Latvijas un Siguldas svaru kausi izrādījās smagāki, jo tolaik Latvija bija lielākais balsts PSRS bobsleja un kamaniņu sportā. Pārsvārā visas šo sporta veidu komandas veidoja Latvijas sportisti.

Kad tika pieņemts lēmums par trases atrašanās vietu (1982. gada 22. martā pieņemts Latvijas PSR Ministru Padomes lēmums Nr.149 "Par kamaniņu bobsleja trases celtniecību Siguldā"), sākās konkrēts darbs pie trases projektēšanas. Pēc ilgām pārrunām līgums par trases renes projektēšanu tika noslēgts ar Leipcigas (Vācija) arhitektiem, kuriem bija laba pieredze vairāku trašu projektēšanā citur pasaulē. Savukārt projekta vadīšana un tehniskā projektēšana tika uzticēta Latvijas institūtam "Rūpnīcprojekts".

Siguldas PMK (Pārvietojamā mehanizētā kolonna) sāka sagatavošanās darbus Bobsleja un kamaniņu trases būvdarbiem. Tik sarežģītu būvi Siguldas celtnieki nebija pieredzējuši, bet tolaik jau neviens nejautāja, vai tu vari. Plānošanas darbinieki deva uzdevumu, ko bez ierunām bija jāpilda. Celtniekiem bija lepnums par to, ka jāpaveic kaut kas tāds, ko citi nav darījuši un varbūt nekad nedarīs.

Būvdarbi notika sarežģītos apstākļos – Gaujas senleja ar tās stāvajām nogāzēm ir pilna ar avotiem, grunts slānis līdz cietajiem iežiem ir plāns. Tiklīdz tas tiek traucēts, rodas nogruvumi un noslīdējumi. Likās, ka pati daba pretojās iejaukšanās procesam. Ainavas un koku saglabāšanas nolūkos pie trases tika uzbūvēti vairāki tilti un estakādes. Lai varētu nodrošināt trases augstumu ap 100m starp startu un finišu, bija nepieciešams mākslīgi paaugstināt vīriešu starta vietu kamaniņām un bobiem, uzbūvējot daudzstāvu ēku Pirtnieka kalna galā.

Savukārt Bobsleja un kamaniņu trases galvenā elementa – renes ar mākslīgā ledus segumu – celtniecība tika uzticēta bijušās Dienvidslāvijas firmai "Graming" no Sarajevas, jo viņiem bija pieredze pēc olimpiskās trases būvniecības Sarajevā. Viņi bija saglabājuši renes būvdarbiem nepieciešamo sarežģīto aprīkojumu. Jāpiemin, ka darbs, ko veica firma "Graming", veidoja tikai 10% no visu darbu apjoma.

Skeptiķi neticēja, ka, 1986. gada 21. maijā sākot trases betonēšanas darbus, jau tā paša gada rudenī trase būs lietošanas kārtībā. Bet tā notika, jo 1986. gada 28. decembrī Siguldas Bobsleja un kamaniņu trase tika svinīgi atklāta. Pirmie trasi izmēģināja olimpiskā čempione kamaniņu sportā Vera Zozuļa un trases celtnieki, kuri izbrauca trasi ar speciālo bobu "vučko". Toreiz bija pabeigta tikai trases pirmā kārtā ar uzbūvētām 13 virāžām. Būvdarbi turpinājās vīriešu starta ēkā un estakādē zem trīs papildvirāžām.

Siguldas Bobsleja un kamaniņu trases celtniecība bija uzmanības lokā visā Latvijā, to regulāri apmeklēja arī sporta jomas vadītāji no Maskavas. 1985. gada septembrī trases būvniecību vērtēja Starptautiskās kamaniņu sporta federācijas (FIL) prezidents Bertis Izatičs, kura atzinums bija šāds: "Trase ir brīnišķīgā vietā, kāds miers un skaistums valda jūsu Siguldā. Esmu pārliecinājies, ka te ir padomāts par visu: gan par sportistiem, gan par skatītājiem. Šķiet, ka trase būs labākā pasaulē."

Siguldas Bobsleja un kamaniņu trase pilnībā tika pabeigta 1988. gada pavasarī. Tad varēja sākt organizēt pasaules mēroga sacensības, kurās neizpalika augsti rezultāti arī pašmāju sportistiem – olimpiskajiem čempioniem Jānim Ķipuram, Verai Zozuļai, kā arī citu sacensību laureātiem – Zintim Ekmanim, Mārim Poikānam. Par trases īsteno krusttēvu būtu jāsauc bobslejistu treneri Rolandu Upatnieku, kurš ir ieguldījis lielu enerģiju sarunās par trases vietas izvēli, kā arī trases tapšanā.

Par Siguldas Bobsleja un kamaniņu trases izcili paveikto darbu (tāds definējums bija PSRS Ministru padomes 1991. gada 9. augusta lēmumā Nr.573) vairāki trases projektētāji, celtnieki un citi, kas bija cieši saistīti ar trases tapšanu, saņēma apbalvojumus – PSRS valsts prēmijas. Tostarp arī siguldieši – Jura Ivars Čivčs, Gerards Daņilēvičs, Ilmārs Brumanis, Māris Vītols, Henriks Pirags un Laimonis Teteris. Vai bez Bobsleja un kamaniņu trases mēs šodien varētu lepoties ar Siguldu kā Latvijas ziemas sporta veidu galvaspilsētu?

Trases būvdarbu ģenerāluzņēmējs
SIA "Siguldas celtnieks" valdes loceklis
Jura Ivars Čivčs

(Jura Ivara Čivča personīgais arhīvs)

Latvijas PSR kamaniņu sportisti

3.1.att. 1967. gada sacensības kamaniņu sportā. Tuvplānā redzamas dalībnieku pašgatavotās kamanas. (CVMM, kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CMzp 41649:7)

3.2..att. Pirmā Latvijas PSR izlase starptautiskajās sacensībās Ļeņingradā (1968.gads). Otrajā rindā (no kreisās) I. Bērziņš, J. Jēkabsons, O. Palejs, J. Eizenbergs, A. Sīlis, J. Ozols, J. Vazdkis. Pirmajā rindā V. Auziņš, R. Bērziņš, I. Vaitkuse, R. Lēvalde, J. Markēviča. (AUZIŅŠ, VILNIS (sast.). LPSR kamanīņu sports – 1978. Rīga 1979, 4. lpp.)

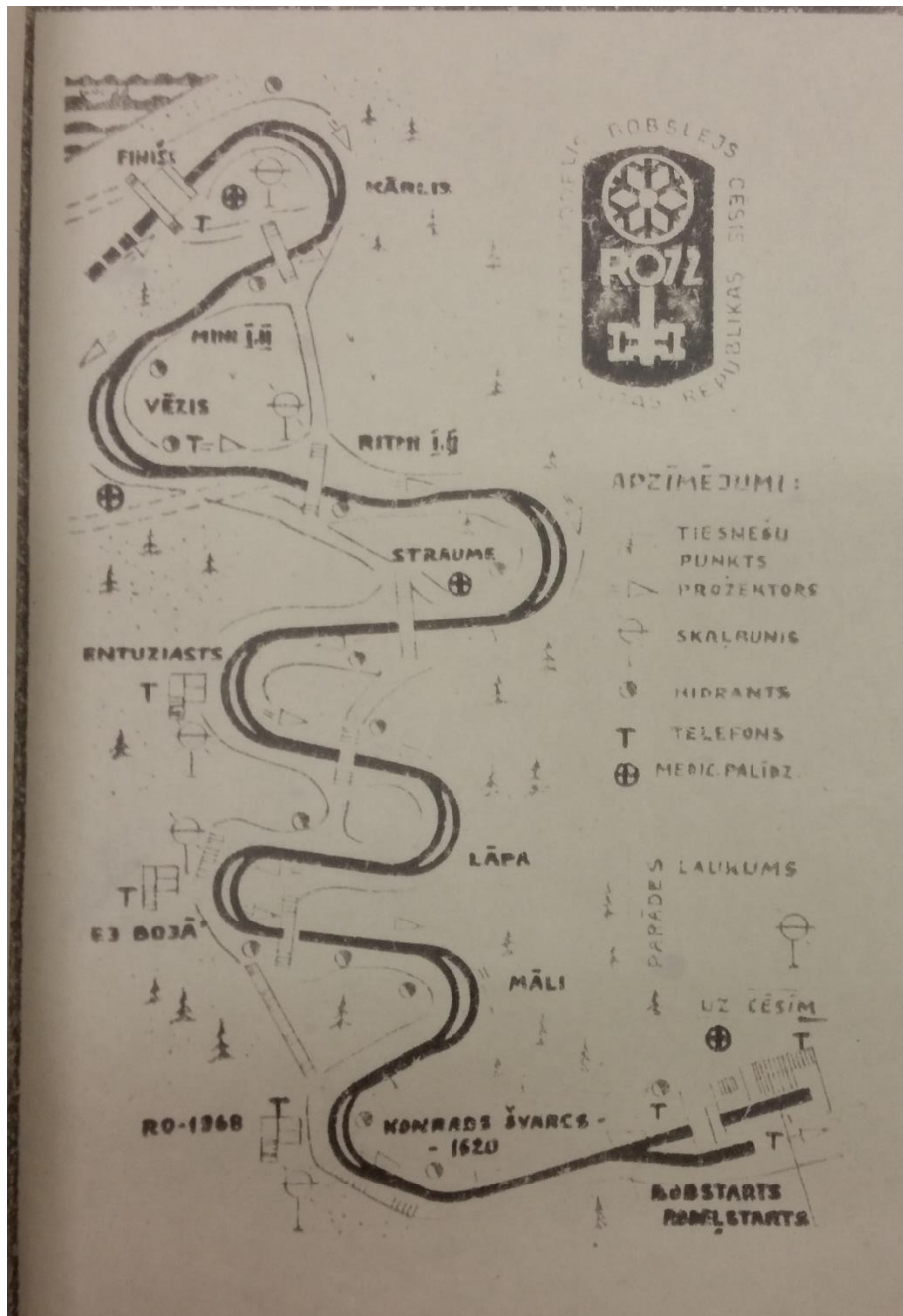
Cēsu "Cīrulīšu" kamaniņu trase

4.1. att. Starta estakāde "Cīrulīšu" kamaniņu trasē (1972.gads) (CVMM. Kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CMzp 41649:14)

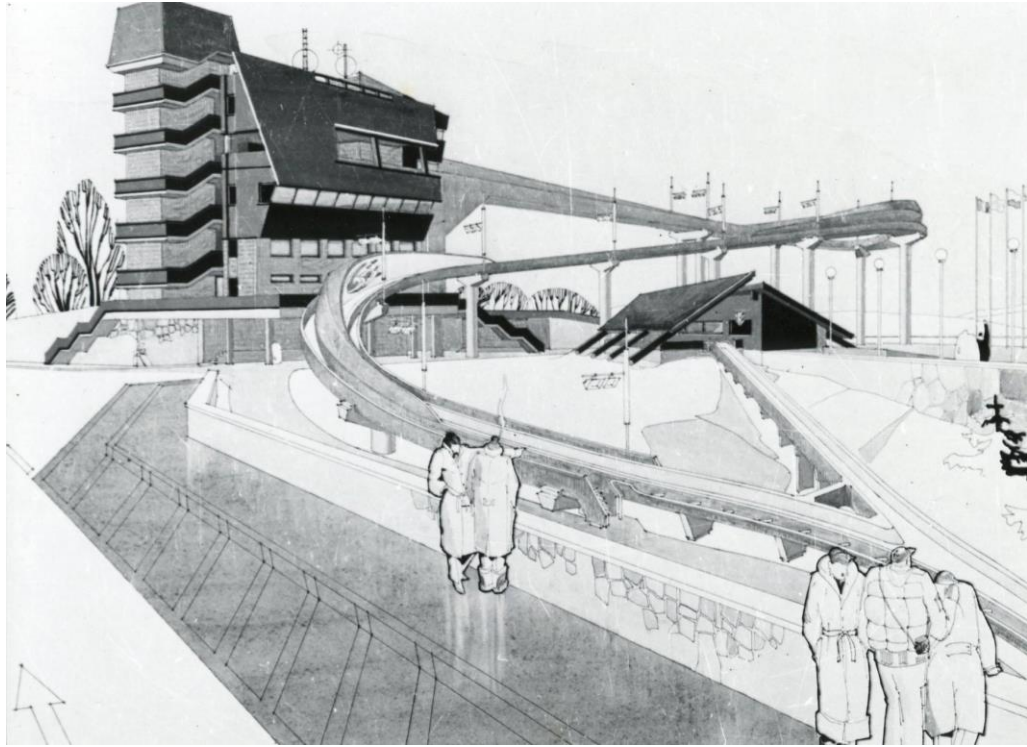

4.2.att. "Cīrulīšu" kamaniņu trase (pirms 1972.g.) (CVMM. Kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 115257)

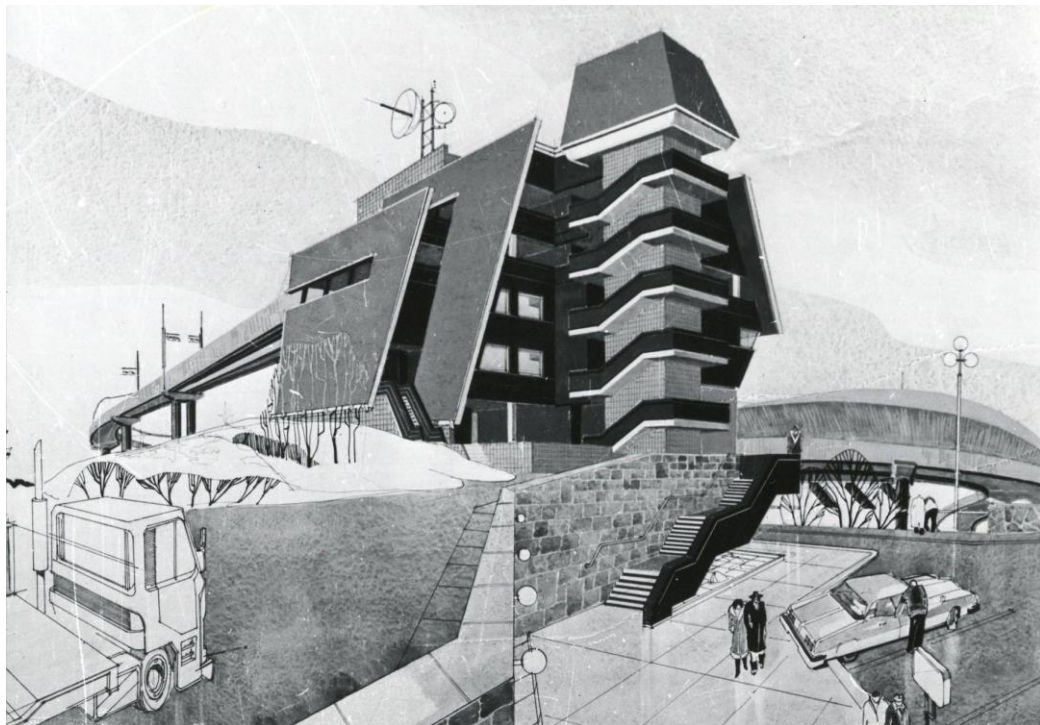

4.3. att. "Cīrulišu" kamaniņu trase (pirms 1972. gada) (CVMM. Kolekcija „Kamaniņu sports Cēsīs”, CM 115257)

5.2.att. Siguldas bobsleja un kamaniņu trases makets (Jura Ivāra Čivča personīgais arhīvs)

5.3.att. Siguldas bobsleja un kamaniņu trases makets (Jura Ivāra Čivča personīgais arhīvs)

Bakalaura darbs “Kamaniņu sporta attīstība Latvijas PSR (1968 - 1991)” izstrādāts LU Vēstures un filozofijas fakultātē Vēstures un arheoloģijas nodaļā.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums ir veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Megija Alksne /Paraksts/ 04.06.2020.

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: docents Jānis Ķeruss / Paraksts/ datums

Recenzents: profesors Dr. hist. Ēriks Jēkabsons

Darbs iesniegts Vēstures un filozofijas fakultātē:

Studiju metodiķe:

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

_____. prot. Nr. _____, vērtējums _____

Komisijas sekretārs docents Jānis Ķeruss